

54. KOTARSKI KOMITET KPH DARUVAR

KOTARSKI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
DARUVAR
Broj: 7/1948.

Daruvar, 19.I.1948.

CENTRALNOM KOMITETU K. P. HRVATSKE
(Org. instruktorskom odeljenju)

Z A G R E B

Dostavljamo Vam godišnji izvještaj za 1947. godinu.

PREGLED POLITIČKE SITUACIJE:

U izvršavanju zadataka kroz proteklu godinu jasno se je vidjelo da je izvršenje svakog pojedinog zadatka uglavnom ovisilo o pravilnom ili nepravilnom postavljanju zadataka od strane samog Kotarskog Komiteta, ili koje druge Kotarske ustanove. Nismo dovoljno uspjeli zainteresirati za izvršenje svakog zadatka široke narodne mase na čemu se je odrazio i uspjeh u izvršavanju zadataka. Poduzeća Republikanskog značaja tj. Ljevaonica i Pivovara ispunile su svoj plan, naročito Pivovara je premašila plan za oko 70%, dok je Ljevaonica plan jedva ispunila i to skrajnjim zalaganjem u zadnjim danima prošle godine, mnogo je poteškoća u tome što općenito u sprovođenju zadataka nismo od samog početka dovoljno čvrsti i uporni, tek kad zadatak treba da bude izvršen ozbiljno mu se pristupi. Masovno smo uspjeli angažirati narod u kampanji izbora za Mjesne i Kotarske NO-e gdje su i rezultati bili dobri. Greška je u tome što su zadaci većinom izvršavani direktno preko Komiteta i nije posvećivana dovoljna pažnja radu preko Fronte, Narodne omladine, sindikata i ostalih organizacija.

Za izvršenje plana Pivovare ima zasluge partijska ćelija i sindikalna podružnica koje su se pravilno zalagale za rad i politički djelovale među radništvom, sama uprava tvornice isto je tako na visini, dok u Ljevaonici uz slabog upravitelja koji ne posvećuje dovoljno pažnje radu ćelije i kao član Partije netraži pomoći od partijske organizacije u rešavanje pojedinih problema, nego ih rešava više na svoju ruku, a s druge strane većina kvalificiranih radnika u Ljevaonici i to onih o kojima ovisi i rad ljevaonice - nisu učestvovali u N.O. ratu, nego su cijelo vrijeme kroz okupaciju radili u ljevaonici i danas im nije osnovna briga povećanje produktivnosti rada nego njihove plate. Partijska ćelija sastavljena je više od članova koji nisu direktno u proizvodnji što isto tako utječe na izvršenje plana. Još u septembru 1946. g. osnovano je Kotarsko /trgovačko/ koje se je tokom 1947. g. vrlo dobro razvilo i pokazalo dobre rezultate, ostala poduzeća lokalnog značaja nisu bila dovoljno kontrolisana od strane vlasti i dok je postojao Okružni NO bile su pod njegovim operativnim rukovodstvom - nisu pokazala naročitih rezultata, što se može pripisati nepravilnom rukovodjenju sa tim poduzećima.

Za izvršenje planova na selu kao otkup, sjetva i ostalo Kotarski Komitet kao i Kotarski N.O. nisu poduzeli ono što je bilo potrebno da bi se ti zadaci pravilno i 100% izvršili što se danas odražava na selima. Po pitanju otkupa žitarica i kukuruza plan Ministarstva koji je bio određen za naš Kotar nismo u zaduženjima premašili za 47 vagona, i ta zaduženja kod bijelih žitarica nismo mogli 100% realizirati jer su pojedina domaćinstva s bijelim žitaricama bila

više zadužena nego što su stvarno dobili bijelog žita, tako da nam je ostao jedan broj domaćinstava koja nisu udovoljila svojoj obavezi i to uglavnom veća gospodarstva, koja nismo razdužili i to smo konstatovali da nemogu predati, a što nam se osvetilo u otkupu kukuruza da su pojedinci koji su do kraja predali svoje obaveze bijelog žita počeli špekulisati na temelju toga - što je kod pojedinaca ostalo zaduženje bijelih žitarica.

Naplata poreza za 1946. i akontaciju za 1947. g. izvršili smo sa 97%, do 90% naplata je tekla bez poduzimanja nekih mjera samo obilježanjem naplatnih organa, dok smo kasnije primijenili mjere prema pojedinim špekulantima koji su imali mogućnosti a nisu htjeli da plate, to je imalo dobrog odjeka na selima.

Privredni zadaci na selu pravilno su prihvaćeni samo što ima kod Mjesnih odbora pojedinih članova koji da bi zaštitili svoje lične interese nepravilno postavljaju zadatke, što se odražava na općem izvršavanju zadataka.

Pošto je naš Kotar mnogonacionalni osjeća se dosta nacionalne mržnje i netrpeljivosti, solunštva kod pojedinih drugova, naročito u ustaničkim selima. U nacionalno izmješanim selima osjeća se naročito netrpeljivost u Gornjem Daruvaru između Srba i Čeha koju raspiruju pojedini bogatiji elementi, te u Miokovićevu gdje je ubijen jedan Mađjar od dvojice drugova Srba čisto iz nacionalne mržnje, Sirač koji je za vrijeme borbe bio ustaško gnijezdo i u kome živi većinom radništvo - danas u sprovođenju naših zadataka dobro se pokazuje samo još nisu raščišćeni odnosi između Sirača i sela oko Bijeje jer su pojedini Siračani za vrijeme rata vršili nasilje nad stanovništvom Bijeje i okolice u čemu sada ista sela hoće da se osvećuju Siraču. U pomaganju izgradnji popaljenih sela učestvovala su ostala sela sa kotara i pojedinci su se nepravilno odnosili prema toj pomoći što je također dalo štetnih posljedica. Pojedine partijske ćelije i članovi partije u svome radu dobro napreduju što se pokazalo na izgradnji pruge Grubišno Polje - Vel. Bastaji, gdje su stvarno članovi partije iz Kreštelovca, Bastaja, Škodnovca i pojedinih drugih bili rukovodioci u toj akciji i u mobilizaciji ostalih na rad na pruži i na samom radilištu. Odnos članova Partije prema fronti i ostalim organizacijama nije dovoljno taktičan, osjeća se naročito u nekim selima da partijska ćelija strši ili da se uopće za nju ne zna, do čega također dolazi greškom Kotarskog Komiteta - što se radu partijske organizacije u selima nije posvetilo dovoljno pažnje nego su se kruto postavljali zadaci, a nije se vodilo računa o ideološkoj i političkoj izgradnji članstva partije. Na terenu se osjeća da narod više prihvaća i lakše pristupa izvršavanju lokalnih zadataka, nego opće državnim zadacima.

Po pitanju naše trgovine naročito siromašni slojevi dobro su se slagali s krutim i određenim cijenama, dok imućnije seljaštvo bolje prihvaća slobodne cijene. Po pitanju otkupa krumpira bila je prava zbrka i obavezan otkup uz to što su se stvarno otkupile one količine koje se na drugi način ne bi mogle otkupiti imao je i vrlo štetnih posljedica, pošto su već prije obaveznog otkupa naši članovi Partije i dobri aktivisti prodali svoje viškove krumpira našim zadrugama po cijeni od 3-4 Din. bez stimulacije, dok su uz cijenu od 6 Din. i stimulaciju tj. obavezno krumpir prodavali oni koji su s njime špekulisali i čekali veću cijenu, a što je izazvalo negodovanje na terenu. Opća je pojava da nam od strane Ministarstva zadaci koje treba sprovesti stižu sa zakašnjenjem i da se poslije vrše na brzinu i sa mnogo pogrešaka što izaziva negodovanje.

Što se tiče naše spoljne politike po pitanju zaključivanja ugovora sa Demokratskim zemljama o tome se na terenu diskutuje vrlo povoljno. Povoljno se diskutuje i govor Maršala Tita na otvaranju Omladinske pruge, kao i referat Ždanova o vanjskoj političkoj situaciji.

U pojedinim selima naročito u Gornjem Dežanovcu i Maslenjači osjeća se rad Mačekovaca sa kojim uglavnom rukovode Domovići, njihovo neprijateljsko djelovanje sastoji se prvenstveno u neizvršavanju obaveza kao otkupu žita, naplati poreza i na širenju parola o ratu, o prevlasti Engleza, Amerikanaca i slično, povezuju se sa reakcionarnim elementima iz redova Srba i Čeha. Na početku 1947. g. bilo je negativnog rada u Miokovićevu od strane velikosrba i to od pojedinaca koji su aktivno učestvovali u N.O.R. kao Medić Rade (Žestoki) koji je bio partizan od početka 1942. g. Stanko Crnobrnja isto tako borac partizan, a koji su bili povezani sa šovinističkim elementima sa Slatinskog i Virovitičkog kotara i vodili ozbiljnu neprijateljsku kampanju protiv narodne vlasti, bila je već organizirana njihova grupa koja je od strane UDB-e razbijena i uništena. Rade Medić nalazi se u zatvoru radi ubijstva jednog Madjara iz Miokovićeva. Osim toga u početku 1947. g. bilo je na raznim dijelovima kotara pojedinih bandita koji su pljačkali druge i pojedince i koji su uglavnom u prvoj polovini 1947. g. likvidirani i poubijani. Sada u zadnje vrijeme pojedini reakcionarni elementi najviše trabunjaju o ratu tj. tumače da je nemoguće da između SSSR-a i Engleske i Amerike mora doći do rata i na tim parolama uzbunjuju narod.

Privredni problemi.

Privredna poduzeća na našem Kotaru uglavnom su ispunila godišnji plan, jasno se očitovalo da prema zalaganju partijske organizacije ovisi i pitanje izvršenja plana, sva privredna poduzeća na našem kotaru su mala - ni u jednom nema zaposleno više od 100 radnika, ali se vidi da gdje je partijska organizacija dobra da je i proizvodni plan ispunjen ili premašen, dok gdje je partijska organizacija slaba tu je plan podbacio, što dokazuje primjer Pivovare da je tamo partijska organizacija na svojim sastancima pretresala pitanje izvršenja plana i radne discipline i da je u Pivovari disciplina na visini. Radnici Pivovare osim rada u svojoj tvornici dali su veći broj radnih sati na dobrovoljnim radovima u sječi drva, gradnji pruge Vel. Bastaji - Grubišno Polje, dok je Ljevaonica koja zapošljava najveći broj radnika na našem kotaru u dobrovoljnim radovima učestvovala vrlo slabo i ukoliko je učestvovala nije se u tom radu odražavala ljubav nego više mehanička poslušnost jer im je zadatak bio postavljen od strane Kotarskog sindikalnog vijeća, a od strane partijske ćelije i sindikalne podružnice nije bio dovoljno obrazložen. U tvornici Ulja koja je najslabije ispunila godišnji plan ne postoji partijska ćelija, zaposleno je svega 10 radnika u proizvodnji od kojih ni jedan nema uslova da postane član Partije, u skoro vrijeme što je najveća greška samog upravitelja tvornice Nikole Elekse, koji vrlo malo pažnje posvećuje samoj tvornici.

U mobilizaciji radne snage za sječu drva nismo uspjeli mobilisati stalnu radnu snagu, pošto za to i postoje dosta teški uslovi jer je agrarnom reformom velik procent bez-zemljaša dobio zemlju od koje je danas vrlo teško odkinuti, nego smo plan sječe drva rasporedili na pojedina sela, no nismo plan sječe drva za 1947. g. izvršili čemu je najveći razlog što se nije vodilo računa o izvršenju plana od početka godine, te iako se plan sječe za 1 i 2 tromjesečje nije izvršio na vrijeme to pitanje nije sa naše strane podsticano, nego se tek pod konac godine ozbiljno prišlo izvršenju toga zadatka kada se već nije moglo plan izvršiti.

U obnovi popaljenih sela plan je premašen, predviđeno je bilo da će se izgraditi 90 kuća, a izgradjeno je 106, no moglo se učiniti i daleko više jer sve što je učinjeno nije bilo pomognuto dobrovoljnim radovima iako je bilo mogućnosti zato i dosta se kasno prišlo izgradnji popaljenih sela. Na dobrovoljnoj bazi izveženo je 80000 komada cigle iz Sirača i iz Daruvara i nekoliko stotina kubika gradje. Kotarsko gradjevno poduzeće u izgradnji popaljenih sela nije raspolagalo sa dovoljno radne snage za predviđene radove, a s druge strane učinjene su i

greške na pojedinim mjestima što je u Brocima i Pakranima prepušteno da sama sela odluče kome je potrebno graditi i negativnim uticajem pojedinih špekulanata u Pakranima došlo je do toga da su izgrađene dve kuće onima koji su mogli i sami da izgrade dok nije izgrađeno jednoj udovici sa dvoje djece kojoj je trebalo izgraditi.

Plan obaveznog otkupa bijelih žitarica izvršen je za 91%, krumpira 38%, kukuruza 92%, uzroci što nisu planovi 100% ostvareni u otkupu bijelog žita i kukuruza jeste u prvom redu taj da je na našem kotaru ove godine urod prilično podbacio u bijelim žitaricama, dok se kukuruz slabo sadi, s druge strane naš je kotar od Ministarstva trg. i opskrbe dobio zadatak da se ima otkupiti 330 vagona obaveznih viškova bijelih žitarica i kukuruza, dok je Kotarski NO. plan razradio na pojedina domaćinstva na 375 vagona, upravo te količine koje su zadužene preko plana Ministarstva ostale su neotkupljene, jer su pojedina naročito veća domaćinstva bila zadužena sa većim količinama bijelog žita, nego što su dobili. Pošto odmah nakon kampanje otkupa nisu bila razdužena iako se je vidjelo da nemogu predati. U otkupu kukuruza i krumpira nam se to osvetilo što su pojedini ljudi koji su obavezu u bijelim žitaricama izmirili počeli da odugovlače sa predajom, jer je kampanja otkupa bijelog žita išla vrlo oštro, dok se u kampanji otkupa kukuruza u prvo vrijeme nije prišlo najenergičnije. Za nepredaju bijelih žitarica kažnjeno je 17 domaćinstava preko Javnog tužništva sa 6 do 18 mjeseci prisilnog rada, a 7 domaćinstava kažnjeno je po Kotarskom NO-u po Uredbi o nedozvoljenoj trgovini i špekulaciji. Kažnjeni su svi sa preko 15 jutara zemlje.

Za nepredaju viškova kukuruza kažnjeno je petorica novčanom kaznom do 5000 Din. U svim otkupnim kampanjama glavnu je ulogu odigrao Kotarski NO. i kampanje su vršene više administrativnim putem, bez dovoljno objašnjenja i pravilnog angažiranja većine poštenog seljaštva. U otkupu kukuruza bilo je dosta slučajeva da su pojedini seljaci kupovali kukuruz na Virovitičkom kotaru po 1000 Din. po slobodnoj cijeni i predavali ga kao obavezni višak.

Jesenska sjetva završena je dobro, po predviđenom planu Ministarstva sa evidencijom sa kojom do sada raspolaže Kotarski NO. posijano je 86% no podaci sa kojima se raspolaže nisu točni što proizlazi iz toga jer je prije sjetve razradjivan plan za svako pojedino domaćinstvo i u zapadnom kraju Kotara gdje se najviše žito sije seljaci su pri razradi planova govorili da će sijati više bijelih žitarica nego što im je planom predviđeno, dok u prikupljanju evidencije o zasijanim površinama malo ih je izjavilo da su posijali više nego što im je postavljeno da prema veličini svog posjeda treba da siju. Pitanje evidencije zemlje i zasijanih površina nije sredjeno na kotaru, što mnogo i otežava otkupne kampanje jer su pojedini špekulanti ukrali zemlju.

Razrez poreza za 1947. g. izvršen je za zemljarinu i naplata je u toku, ima dosta slučajeva gdje komisije na terenu nisu bile dovoljno elastične tako da su pojedina domaćinstva previše oporezovana, dok ima i takovih koja bi mogla dati više poreza nego što im je razrezano. Za razrez poreza Kotar je rajoniziran prema kvalitetu zemlje i ekonomskoj snazi pojedinih sela i domaćinstava.

STANJE U ZADRUGAMA:

Na našem kotaru do sada imamo oformljene dvije seljačke radne zadruge i to u Blagorodcu u kojoj ima 14 porodica uglavnom kolonista i u Stražancu 8 porodica, te su zadruge oformljene ove jeseni i do sada ne može se govoriti o njihovim naročitim uspjesima. U Stražancu ušli su u zadruge uglavnom članovi Partije, dok su tri člana partije ostala van zadruge, koji na sve načine nastoje da ne udju u zadrugu. Razlog je što je jedan od njih špekulant koji

utiče na druge i njihov stav koči i ulazak ostalih seljaka u zadrugu. U Blagorodovcu ima 12 članova partije van zadruge iako u zadrugi ima porodica iz kojih nije nitko član partije, uz sve pokušaje nismo uspjeli da te članove partije privučemo u zadrugu, jer je većina od njih starosjedioca Švaba koji neće da idu u zadrugu sa kolonistima, nego su kada više nisu imali što da postave pokušali nametnuti diskusiju o osnivanju nove zadruge u istom selu, mi smo na njihovo traženje pristali ali se pokazalo da od toga neće biti sreće jer je to njihov posljednji adut za neulazak u zadrugu. Sada se o toj stvari raspravlja u samom selu i konačne rezultate ćemo Vam javiti.

U zadnje vrijeme u više sela postavlja se pitanje osnivanja zadruga i do proljeća osnovati ćemo još najmanje tri zadruge.

Nabavljačko-potrošačke zadruge rade prilično dobro, omasovljene su, no pogreška je što smo početkom 1947. g. izvršili fuziju zadruga i formirali prevelike zadruge i nismo u svim selima organizirali niti prodavaonice - što se pokazalo vrlo štetnim naročito u samom Daruvaru gdje je gradskoj nabavljačko-potrošačkoj zadrugi priključeno i 11 okolnih sela, a sada ćemo u tim selima formirati zadruge i graditi zadrugne domove. Nabavljačko potrošačke zadruge učestvovala su u otkupu poljoprivrednih proizvoda naročito krumpira, jaja, voća i povrća, dok za otkup bijelih žitarica i kukuruza postoji Kotarsko otkupno poduzeće, a zadruge Uljanik, Miokovićevo i Končanica bili su prikupci otkupnog poduzeća za bijele žitarice. Mišljenja smo da bi u 1948. g. zadruge na čelu sa Kotarskim poslovnim centrom trebale preuzeti sav otkup da bi se na taj način još bolje omasovile i da bi im se što više rad proširio.

Zanatskih i preradivačkih zadruga do sada nemamo, osim postolarske zadruge u samom Daruvaru koja dobro radi i u planu za 1948. g. predvidili smo organiziranje svih grana djelatnosti pri Mjesnim nabavno-potrošačkim zadrugama, što će mnogo ojačati zadruge. Kadar u nabavljačko-potrošačkim zadrugama dosta nam je slab, uopće nemamo dobrih zadrugnih rukovodioca na selima, zadrugni odbori ne jaki su i uskogrudni, jer na skupštinama početkom 1947. g. nismo vodili dovoljno računa da nam zadrugni odbori budu zdravi nego je u njih ušao jedan broj špekulanata koji na razne načine koče rad.

Knjigovodje u zadrugama svršili su knjigovodstveni tečaj tokom prošle zime i pojedini od njih nisu se još dovoljno snašli u vodjenju knjigovodstva, a pojedini poslovođe bili su stari trgovci koji danas još zadržavaju stari trgovački režim, protekciju i slično što nije u skladu s ulogom naših zadruga.

Prehrana stanovništva:

Po pitanju prehrane nismo imali naročitih problema jer u samom Daruvaru ima mali broj radnika proletera koji ovise o prehrani, jedino je poteškoća bila u opskrbljivanju krumpirom jer se radništvo nije snabdjele prije obaveznog otkupa, a isto tako nisu se snabdjela ni radničko-namještenička menza, liječilište ni Dom učenika u privredi, a od količina koje smo otkupili obavezno, nije ništa ostalo na našem kotaru. Sa drugim artiklima prehrane nemamo naročitih poteškoća.

Pitanje stanova u samom Daruvaru je ozbiljan problem, sam Daruvar prije rata imao je 3500 stanovnika, dok danas ima preko 6000 ne računajući koliko je stanova sada zauzeto za kancelarije i što se u samom gradu nalazi jedan puk vojske, tako da je stambeno pitanje jedno od najvažnijih pitanja koje se mora tokom 1948. g. riješiti izgradnjom novih stanova. Najveća poteškoća [je] za obuću, kako u gradu tako i na selu.

Što se tiče tekstila narod je prilično snabdjeven. Samim proširenjem grada kao kupališta bilo bi potrebno da se izgradi jedan veći hotel, jer se preko ljeta u Daruvaru nalazi odjednom

dve do tri hiljade kupališnih gosti, koji se vrlo teško snalaze za prenoćište i hranu. Za srednje prilika u samom gradu biti će potrebno pri Mjesnom odboru osnovati razna poduzeća, kao poduzeće koje će voditi računa o čistoći grada, izgradnju stanova, a bilo bi potrebno i da se izgradi vodovod.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA:

Na tom sektoru tokom 1947. g. najmanje je učinjeno iako je to jedan od vrlo važnih zadataka, prosvjetni odjel Kotarskog NO-a nije bio dovoljno sredjen da bi rukovodio pitanjima kulturnog uzdizanja naroda. Tokom 1947. obnovljeno je 7 popaljenih škola i u Mionkovićevu se gradi nova škola, dok stanje u ostalim školama nije odgovarajuće niti Mjesni NO preko prosvjetnih aktiva nisu vodili dovoljno računa da se sredi ono zašto su postojale mogućnosti, kao na primjer: školski nužnici, krečenje, ograde, tako da je jedan broj škola u prilično lošem stanju. Početkom 1947. održani su u 14 sela kratki masovni tečajevi za kultivizaciju voćaka o čemu se kasnije u praktičnom radu nije vodilo dovoljno računa i prema tome nije bilo ni dovoljno uspjeha. Na suzbijanju nepismenosti imamo na kotaru sad 29 analfabetskih tečajeva sa ukupno 247 polaznika i 72 nepismenih poučava se pojedinačno preko organizacija. Kotarski odbor N.F. i Narodne omladine nisu do sada učinili sve što su mogli učiniti u kampanji suzbijanja nepismenosti, tako da ima još veći broj onih koji bi htjeli učiti čitati i pisati da su do sada neobuhvaćeni. Osim toga na kotaru imamo 12 niže obrazovanih tečajeva sa ukupno 133 polaznika i jedan srednje-obrazovani tečaj sa 60 polaznika. Najveća poteškoća za pravilan rad nižeg i srednje-obrazovanog tečaja jeste što drugovi koji ih polaze ne polaze redovno, pošto su to većinom radnici i namještenici zauzeti drugim poslovima i dužnostima. Nastavni kadar na istim tečajevima su učitelji i profesori iz srednje škole koji su isto tako preveć zaposleni tako da kvalitet rada tih tečajeva nije na visini. Sedmoljetki na kotaru nemamo. Srednja škola u samom gradu radi prilično dobro samo nastavnici u njoj su većinom neprijateljski elementi koji polaznicima ne pružaju ono što bi trebalo. Osnovnih škola na Kotaru imamo 50 u kojim radi ukupno 67 učitelja, polaznika osnovne škole imamo 3816, obaveznika 3991 to je stanje 1.I.1948. g. dok je 1.I.1947. bilo blizu 600 nepolaznika. Imamo još nepopunjena učiteljska mjesta 3 i tu mislimo sada postaviti pomoćne učitelje u koliko ne dobijemo učitelja od Ministarstva prosvjete. Na našem Kotaru održana je poljoprivredna domaćinska škola koju je polazilo 40 omladinki sa bivšeg Okruga, ta je škola postigla vrlo dobre rezultate i nastaviti će se.

Na kotaru imamo vrlo mali broj radio prijemnika osim u gradu, na selima ih gotovo nema, a interes je na selima za radio aparatom i bilo bi potrebno da se omogućiti kupiti radio aparate. Imamo na kotaru u Uljaniku Kino aparaturu koja je vlasništvo jednog druga iz Uljanika, a Mjesni odbor fronte kupio je motor za proizvodnju struje, te ćemo kino sada urediti u putujući da može davati predstave i u ostalim selima kotara.

Štampa na kotaru nije dovoljno prodrla naročito partijska štampa "BORBA" i "NAPRIJED" u selima malo se čita, više se čita Vjesnik, i ostali listovi, uzrok je taj što kod partijskih ćelija i članova partije nismo još postigli da budu stalni pretplatnici "BORBE", u Daruvaru Savez Čeha izdaje svoj list koji izlazi tjedno u 1600 primjeraka koji se prilično čita na kotaru, samo što je to mali list i ne obuhvaća najaktuelnije probleme naročito za sela.

STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI:

Razvitak partijske organizacije u toku 1947. g. do pola godine bio je u pravom razvitku odnosno u porastu i to najviše sa demobilisanim borcima i tek nešto novo primljenim, ali od

pola godine na ovamo tj. rasformiravanjem Okružnog NO-a, partijska organizacija krenula je pravcem opadanja i to najviše odlaskom u druge kotareve. Izbačeno iz Partije nije mnogo, a nije mnogo ni primljeno.

Rad partijske organizacije na pripremanju kandidata za ulazak u partiju bio je vrlo slab i skoro neosjetljiv, a naročito u jedinicama koje su slabo dobile pomoći od strane Kotarskog Komiteta, jedino u samom Daruvaru osjetio se malo bolji rad sa kandidatima i to od radnika i namještenika sa kojim se moglo nešto krenuti napred, ali nikako se nisu dobili očekivani rezultati.

Ideološki odgoj članstva partije i rad na podizanju ideološkog nivoa, bio je dezorganiziran, prvo članovi Kotarskog Komiteta nisu savladali osnovni materijal koji je bio predviđen za izučavanje od početka 1947. g. materijal se proučavao obično individualno i neplanski. Kod partijskih organizacija u zimi 1947. g. postavljen je plan za proučavanje materijala kako bi se bolje iskoristili zimski dani, ali se i taj rad brzo rasplinuo kod većine partijskih organizacija i nije se mogla održati dovoljna disciplina po pitanju proučavanja materijala namijenjenih za 1947. g. iznimku je činilo nekoliko partijskih organizacija u gradu, a na terenu vrlo malo.

Sadržaj materijala za proučavanje bio je I. II. III. i IV. dio partijske izgradnje i Naredni zadaci Sovjetske vlasti, te KOMUNIST broj 1 i 2 koji su materijal dobile sve partijske organizacije, dočim na redovnu štampu nisu pretplaćene sve partijske organizacije a koje i jesu pretplaćene nisu proučile onoliko koliko se to zahtijevalo.

Disciplina kod partijskih organizacija nije se održala na željenoj visini, što se ispoljilo kod izvršavanja zadataka, bilo je slučajeva da su neki članovi partije davali otpor po pitanju otkupa i naplata poreza radi čega ima i kažnjenih pa čak i izbačenih iz partije, kao npr. Šarić Stevo iz Šibovca.

Redovno održavanje sastanaka moglo se postići kod većine partijskih organizacija, ali je činjenica da u ustaničkim selima naše paratijsko članstvo kao i partijske jedinice naročito su slabo održavale sastanke i disciplina je popustila skoro do krajnosti i po pitanju sastanaka i po pitanju izvršavanja zadataka, a ujedno po plaćanju članarine kod istih se nije mogla osjetiti volja, za plaćanje članarine već se osjetilo to da je to kao neki porez ili nešto slično porezu.

Način rukovodjenja sa vanpartijskim organizacijama bio je pogrešan počam od Kotarskog Komiteta pa sve dalje, prvo Kotarski Komitet je najviše privrednih zadataka uzeo na sebe bez obzira na Kotarski NO. i Kotarski odbor N.F. Sa N.F. u 1947. g. krivnjom Kotarskog Komiteta nije rukovodjeno niti u Kotarskom odboru kako treba, a na terenu još slabije, sve frontovske zadatke u centru radio je Kotarski Komitet a na terenu članovi Partije što je dalo posljedice kod članova partije na terenu da se kod mnogih osjetila klonulost u izvršavanju zadataka a time je dokazano da je rad sa frontom bio slab, jedino je živa akcija fronte bila u zboru i mobilizaciji snaga na prugu Grubišno Polje - Vel. Bastaji, sve ostalo je bilo slabije.

Rad sa SKOJ-em bio je u početku 1947. g. prilično zatalasan i moglo se osjetiti rad SKOJ-a i Omladine na terenu. Promjenom sekretara KK. SKOJ-a, Gostimir Boje zatim Dabić Mirka jedno vrijeme, imao je Kotarski Komitet SKOJ-a privremenog sekretara koji je bio neiskusn u organizacionom radu. Ujedno je Kotarski Komitet slabo davao pomoć usled čega je rad omladine i SKOJ-a bio slab, sve dok nije došao za sekretara iz Part. škole Medaković Djuro gdje ima uvida da će se rad SKOJ-a i omladine pokrenuti. Pored slabog rada sa omladinom uspjelo se dosta dobro sa mobilizacijom na masovne radove kao pruga Šamac-Sarajevo, Vel. Grdjevac i ostali masovni radovi u tom smislu dosta je pomogao Kotarski Komitet Partije.

Po sindikalnoj organizaciji i učešću rada sa sind. organizacijom KK. je kroz čitavu 1947. g. najmanje uzeo učešća, tako da sindikalni rad nije bio u potpunosti na svojoj visini a pored svega Mjesno sind. vijeće imalo je slabog tajnika Koudela Vladu koji se je teško snalazio te je isti premješten na drugu dužnost. Dolaskom Gojković Jove za tajnika Mjes. Sindikalnog vijeća nije se mogao još ni snaći u tom zadatku otišao je u Part. školu u Zagreb, tako je vijeće ostalo bez tajnika sve do ovih dana.

Rad u drugim društvenim organizacijama može se reći da je bio neprimjetan i to radi slabog rada odbora fronte preko kojih se nije moglo dovoljno uticati na društvene organizacije, prema tome nije se moglo očekivati da će se neki zadatak izvršiti preko bilo koje društvene organizacije u kojoj nije bilo članova partije. Radi takove organizacione forme u kojoj nije bilo samostalnosti i čvrstine nisu se ni postavljali zadaci naročito značajna osim zadatka koji se odnosio na dotičnu društvenu organizaciju.

POLITIKA KADROVA:

Odgov članova Kotarskog Komiteta i Mjesnog Komiteta sastoji se u svakodnevnim i praktičnim zadacima i to bez ikakvog plana za učenje. Učenje Marksističke literature je individualno, pored zadataka koji se nagomilavaju Kotarski Komitet nije učinio pravilnu organizacionu formu što se time dobilo da članovi Kotarskog Komiteta kao i Mjesnog Komiteta nisu mogli redovito polaziti srednje obrazovani tečaj, tako da je od polaska ostalo dva mjeseca, dočim iz privrednih poduzeća više se dalo mogućnosti redovito polaska na tečaj, gdje je sigurno da će položiti ispit.

Sa kadrovskom politikom u ustanovama i poduzećima Kotarski Komitet rukovodi dosta dobro, s obzirom na to da su te partijske organizacije u većini slučajeva skupa, manje su vezani za terenski rad i više sprovode u život direktive partije nego neke partijske organizacije na terenu.

Od ukupnog broja žena članova partije učestvuje u državnom aparatu i privrednim poduzećima 80%, na selu je taj broj vrlo neznan i mali.

Uzdizanje kadrova po strukama:

Održana su dva zadružno-knjigovodstvena kursa na kojima je osposobljeno oko 30 drugova i drugarica većinom članova partije za knjigovodje u seoskim nabavno-prodajnim zadrugama. Trgovački kurs u Zagrebu pohađalo je 3 druga, daktilografski kurs nije polazio nitko sa našeg Kotara. Za stručno osposobljavanje radnika u industriji 3 druga iz Ljevaonice bili su u Zagrebu na kursu. Održan je jedan građevinsko-tesarski kurs od dva mjeseca u Daruvaru još u proljeće 1947. g. koga je polazilo 35 naučnika koji su završili kurs i odmah uposljeni na izgradnji popaljenih sela, a koncem godine počeo je kurs za traktoriste na kome se osposobljava 40 drugova i drugarica isti kurs traje još i sada.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁵⁵

⁵⁵ Izvještaj je potpisao Adolf Oret, politički sekretar.

55. KOTARSKI KOMITET KPH VIROVITICA

KOTARSKI KOMITET K.P.H.

VIROVITICA

Broj: 15-48 19.I. 48.

I Z V J E Š T A J za 1947. god.

CENTRALNOM KOMITETU K. P. H.

Z A G R E B

Veza vaš dopis broj 218/48 od 5.I.1948. g.

Pregled političke situacije na kotaru i gradu za proteklu godinu 1947.

Borba radnika za izvršenje petogodišnjeg plana bila je slaba radna disciplina koja se osjećala sve do srpnja mjeseca 1947. god. Takova radna nedisciplina osjećala se kod radnika u Kot. Gradjevnom poduzeću.

Mi smo radi toga bili prisiljeni da povučemo desetak članova partije u Gradjevinsko poduzeće koji su radili kao pomoćni radnici i usposobili se za kratko vrijeme kao polu kvalificirani radnici koji su i povećali na samim radilištima radnu disciplinu i potakli radnike za takmičenje i za veće zalaganje u izvršenju raznih gradjevina koji su radjeni na našem kotaru može se zahvaliti članovima koji su vršili utjecaje i na ostalo radništvo tako da je plan predviđen za 1947. god. premašen.

No i u drugim poduzećima se radništvo zalagalo ali sa manje požrtvovanja kao na primjer u pilani Bilogora gdje je uz velike poteškoće plan ostvaren prije pet-šest sati uoči nove godine, a tako i u drugim poduzećima išlo je vrlo slabo, sve do sedmoga mjeseca, a to je uglavnom krivnja politički nerad među radnicima koji se nije vršio sistematski ubjedživanjem zašto je potrebno boriti se za prebacivanje normi i izvršavanje plana prije roka.

Borba seljaka za ispunjenje obaveza državi bila je teža osobito u zasijavanju industrijskog bilja u proljetnoj sjetvi bilo je poteškoća da se uvjeri seljake da je korisno sijati industrijsko bilje i da će imati veći doprinos nego od ostalih žitarica.

Poslije prve žetve industrijskog bilja ove jeseni seljaci su uvidili prednost i sada neće biti poteškoća jer i sami postavljaju pitanje je li će moći sijati više nego su to lani sijali.

U sprovođenju sjetvenog plana u jesenjoj sjetvi pokazalo se da ono što su individualno prihvatili sami da siju da je postojala u osamdeset posto kod seljaka požrtvovnost u zalaganju da se isti plan provede u djelo.

Obavezni otkup žitarica i kukuruza odvijao se dosta dobro sem pojedinaca koji nisu mogli iz opravdanih razloga da udovolje svojim obavezama u predaji bijelih žitarica, jer su podbacile bijele žitarice, a bilo je i takovih koji su davali otpor a to je bio manji broj kulaka koji su skloni špekulaciji i švercu radi čega je bilo oko jedanaest na našem kotaru i kažnjenih.

Plaćanje poreza za 1947. god. ide dosta teško jer poslije razreza za 1947. godinu nastala je diferencijacija u selima između siromašnih i bogatih seljaka jer siromašni seljaci odobravaju politiku narodnih vlasti i davaju joj punu podršku, dok sa srednjim seljacima je teže, jer

njih bogataše žele da pridobiju za sebe s time da je nepravilan razrez na dohodak. No i pored toga mi smo kod srednjaka uspjeli da i[h] ubjedimo u pravilnost razreza poreza na dohodak, imamo slučaj u selu Bogdanovac gdje je jedan oporezovan sa 31.000 dinara na 18 jutara zemlje i žali se kako on to ne može a da drugi siromašni seljaci koji imaju 4 jutra zemlje [kažu] ja prodam 4 para pilića i naplatim porez, isti se tužio članu Kotarskog narodnog odbora kako on mora prodati volove za porez a da mu se drugi koji su manji gazde se smiju i vesele i kažu da je to pravda. Imamo primjer na mjesnom N.O. Špišić Bukovica od cjelokupnog razreza za 1947. god. naplaćeno je 65% i to bez ikakvih represalija jedino apeliranjem preko masovnih sastanaka.

Diferencijaciju nismo postigli u dobrovoljačkim selima gdje su kompetencije zemljišta jednake između 8 i 9 jutara, mišljenje je da je razrez izvršen pravilno kada se uzme cjelina kotara, ali se može reći da se prama pojedinim kućanstvima pogrešilo što smatramo da će se ispraviti putem žalbi koje podnašaju Kotarskom N.O. jer je razrez i tako učinjen za sedam miliona veći nego što je zaduženje od Ministarstva.

Sječa drva i čišćenje kanala koje se vršilo preko frontovskih organizacija uglavnom je uspjelo i većina naroda odazivala se tim radovima, dok manji broj ljudi u svakom selu ima koji neće da učestvuju u tim akcijama a to su većinom i razni elementi mačekovski i četničkih tendencija koji računaju i očekuju nešto treće.

Jedinstvo u Fronti ne postoji u potpunosti jer se sve više osjeća klasna suprotnost između siromašnih i bogatih seljaka. Taj odnos odražava se između Srba i Hrvata jer se opaža unutar Fronta da se poklapaju klasni interesi Srba i Hrvata bez obzira na nacionalnost ako su boljeg imovnog stanja oni istupaju po raznim pitanjima zastupaju i drže zajednički ako se to njih tiče i njihovih klasnih interesa, ti klasni interesi vežu i jedne i druge elemente politički i vode k jednom cilju i to k cilju povratak na stari način života.

Šovinizam se širio i osjećao u selu Borovi, Pčeviću, Cabuni⁵⁶ i to prije šest mjeseci u većem opsegu ali u posljednja dva tri mjeseca ne osjeća se i ne dolazi do izražaja.

Odnos između komunista i ostalih Frontovaca dosta je dobar i u većini frontovci podržavaju komuniste u raznim predlozima, jedino što se osjeća kod pojedinih frontovaca da postavljaju pitanje kako bi došli oni u partiju i što treba da učine da ih se primi za člana partije.

Što narod odobrava i našto se narod žali, narod odobrava u većini svaku našu akciju i podupire ju a većinom se žale na to da je naša vlast labava i slaba zato što pojedince ne kažnjava koji se ne odazivaju dobrovoljnim frontovskim radovima a k tome još se ismehivaju onima koji dobrovoljno izvršavaju svoje obaveze. Radi toga što naša vlast uvijek kaže da izigra onoga ko se odaziva svojim obavezama prema državi a propušta špekulante, tako na primjer u kontrahaži bijelih žitarica i kukuruza koji su poštene i kontrahirali tima je plaćeno po određenoj cijeni državnoj, a špekulantima koji su špekulijerali kašniji je plaćeno dvaput skuplje iste artikle na primjer kukuruz i pšenicu a k tome da im nismo to uzeli u obzir kod razreza poreza a isto tako ni kod davanja tekstila i odjevnih predmeta po određenim cijenama, a pogotovo se tuže radi toga što imaju bonove za kontrahirani kukuruz i krumpir a ne damo im robu i ako ima već da smo im dali na slobodnu prodaju i da smo ih na taj način prevarili.

Narod prima našu spoljnu politiku dobro osobito stvaranje pakta uzajamne pomoći sa susjednim zemljama Bugarskom, Rumunjskom, Mađarskom, smatrajući da je to pravilno i u

⁵⁶ Radi se o mjestima Borova, Pčelić i Cabuna u općini Suhopolje.

potpunosti nailazi ta politika na odobravanje kod celokupnog naroda a isto tako i kod Mađarske manjine koja živi na našem kotaru no niti sama reakcija ne daje nikakove svoje komentare nego se začaurila i ne izbacuje nikakove parole.

Sastanak 9 komunističke partije dobro je odjeknio kod simpatizera naše partije koji su pravilno shvatili značaj toga sastanka, dok se sa strane reakcije želi šutke preći preko toga događaja kao neznačajnim za učvršćenje mira. Dobro je odjeknulo priključenje Istre našoj zemlji, tako da je reakcija ostala ošamućena, a od toga vremena ne pronose se parole o stranoj intervenciji Engleza i Amerikanaca. Poslijednje parole neprijateljske koje su se proširivale u Gradu od strane reakcije govoreći čemu raditi kad je već ionako rat tu, pa će biti ponovno sve uništeno.

Daljne parole neprijatelja koje su širene na kotaru da će svaki onaj seljak koji bude klaw svinje za svoju upotrebu platiti državi po 17 dinara od jednog kilograma to je bio utjecaj neprijatelja koji je išo za tim da se pokolju svinje koje nisu bile zrele to jest dovoljno debele.

Glavne metode rada mačekovaca, ustaša, četničkih elemenata sastoje se u sledećim akcijama zakočiti svaku radnu akciju fronte i frontovskih organizacija i umanjiti njen značaj kako bi na taj način odvratili radne mase u njenom sudjelovanju, imamo primjer četničkih elemenata u selu Dijelki koji su ustali na skupu zbora birača da se izgradi zadružni dom u njihovom selu govoreći narodu, mi smo seljaci koji sve radimo nama je potrebno da se izgradi ova cesta, uglavnom nastoje da se ne usvoje razni predlozi postavljajući druge potrebne narodne kako se ne bi ustvari započelo ni jedno ni drugo, na istoj su liniji i mačekovci i ustaše napraviti sabotazu kočiti ostvarenje postavljenog plana i ubacivanje medju radni narod kako se ne može ići raditi jer je narod bos i da radi toga ne može da se odaziva raditi, a u stvari je njihova glavna metoda odvraćati narod od svakoga rada pa makar on bio i plaćen.

Utjecaj klera dosta je velik na hrvatske mase ali uglavnom se on sastoji u razbijanju bratstva i jedinstva a drugo odvrćanje naroda od učešća u radnim akcijama.

U zadnji par mjeseci to se ne osjeća ali na tome rade među Hrvatskim masama, Srpski svećenici uglavnom rade na isti način kao i Hrvatski jedino ih nema toliko na našem kotaru a najgorji je od njih pop Marković iz sela Borove koji oprezno radi na razbijanju bratstva i jedinstva unašajući razne šovinističke parole među Srpski živalj.

Uspjeh u izborima za Kotarske i Mjesne N.O.-e postigli smo 95% a kandidati u tolikom postotku prošli su oni koje smo mi predvidili. Karakteristično je u toku samih izbora gdje je došla do izražaja klasna suprotnost, što su bogatiji i kulački elementi imali namjeru da se uvuku u odbore i da na taj način koriste razne uredbe onako kako bi to njima odgovaralo, tako na primjer reakcionerni elementi u Špišić Bukovici izbacili su parolu tko glasa u kutiju bez liste taj glasa za stari odbor dok znamo da u starom odboru bili su sve imućniji gospodari koji su se odnosili neprijateljski prema svakoj privrednoj akciji i štitili lično sebe i ostale bogatije gospodare, na taj način želili su da dobiju kutija bez liste više glasova i smatrali su da bi i dalje ostali oni u odboru, ali se vidi da je to bilo bezuspješno.

Izbori su pokazali da je manji broj glasova glasalo u bezvrednu kutiju. Parole mačekovaca bile su nejdemo na glasanje, glasajmo u kutiju bez liste, nećemo glasati za pljačkaše, glasajmo za demokraciju a ne za kolkoze, te su parole pisali reakcionarni elementi uoči izbora za Kot. N.O.

RAZVOJ PARTIJSKE ORGANIZACIJE U 1947. god.

Razvitak socijalnog i nacionalnog sastava do januara mjeseca 1947. god. bio je sledeći.

Ukupan broj članova partije 612 /od toga industrijskih radnika 35 / zanatlijskih radnika 16 / ostalih radnika 37 / namještenika 60 / djaka 7 / obrtnika 23 / siromašnih seljaka bilo je 261, Srednjaka bilo jer 165, Imućnih 8.

Nacionalni sastav, Srba 297, Hrvata 287, Slovenaca 2, Madjara 15, Čeha 7, ostalih 4.

Sadašnje stanje socijalnog nacionalnog sastava na našem kotaru bitno se izmjenilo pošto je seljacima podijeljena zemlja, tako da danas po evidenciji, koja je sprovedena imamo 68 siromašnih seljaka do 7 jutara zemlje, a sa 8 jutara zemlje imamo pa i više takozvanih srednjaka imademo 290, a imućnih članova imademo 3.

Industrijskih radnika imademo 12, Zanatlijski 55, Ostalih 30, Namještenika 48, Djaka 6, Obrtnika 8, Ostalih 80.

Nacionalni sastav sada naše partijske organizacije 297 Hrvata, 275 Srba, 18 Madjara, 6 Čeha, 2 Slovenca i 2 ostalih.

U toku prošle 1947. godine dali smo dobar broj kadrova na željeznicu, takodjer na poljoprivredna dobra i u razne tvornice i poduzeća i tako da danas imamo ukupan broj članova partije 600. Isto tako prošle godine uslijedilo je veliko čišćenje partijske organizacije, tako da smo imali 43 isključena, 10 kažnjenih pismenom opomenom, 4 partijskim ukorom, 10 strogim partijskim ukorom i 2 strogim ukorom pred isključenje. Anulirano članstvo 42 i to zbog nedolaska na sastanke i nepravilno primljenih u partiju, medju ostalim jedan nije uopšte rascistio sa religijom, tako da je u toku prošle godine kažnjeno i isključeno 69 članova partije.

Rad partijske organizacije na uzdizanju novih kadrova tj. kandidata sada je u zamahu, tako da sada imamo 45 kandidata za koje se vrše provjere preko kadrovskog odjelenja i prema tome primaju se u partiju. Inače kako smo pročistili partijsku organizaciju prilično vlada interesovanje naročito kod siromašnih slojeva, u samome radu tako da se može susresti sa više ljudi, koji govore[:] kako da ja ne mogu postati član partije, a zalažem se u radu.

Partijske organizacije na terenu zadužuju kandidate i provjeravaju ih na raznim akcijama i na osnovu toga dostavljaju njegove karakteristike, kao i biografiju i na osnovu toga daju predlog kotarskom komitetu na promatranje za svakog pojedinog kandidata dali se može primiti ili ne. I na osnovu toga ode jedan drug iz komiteta na sastanak i prisustvuje kod primanja svakog kandidata u partiju.

Ideološki nivo našega članstva dosta je na slabom stepenu, ali ipak protekle godine prilično smo im pomogli na njihovom političkom uzdizanju, održavajući predavanja po kružocima na terenu, koje su sačinjavale 3-4 partijske organizacije, koje su u blizini, gdje smo održavali predavanja i vršili s njima diskusiju, a svaka partijska organizacija posebno proučavala je materijal i pripremali se za samu diskusiju. Predavanje je bilo u razmaku svakih 14 dana i to proučavali smo seljačko-nacionalno pitanje i naredni zadaci Sovjetske vlasti i bilo je tu prilično uspjeha, tako daje naše članstvo ipak dobilo određeni pravac, a što se vidi iz samog toga daje od 1947. godine kod nas porastao broj seljačkih raznih zadruga, a i ostali zadaci privrednog karaktera prilično su se i dobro izvršavali i možemo reći daje naše članstvo bilo sve ukopčano u izvršavanje zadataka.

Disciplina općenito dosta je dobra kod našega članstva, no ali ima pojedinaca koji i neredovito dolaze na sastanak, a takodjer i neplaćaju članarinu na vrijeme, tako da bude i sa zakašnjenjem ili opomenom. Što se tiče izvršavanja ličnih obaveza prema državi, kao što je otкуп, naplata poreza i tako dalje općenito nismo imali poteškoća kod našega članstva ali sa pojedincima naročito koji su imućniji imali smo poteškoća dok smo ga ubjedili u pravilnost

naše politike. I da su konačno sami vidili tako da smo imali svega jedan slučaj kao na primjer Carević Srdjan iz sela Pivnice koga smo u vezi otkupa morali istjerati iz partije. Naplata poreza sada je u toku, ali još do sada nismo naišli na poteškoće kod nijednog člana partije i većinom odlaze u šumu da rade, tako da bi mogli izvršiti svoje obaveze prema državi. Plaćanje članarine za seljake članove partije po određenoj skali, za 1948. godinu počelo je negodovati kod pojedinaca i govore da oni ne mogu toliko plaćati, a to naročito oni, koji su teško plaćali kada je bilo po 5 i 10 dinara, što vjerujemo da će se i na taj način još više pročistiti partijska organizacija, a [s] druge strane učvrstiti.

Što se tiče rukovodjenja sa vanpartijskim organizacijama, rukovodi se preko članova partije koji su zaduženi u odborima, ostali organizacija i koji uza se drže širi krug ljudi preko kojih izvršuju zadatke, kao na primjer sa odborima Fronte, Omladinskom organizacijom, a i ostalim društvenim organizacijama, kao što je Sloga i Prosvjeta u kojima su glavna motorna snaga partijska i SKOJ-evska organizacija i to naročito na području kotara, dok u Gradu većinom partijska organizacija sprovodi svoje odluke i izvršava zadatke, preko sindikalne organizacije, Fronte, Omladine i AFŽ-a.

POLITIKA KADROVA

Četiri člana komiteta su bila upisana u partijsku dopisnu školu, dok su ispitu pristupila svega trojica. Samo učenje drugova nije bilo sistematski i planski, već su drugovi pred ispit počeli nešto jače učiti. Inače kvalitet rada članova komiteta se kroz godinu mnogo poboljšao, a tome je pridonijelo i to što su članovi komiteta bili predavači na kružocima po terenu iz Nacionalnog pitanja, Seljačkog pitanja i Naredni zadaci Sovjetske vlasti, tako da su se drugovi morali prethodno dobro spremati. Svi članovi komiteta i rukovodioci poduzeća su pristupili proučavanju "Historije SKP/b" i "Političke ekonomije". U ljetu je bilo postavljeno da svi rukovodioci poduzeća moraju samostalno proučavati političku ekonomiju, ali nisu proučavali sada smo pristupili predavanjima iz Političke ekonomije.

Uglavnom su se svi članovi komiteta i rukovodioci poduzeća toliko politički i ideološki uzdigli da mogu zadovoljiti na svojoj dužnosti.

Početak 1947. godine komitet nije mogao tako uspješno da rukovodi sa raspodjelom kadrova u poduzećima i ustanovama, međutim unazad 6 mjeseci kadrovsko odjeljenje je uspjelo preko personalnih referenata i sindikalnog vijeća - grane posredovanja rada da rukovodi sa kadrovima i sada se ne vrše veće promjene bez znanja kadrovskog odjeljenja. Jedino je još uvijek nastojao Prosvjetni odjel da radi bez znanja komiteta, kao kod određivanja učitelja na kurs, gdje su poslali prijedloge bez našega znanja.

Uglavnom smo uspjeli da pravilno rasporedimo kadar, ali imamo nekoliko slučajeva, gdje smo nepravilno namjestili, tako da smo morali ubrzo napraviti promjenu, npr. predviđjeli smo za personalnog referenta u SPOM-a jednog druga, koji je vršio sabotažu u SPOM-u u Bjelovaru, a prilikom dolaska na naš teren, komitet nije poslao za njime nikakove dokumente.

Kao i svugdje i u našem kotaru je pomanjkanje kadrova sa gimnazijom, organizovana je večernja gimnazija. Međutim smo dosta nepravilno predviđjeli drugove koji bi trebali ići u gimnaziju, tako da su tokom rada mnogi otpali. Bacili smo težište na rukovodioce u centru, dok propustili one koji nisu direktno učestvovali u radu i na taj način bi osigurali potreban činovnički kadar.

2. Imamo 9 žena članova KP uposlenih u državnom aparatu i to: 3 u NO-ima, 2 u privrednim poduzećima, 1 u internatu, 1 u bolnici, 2 učiteljice.

3. Tokom godine se na našem kotaru održalo 5 stručnih kurseva i to:

1 traktorski (još traje)	30 polaznika
1 građevinski (još traje)	34 "
1 pilanski radnici za razne majstore	25 "
1 bolničarski završio	22 "
1 poštansko činovnički "	4 "

Međutim su 233 druga završila tokom 1947. razne kurseve, a uglavnom, koji su se održali izvan našega kotara.

Rad na podizanju kulturnog nivoa naroda u toku 1947. god.

Kotarski prosvjetni odsjek u toku protekle godine dosta se je zalagao, naročito na suzbijanju nepismenosti. No međutim, taj rad se sveo uglavnom na užu krug ljudi, tako da je i uspjech u suzbijanju nepismenosti, naročito u početku prošle godine, bio dosta slab. Pogreška u tome radu bila je slaba organizacija i uskost rada, da je to tako govore nam slijedeći statistički podaci:

U školskoj god 46/47. opismenjeno je svega 256 lica, a koncem prošle godine obuhvaćeno je u 57 tečajeva 611 polaznika, a 77 obučavaju se pojedinačno. Prema tome vidi se da je rad na opismenjavanju krenuo na bolje odnosno do sada je obuhvaćeno 46,9% od cjelokupne obaveze koja iznosi 1493 nepismena za god. 1947/48.

U tome radu, Kotarskom prosvjetnom odsjeku pomogao je frontovski aktiv agitatora, kako na ubjedjivanju nepismenih da idu na tečajeve tako isto i Narodna fronta kao cjelina pomogla je i materijalno na tom zadatku odn. Kotarski odbor Narodne fronte dodijelio je 16.000.- dinara najaktivnijim rukovodiocima kao i polaznicima tečajeva.

Da bi se rad na suzbijanju nepismenosti što više razvio bila je krajem ove godine sazvana prosvjetna konferencija svih prosvjetnih mjesnih aktiva Narodnih odbora, tako isto, i svih kulturno prosvjetnih radnika sa Kotara i grada. Na toj konferenciji, bile su dodjeljivane nagrade za istaknute radnike na tom polju.

Osnovna nastava se je drugom polovicom prošle godine dosta popravila, kako u nastavnom kadru, tako i u prostorijama. Na području kotara radi 57 škola, i to 52 škole u državnim zgradama, a ostalih 5 u privatnim zgradama.

Na terenu grada rade 3 škole; 1 gradska i dvije zaseolske.

U toku 1947. god. izgrađeno je na kotaru i dovršeno četiri nove školske zgrade; dvije spaljene su potpuno obnovljene, a dvije novogradnje stavljen su pod krov. Da bi se podmirile potrebe osnovnog školstva, bilo bi potrebno izgraditi još osam školskih zgrada na terenu kotara, a dvije na terenu grada.

Broj polaznika pučke nastave na kotaru iznaša 5.438 ili 99%, od toga otpada na nemarnjake 1%. Svi školski centri sada su popunjeni, dočim početkom školske godine, manjkalo je nastavnika u 14 školskih centara. Nastavnički kadar u pučkim školama uglavnom izvršava svoje zadatke, no međutim još se uvijek osjeća kod starijih nastavnika konzervatizam i birokratizam odn[osno] ti nastavnici nemaju dovoljno ljubavi da bi našu školsku omladinu odgajali u naprednom duhu. Novi mladi nastavnici su dosta nedisciplinovani, tako da se u više slučajeva događa napuštanje nastave po nekoliko dana. Protiv ovih nedostataka Kotar-

ski prosvetni odsjek, kojemu su drugovi referenti članovi Partije, vode bitku preko sindikalnih podružnica i rajonskih radnih zajednica, tako da se je to stanje naročito pred kraj prošle godine dosta popravilo.

Sa našega terena upućena su u Split šest nastavnika-ca na jednogodišnji pedagoški tečaj u Split, tako da će po povratku preuzeti nastavu u suhopoljskoj i špišić-bukovačkoj sedmoljetki.

U prošloj godini održana su na našem terenu dva niže obrazovna tečaja sa 37 polaznika. Održan je i jedan srednjeobrazovni tečaj sa 19 polaznika. Ove godine predviđeno je 14 općeobrazovna tečaja sa 200 polaznika, od čega je do sada otvoreno 9 tečajeva sa 145 polaznika.

Isto tako rade dva srednja općeobrazovna tečaja sa 35 polaznika.

Po pitanju nastavnog kadra u sedmoljetkama i srednjim školama, isti za sada zadovoljava, pošto je samo kod nas u gradu jedna osmorazredna gimnazija sa 22 nastavnika, a 3 razreda gimnazije smatraju se za sada kao sedmoljetka.

PRIVREDNI ZADACI I PROBLEMI

Na teritoriju kotara imade svega od proizvodnih privrednih poduzeća tri ciglane, od kojih su dvije imale proizvodni zadatak i ispunile ga u izradi opeke 100% a crijepa 70%. Crijep nije mogao biti izradjen jer su bile mašinerije neispravne, dok je treća ciglana počela rad u jesen uslijed velikih popravaka.

Od prehrambene industrije imade četiri mlina za finu meljavu, od kojih tri zadovoljavaju dok četvrti uslijed dotrajalog postrojenja nezadovoljava i deficitan je. Pristupilo se je generalnom popravku u tom mlinu. Kako je urod pšenice bio dosta slab nije iskorišćen potpuni kapacitet svih mlinova.

Radna disciplina u državnim poduzećima u prvoj polovici 1947. g. bila je dosta slaba dok se je u drugoj polovici poboljšala i sada zadovoljava, jer je pojačana sa partijskim kadrom. To se naročito ispoljilo u Kot. građevinskom poduzeću koje je potpuno podbacilo u prvom polugodištu, dok je uspjelo u drugom polugodištu završiti i premašiti plan sa 136%.

Radovi na mobilizaciji radne snage iz sela išli su dobro, kao i organizacija omladine za izgradnju pruge i lokalnih radova, kopanje kanala (1580 radnih dana) pa na pošumljavanju koje je izvršeno 169%, dočim je teže išlo u šumskim radovima. Jedno je krivnja što naš narod nije navikao na dulji šumski rad, a drugo to što imade živežnih namirnica u izobilju i novaca pa voli zimi da ne radi.

Plan obnove popaljenih sela za 1947. g. izvršen je potpuno. Izradjeno je 77 stambenih zgrada i popravljeno preko plana 17 zgrada. Poteškoća naročitih nije bilo. Osim toga izradjeno je 27 kolonističkih stambenih zgrada podpuno, 5 postavljenih pod krov, 5 drvenih mostova, 4600 tona skladišta za kukuruz i pšenicu, sagrađene su 4 nove osnovne škole, više škola popravljeno.

U gradu Virovitici postoji jedna ciglana koja je izvršila proizvodni zadatak 82%, uzrok je taj što je počela kasno sa radom uslijed popravka postrojenja i teško je bilo za radnu snagu u ljetnim mjesecima, jer su ciglari vezani i za zemljoradnju.

Mljekara je podbacila proizvodni zadatak 50%, jer se nije obuhvatilo čitav teritorij koji se proteže na dva kotara, a prevozna sredstva su skućena.

Munjara je obnovljena (bila je tokom rata popaljena) uslijed slabog motora ne zadovoljava.

Otkup bijelih žitarica bio je dosta težak. Razlozi: Nije se posijalo u 1946. g. po planu, pšenica je slabo urodila. Procent 60% bijelih žitarica naprama 40% kukuruza nije se bazirao na zasijanim površinama.

Otkup bijelih žitarica je izvršen sa 84%, za ostalih 16% otkupljeno je do sada 113 tona kukuruza od onih gospodara kojima su ostale još dovoljne količine kukuruza, u zamjenu za pšenicu.

Kukuruza je otkupljeno 110% obaveznog viška i 105% kontrahiranog viška.

Otkup kukuruza je dobro i na vrijeme izvršen, jer je dobro urodio, tako je netko predao i više nego je bio zadužen dok mali broj nije zadovoljio obavezu i to samo nekoliko većih gospodara.

Iz slobodnog nakupa nakupljeno je 180 tona kukuruza.

Teže je išlo u otkupu krumpira. Normu smo izvršili samo 32%. Uzroci: zaduženje je kasno stiglo. Površina zasijana sa krumpirom bila je znatno manja nego je bila planom predviđena. Krumpir je bio slab. Otkupili smo samo 104 vagona naprama 330 vagona.

Krumpir koji je ostao za sjeme slabog je kvaliteta i trune, pa je pitanje sjemenskog krumpira problematično, jer je plan za godinu 1948. utrostručen.

Graha je otkupljeno 82%. Masti 54%. Sjena 15% i slame 8.3%.

Isto tako i pod istim uslovom je vršen otkup i na teritoriji grada Virovitice sa slijedećim rezultatom:

Pšenice otkupljeno 101%, kukuruza 127% (kontrahiranog i obaveznog), krumpira 62%, masti 76%.

Kažnjeno je: Za otkup bijelih žitarica kažnjeno je u kotaru i gradu 11 lica, od tih 7 jačih i 4 srednja gospodara, sa kaznom od 6-12 mjeseci prisilnog rada i lišenjem slobode i trojica još i konfiskacijom zemlje.

Za kukuruz su kažnjena trojica srednjaka novčano. Za krumpir 11 osoba i to novčano od 2-5 hiljada dinara gospodari od 9-12 katastralnih jutara, jedan od 35 katastralnih jutara. Osim toga jedan na 6 mjeseci prisilnog rada i lišenja slobode ima 12 k.j.

Sjetva je izvršena na teritoriju kotara 100% u gradu Virovitici 105%.

Planovi sjetve razradjeni su na Mjesne N.O.-e a zatim prekontrolirani na masovnim sastancima. Narod je planove prihvatio i nije bilo masovnog otpora. U pogledu unapredjenja stočarstva nabavilo se nešto čistokrvne stoke kao i svinja.

Uginuće svinja od svinjske kuge bilo je preko cijele godine. Pocijepljeno je 5.000 kom. svinja protiv kuge. Tu je bilo poteškoća s jedne strane što narod nije navikao na cijepljenje svinja, a s druge strane što se nije cjepivo dobivalo na vrijeme i u dovoljnoj količini.

Razrez poreza na kotaru izvršen je za 1947. g. i naplaćeno je 90%. U gradu Virovitici razrez za 1947. g. nije još izvršen, a predujma ubrano je 90,3% prema 1946 g.

Snabdjevanje neopskrbljenih sa živežnim namirnicama vrši se preko sindikalnih i seljačkih zadruga. U selima imademo 600 osoba neopskrbljenih siromašnih seljaka i 1935 ostalih gradjana. Tekstilom je narod donekle opskrbljen jedino je pitanje obuće.

Snabdjevanje se nije vršilo pravilno u mjesecu ožujku i rujnu, jer je određen kontingenat bio slab. Poteškoća u snabdjevanju sa masnoćama uslijed nedostatka ambalaže.

U gradu Virovitici ima neopskrbljenih 3800 krušaricama i 4500 masnoćama.

Snabdjevanje je teklo isto kao i u kotaru dobro sa poremećajem u mjesecu ožujku i rujnu iz istih razloga.

Osjećao se je nedostatak mesa kroz čitavu godinu uslijed toga što je bio nakup stoke slab.

Stambeno pitanje je donekle dobro na teritoriju kotara, jedino bi bilo potrebno da se sagradi još dvadeset stambenih zgrada za koloniste. Potrebno je proizvesti dosta građevnog materijala za široku potrošnju naročito opeka i crijepa.

Stambeno pitanje u gradu Virovitici je teško. Gradi se jedna veća zgrada sa 12 stanova, osposobljeno je 48 stanova ratom oštećenih, u 1948. g. potrebno je posvetiti naročitu pažnju izgradnji radničkih stanova.

Lokalni saobraćaj je slab a putevi i drumovi dosta loši. U te svrhe potrebne bi bile velike investicije.

Rad Komunističke Partije i pomoć uopće, kao u poduzećima a isto tako u svim privrednim akcijama potpuno zadovoljava. Zalaganje većeg dijela članova Kom. Partije bilo je na visini i sa strane članova sela i grada.

Pri samom otkupu išlo je malo teže a isto tako pri ubiranju poreza ali nakon što su članovi K.P. upoznati u pravilnost rada potpuno su zadovoljavali.

Iskustva su stečena, jer se je svaki zadatak koji je bio postavljen pred članove K.P. izvršio, i time se dokazalo pred našim članovima da su svi pa i najteži zadaci izvršivi i odstranio se oportunitizam koji je postojao kod članova.

RAZVOJ SELJAČKIH RADNIH ZADRUGA U GODINI 1947.

Na području našeg kotara imamo osnovanih 9 seljačkih radnih zadruga i to 2 su osnovane 1946. godine.

Seljačka radna zadruga Andrije Hebranga u Suhopolju osnovana je 2.II.1946. god.

Seljačka radna zadruga Vladimira Nazora u Žlebini osnovana je 2.XI.1946. god.

Seljačka radna zadruga Maršala Tita u Koriji osnovana je 20.IV.1947. god.

Seljačka radna zadruga Nikole Demonje u Breziku osnovana je 22.IV.1947. god.

Seljačka radna zadruga Milana Stanivukovića u Cabuni osnovana je 18.IX.1947. god.

Seljačka radna zadruga Braće Radića u Lukaču osnovana je 13.VII.1947. god.

Seljačka radna zadruga Šibla Ivana u Turanovcu osnovana je 26.XI.1947. god.

Seljačka radna zadruga Biber Antuna "ŽUTI" u Budrovcu osnovana je 28.XI.1947. god.

Seljačka radna zadruga Matije Gupca u Novom Gracu osnovana je 11.III.1947. god.

U svim osnovanim zadrugama partija ima rukovodeću ulogu i svaka zadruga ima svoju partijsku organizaciju. Narod u seljačkim radnim zadrugama potpuno je zadovoljan, ostale narodne mase danas potpuno se približavaju zadrugi i interesiraju se o životu zadruga, a možemo reći i da vlada veliko interesovanje kod naroda za daljni razvoj i osnivanje seljačkih radnih zadruga i imamo već uslova za najmanje osnovati 5 seljačkih radnih zadruga novih, i baš

radi takovog porasta i razvoja mi smo prisiljeni, a i moramo oformiti rukovodstvo, pri kotarskom narodnom odboru, poljoprivrednom odjelu koje će izravno rukovoditi i pomagati seljačkim radnim zadrugama, a dapače raditi na daljnjem osnivanju i širenju zadrugnog pokreta. Naročito pokazuju se problemi kod seljačkih radnih zadruga pomoć na kulturno prosvjetnom radu za održavanje predavanja, kako stručnih tako i političkih. Pošto je u zadruge baš ušla sirotinja koja je željna znanja i želi da se usposobljava i usavršava u zadrugnom životu i da postanu što napredniji u razvijanju svih grana privrede. Ima pojedinaca kao naprimjer u seljačkoj radnoj zadrugi Suhopolje, koji su ušli u zadrugu bez imalo zadrugne svijesti gdje su mislili da će na račun ostalih zadrugara moći zgrtati sebi kapital i tako da se pojavila tendenca baš od tih pojedinaca što govore, kako neće imati hrane i da će ostati goli i tako dalje i njihova je želja da žive na individualni sitnopojsednički način, dok zdruge strane ljudi odnose molbe i traže da udju u zadrugu. Baš iz tih razloga potrebno je čvrsto rukovodstvo radi preodgajanja masa u zadrugi, a čišćenje takovih raznih elemenata iz zadruga, a tako ima pojedinaca i u seljačkoj radnoj zadrugi Brezik, dočim u drugim ostalim seljačkim radnim zadrugama političko stanje potpuno je na visini, kao i zadrugna svijest zadrugara.

Što se tiče nabavno potrošačkih zadruga naš zadrugni sektor obuhvatio je sve narodne mase na području kotara, pošto nemamo više privatnih sektora. Svega su bila 2 privatna trgovca sada u zadnje vrijeme i oni su prestali sa radom pošto [ih] je zadrugni sektor potpuno ugušio.

Politički utjecaj sa nike strane više ne može da omete razvoj zadrugnih sektora pošto je sav narod učlanjen u zadruge gdje i prodaje i svoje proizvode, i otkuda se snabdijeva sa industrijskim proizvodima i ostalim artiklima potrebnim za svoja domaćinstva, no još uvijek imamo ponešto poteškoća za kadrove, ali i dosta smo uspjeli usposobiti ljudi preko raznih kurseva, a i dalje ljudi odlaze i osposobljavaju se, pa mislimo da ni sa te strane nećemo oslabiti, jer svaki dan postajemo sve jači i ljudi se iz dana u dan osposobljavaju, naročito nadamo se još jačem razvoju zadrugnog života čim pristignu razne poljoprivredne mašine, koje će olakšavati radnom narodu na selu i baš preko nabavne potrošačke zadruge još će se više naš narod stopiti u kolektivni život i rad.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za komitet:⁵⁷

---

⁵⁷ Izvještaj je potpisao Ranko Amidić, organizacioni sekretar.

56. KOTARSKI KOMITET KPH PAKRAC

KOTARSKI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
PAKRAC
Broj: 19/48. g.

Pakrac, dne 17.I.1948. g.

Predmet: Godišnji izvještaj za 1947. g.

CENTRALNOM KOMITETU KPH
Org. Instruktorskom odelenju

Z A G R E B

Ocjenom političkog stanja kroz zalaganje naroda na našem kotaru može se reći, da je kvantitativno, a i kvalitativno znatno napredovala od 1946. g., a to se očituje kroz riješavanje svih zadataka i obaveza, koje su se postavljale pred sav radni narod našega kotara u prvoj godini našeg Petogodišnjeg plana.

Radnička klasa na našem kotaru dala je sve od sebe za ispunjenje plana. Obzirom što imamo samo dva značajnija poduzeća a to su: Pilana "SIND" u Pakracu i Ciglana "PAKRA" u Filipovcu. Ima još par poduzeća lokalnog značaja, kao električna centrala, građevno poduzeće i dr. Radnici svih tih poduzeća sa visokom sviješću su radili na izvršenju obaveza koje im je postavila 1-va godina Petogodišnjeg plana. Nije se pojavljivalo nikakovog negodovanja od strane radnika, i ako je često puta trebalo da se pojedini radovi izvršavaju prekovremeno, radnici nisu čak u većini slučajeva ni postavljali svoje zahtjeve za prekovremeni rad. I ako često puta nije ni snabdjevanje u živežnim namirnicama, kao i u odjevnim predmetima bilo redovito. Nikakovi nedostaci, koji su se pojavljivali u vezi s tim nisu pokolebali radništvo uzevši ga kao cjelinu, dok tu i tamo pojavljivalo se poneko anonimno pismo, koje je pozivalo radnike da ne daju od sebe toliko, a i prijetilo izvjesnim rukovodiocima, koji su objašnjavali radnicima potrebu i zalaganje na ostvarenju Petogodišnjeg plana.

U izvršenju radnih obaveza od strana seljaka prema zajednici: kao otkup viškova žitarica i drugih namirnica, sjetva, naplata poreza, i dr. zadatci koji se postavljaju pred seljake kao cijelina ti zadatci i obaveze može se reći, da su znatno bolje izvršavani nego 1946. g. Tako i u 1947. g. u % otkupljeno je više žitarica, a sa manje slučajeva kažnjavanja prosječno oko 10% nego 1946. god. Zasijano jesenjim usjevima oko 20-25% više nego 1946. g. Naplata poreza izvršena je sa 100% uspjehom što u 1946. nije uspjelo (svega 55-60%).

Iz gornjega se vidi da su uspjesi veći, a broj kažnjenih za neizvršenje obaveza manji nego prošle godine. To znači da je sve manje onih koji smatraju da se to od njih oduzima prinudno, već su i sami uvidjeli potrebu izvršenja obaveza prema zajednici, kako bi zajednica sutra njima mogla dati više onih artikala koje oni kupuju za svoje lične potrebe i sve više uviđaju da se to ne daje za lično bogaćenje pojedinaca već cjeloga naroda, a to znači i njih samih.

Ta viša narodna svijest se naročito mogla očitovati na izborima za Mjesne i Kotarske N.O.e gdje je za razliku od izbora u 1945-1946. (za iste odbore glasalo prosječno 60-65%), a ove godine 98% to znači ogroman uspjeh u svijesti naroda.

Jedinstvo u NF-i još uvijek nije zadovoljavajuće, no i to se je od prošle godine znatno poboljšalo. Tako npr. nakon oslobodjenja u samom mjestu Pakracu povratio se jedan dio Srba izbjeglica iz Srbije, koji su počeli širiti nacionalnu mržnju između Srba i Hrvata, što se je svakako odrazilo i na samo selo, jer su oni i prije rata, kao građani bili vezani sa "uglednim" seljacima Srbima, i tako su prenosili na njih svoju šovinističku politiku, kriveći sve Hrvate za njihovo stradanje itd. No kažnjavanjem par rukovodioca tih velikosrba i razbijanjem njihove propagande među narodom stanje je znatno krenulo na bolje. No još uvijek kod pojedinaca šovinistički nastrojeni i Srba i Hrvata postoji nacionalne mržnje što se kod takovih elemenata naročito ispolji kad se malo napiju.

Komunisti su u velikoj većini uspjeli da steknu povjerenje naroda i da povedu narod za sobom, što se najbolje odražava u raznim akcijama i skupovima kad komunisti nešto predlože ili idu na čelu te akcije, da se ta akcija bez ikakove ili sa neznatnim izmjenama izvršava, što je svakako rezultat pravilnog postavljanja od strane komunista i povjerenje koje je narod stekao u njih kao rukovodioce. No ima tu i tamo pojedinaca koji još uvijek nehotice ili iz neznanja a pojedinci čak, kao nezreli komunisti iz svojih lični interesa pogreše u pojedinim akcijama ili postavkama, što svakako neprijatelj koristi i razumije se baca blato na cijelu partijsku organizaciju, ali im to ne uspijeva, jer narod se već uvjerio u pravilnost Partijske politike i da to nije rad Partije već pojedinaca koji su to nesvjesno izvršili ili se ušvercali u redove Partije.

Osnovno o čemu narod najviše diskutuje u selu jest obavezni otkup raznih poljoprivrednih artikala. Ekonomsko jači seljaci, što ih stvarno i kači veća obaveza pa ne mogu švercati i zaradjivati na račun sirotinje, i jedan manji dio srednjaka i tu i tamo po koji siromašni seljak koji nasjednu tim bogatim i za njihov račun galame i žale ih kako će oni propasti i ne mogu izvršiti svoje obaveze. No ipak ogromna većina kad se samo pravilno rastumači potreba i važnost, i pravilno izvrši razrez nekih obaveza odobrava te mjere, jer mu je jasno da se to vrši u korist čitavog naroda. Pored tih prigovora općenito se može primjetiti prigovori na raspodjelu raznih odjernih predmeta naročito u našim zadrugama, što je svakako razlog još uvijek manjak tih predmeta, a s druge strane faktično postoje egoističke tendencije kod pojedinih rukovodioca u tim zadrugama, koji često puta žele najprije da podmire sebe i svoje prijatelje, kao i pomanjkanje trgovačkog sposobnog kadra koji bi mogao bržije i pravilnije poslužiti potrošače sa onim artiklima koji ima.

Spoljnu politiku ogromna većina našega naroda naročito radnička klasa odobrava, a naročito čvrste i tjesne veze sa Sovjetskim Savezom. Ugovori o uzajamnoj pomoći i prijateljstvu sa susjednim zemljama veseli naš narod i pravilno daju primjedbe, da smo time odmah jači. No neprijateljski elementi su ipak uspjeli da u jedan neznatan dio kolebljivaca u našem narodu ubace propagandu da se taj Savez pravi za to, što će nas napasti Amerika i Engleska, ali da će nas oni svejedno pregaziti itd. Takovi elementi još uvijek šire propagandu kako Englezi i Amerikanci snabdjevaju četnike i križare, koji se tobože nalaze po šumama, kako će oni doći i s njima postaviti vlast itd. no takovih je neznatan broj koji im vjeruju i to su zbilja oni koji ni malo ne misle svojom glavom.

Što se tiče rada neprijatelja na našem kotaru, najjači uticaj imadu mačekovci, koji još uvijek drže prosječno 15-20% hrvatskog naroda pod svojim uticajem i to preko popova i crkve. To se naročito očituje kad su neki praznici da su katoličke crkve skoro redovito pune i na raznim vjerskim svečanostima posjet je ogroman od strane tih klerikalaca, a koji su svi oni koji se bave politikom, mačekovci iznimno koji su tu i tamo ustaški nastrojeni, ali neznatan broj pristalica današnjice.

Kod Srba se mnogo manje osjeća uticaj klera, no šovinizma se može izrazitije primjetiti kod njih, kao i kod Hrvata pojedinaca.

Neprijateljske parole kao i metoda djelovanja je kod Hrvata tj. mačekovaca preko popova, a veliko Srbi preko svojih kanala, pojedinaca velikosrba i opet zajedno povezani sa mačekovcima.

Parole su uglavnom da se ovako ne može, da ovakova vlast ne može ostati koja vlada silom, da mora doći do rata između Rusije i Amerike i razumije se da će Amerika pobijediti, da se ne treba angažovati u izvršenju raznih zadataka u Petogodišnjem planu, jer oni koji se budu više zalagali da će ti poslije više patiti itd. No ove parole su već prilično otrcane i niko za njih ništa ne da.

Zadnje vrijeme su počeli širiti parole kako se hoće sa raznim "prinudnim" mjerama kao otkup, naplata poreza, otjerati seljake u zadrugu. No ali to treba još čekati što će biti jer da ovako neće ostati itd. itd.

PRIVREDNI PROBLEMI:

Kombinat Pilane "SIND", koje je najveće poduzeće Republikanskog značaja na našem kotaru izvršila je proizvodni zadatak 1947. g. sa 95%. Kao objektivni razlozi za neizvršenje plana 100% mogu se uračunati: kvar pogonskih strojeva zbog čega je pogon stajao 8 dana, neredovno snabdjevanje pogona sa trupcima iz šume i neredovno dolaženje radnika sa sela na posao. Također kao objektivni razlog za neizvršenje proizvodnog zadatka na Pilani može se uračunati nedostatak pila za gatere.

Šumsko gospodarstvo za sječu drveta koje je namijenjeno za izvoz, koje također Republikanskog značaja izvršilo je proizvodni zadatak u 1947. g. svega 45,80%. Proizvodni zadatak gospodarstva u 1947 bio je 166.784 kubnih jedinica, a od toga izvršeno je svega 75.981 kubnih metara što iznosi 45,80%. Zbog neizvršenja ovog proizvodnog zadatka postoji objektivnih razloga, dok s druge strane ne bi smjelo postojati razloga zbog kojeg se ne bi mogao izvršiti plan.

Kao jedini objektivni razlog zbog neizvršenja ovog plana može se smatrati pomanjkanje stalne radne snage za šumu, te što se nije na vrijeme, odnosno što se kasno postavio zadatak za aktivizaciju radne snage sa sela od seljaka. To pitanje postavilo se na dnevni red tek poslije polovice 1947. g. baš u najvećem jeku poljoprivrednih radova, kada je seljaka bilo teško dignuti sa njegovog posla. Tim s druge strane što seljak na našem kotaru nije zainteresiran za novac, zbog toga seljaci svoj artikal prodaju po skupim cijenama i nije im potrebno da odlaze na rad u industrije. I nadalje u početku aktivizacije radnika za šumu nismo imali dovoljno organizacioni iskustava za taj zadatak, što nas je također ometalo. Pored svega toga u prošloj 1947. g. mi smo aktivizirali oko 1700 radnika na našem kotaru koji su izvršili gro ovog zadatka.

Cigłana "Pakra" na Filipovcu koja je lokalnog značaja, izvršila je prošlogodišnji proizvodni zadatak sa 85%. Stopostotno proizvodni zadatak nije izvršen zbog toga, što je na pomenutoj cigłani u toku prošle godine vršena reparatura uvođenja novih strojeva, tako da je cigłana otpočela sa radom tek u drugoj polovici godine.

Partijska organizacija po poduzećima založila se do maksimuma za izvršenje plana. Članovi K.P. većinom su rukovodioci po poduzećima i zalažu se u radu. Radna disciplina kod radnika proletera dosta je dobra, dok kod radnika iz redova seljaka još je slaba. Radnici sa sela često puta izostaju sa rada u industriji baveći se zemljoradničkim poslovima.

Plan obnove po popaljenim selima u 1947. g. na našem kotaru izvršen je 120%, a plan investicione gradnje izvršen je 153%.

Plan otkupa bijelih žitarica na našem kotaru 1947. g. izvršen je ukupno 87,30% i to: obavezni višak 94,13%, vršaći ušur 59,13% i slobodni višak 96,38%. Obavezni otkup kukuruza izvršen je do 1.I.1948. g. sa 88,27%, krumpir otkupljen je 54,96%, a grah 63,19%.

U otkupu bijelih žitarica naš kotar bio je podijeljen na tri rajona. Čitav otkupni aktiv odnosno sve raspoložive snage bačene su na jedan rajon i radile su na tom rajonu dok otkup nije bio završen.

U nekim selima gdje je u otkupu otpor špekulanata bio žilaviji, u ta sela na jedanput bacila se ekipa od 5-6 najbolji drugova. Takav metoda upotrebljavali smo za to jer ako u tvrda sela dodje samo jedan član otkupne komisije postoji opasnost da se izgubi zbog jakog otpora špekulanata.

U otkupu bijelih žitarica kažnjeno je 32 špekulanta, radi sakrivanja i špekulacije sa žitom, bogatih 20 i srednjih 12, a siromašnih nije ni jedan kažnjen.

Kazne su se kretale od 3 mjeseca do dve godine zatvora ili novčana od 500-5000 dinara, te od njih 8 sa konfiskacijom jedne polovine imovine.

U otkupu kukuruza kažnjeno je 11 špekulanata, 10 srednjih i jedan siromašni. Kazne su se kretale od 500-5000 dinara (novčane). U sjetvi kažnjeno je jedan bogati sa tri mjeseca zatvora, i zbog neprijavlivanja zemljišta kažnjeno je 7 gospodara sa novčanom kaznom od 2000-5000 dinara.

Plan sjetve na kotaru izvršen je 85%, a naplata i razrez poreza za 1947. izvršen je 100%.

Prehrana radnika, namještenika i njihovih familija dosta je dobra. Jedine poteškoće imamo sada u prehrani zbog masnoće, pošto tvornice ulja nisu nam isporučile određene kontingente za koje su sklopili ugovore s nama.

Prehrana seljaka u pasivnim selima za sada još je dobra, dok imade ih jedan mali broj do 5% kod kojih je već sada problem za prehranu zbog krušarice, ali pošto oni imaju novca, mogu da si kupe žito i zbog toga ne postoji problema.

Prehrana ostali gradjana za sada je dobra.

U stambenom pitanju, u samom mjestu Pakracu postoji dosta poteškoća. Samo mjesto nije ratom oštećeno osim nekoliko zgrada, ali u posljertatnom povećanju ustanova i prilivom radništva sa sela stambenog prostora nema dovoljno. Po pitanju vodovoda, rasvete i drugog komunalnog gazdinstva nema problema kako u gradu tako i na selu.

STANJE U ZADRUGAMA

Seljačkih radnih zadruga na našem kotaru danas imade 5, od kojih su 3 novoformirane, a jedna od njih je formirana unazad mjesec dana. Prema tome o rezultatima i njihovim uspjesima u radu ne bi se moglo govoriti jer nisu do danas obavljale nekih zajedničkih radova osim jedne tj. u Kusionjama koja je samo zajednički izvršila jesensku sjetvu.

Druge dvije zadruge koje su formirane 1946. g. sa svojim radom znatno su utjecale na ostale seljačke mase, sa svojim naprednim obradivanjem zemljišta, boljim prihodom te time poboljšanje njihovog života. S druge strane sa pravilnim objašnjavanjem zadružnog života i lakšeg rada u zadrugi. Baš tim njihovim utjecajem je postignuto da su osnovate tri nove zadruge, a te dvije stare iz 1946. g. proširene i to jedna sa 5 a druga sa 15 familija.

Nedostatak u radu i problemi koji se kod tih zadruga pojavljuju sada na koncu godine jest taj, što nisu pravilno vodili knjigovodstvo i trudodane, te dolazi do nesuglasica i nepoželjnih pojava u podjeli prihoda. Osnovni problemi kod seljačkih radnih zadruga su gospodarske zgrade (štale i svinjci) za zadružna gospodarstva, što svakako ometa izvršenje njihovih proizvodnih planova. Također im manjka administrativno osoblje koje bi pravilno vodilo cijelu administraciju da ne bi dolazilo do nepoželjnih trzavica pri raznim obračunima.

Kod novoosnovane zadruge u Kusionjama još je problem i u tome što im je zemlja razbacana u mnogo malih parcela, jer su to sve starosjedioci i otežava mašinsku obradu. Kod nekih zadruga je problem također i to što nemadu iz svoje sredine nekog autoritativnog rukovodioca koji bi sa svojim autoritetom i pravilnim postavkama utjecao na ostale zadruge, što svakako manjka u pravilnom rukovodjenju tih zadruga.

Nabavljačko-potrošačkih zadruga ima 11, od toga jedna radničko-namještentička, u kojima je učlanjeno 92% potrošača našega kotara. Rad tih zadruga prema svojoj masovnosti ni iz daleko nezadovoljava. Kao osnovno što je problem jesu prostorije za smještaj prodavaonica, skladišta za industrijsku robu i otkup zemaljskih plodina. Drugi problem je rukovodeći trgovački kadar, što je u 90% slučajeva u našim zadrugama ljudi uopšte bez ikakove trgovačke spreme i iskustva, te kao takovi razumljivo često puta i nehotice pogreše, bilo to u raspodjeli industrijske robe i njenom smještaju i uređaju samih prodavaonica koje danas liče na neke stare piljarnice, ili bilo u otkupu zemaljskih plodina nemogu se snaći i često puta pojedini zadrugari moraju čekati po 10 pa i mjesec dana dok dobiju osigurane im protuvrijednosti za svoje proizvode. S druge strane ima i takovih pojedinaca koji namjerno žele da iskoriste položaj i da podmire najprije sebe i svoje rodjake sa raznim industrijskim artiklima. I treće što je još uvijek manjak tih artikala i razumljiva stvar da se ne može svima ni dodjeliti što svakako stvara negodovanje kod onih koji nedobiju. Sva tri gornja problema utječu na pravilno političko djelovanje zadruga među masom, i često se pojavljuju kritike prema zadrugama i izjave kod pojedinaca da će napustiti zadruge, što svakako ne učine, jer obzirom da se greške koliko je moguće ispravljaju, a s druge strane masovnosti zadruga privatni sektor je skoro likvidiran i nemadu kud da idu u trgovinu.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Državni organi po tom pitanju u protekloj 1947. g. vrlo su malo učinili na masovnom radu sa narodom u vezi kulturnog uzdizanja samoga naroda. Referent za narodno prosvjećivanje jedno duže vrijeme nije bio postavljen, te se po pitanju konkretno analfabetskih tečajeva i likvidacije nepismenosti, a sada kada je postavljen novi referent isti je sa zakašnjenjem pristupio radu, po pitanju analfabetskih tečajeva i likvidacije nepismenosti, te su rezultati momentalno vrlo slabi. Poduzeti su svi potrebni koraci od strane narodne vlasti preko mjesnih narodnih odbora, da se to izgubljeno vrijeme nadoknadi, kako bi se zadatak likvidacije nepismenosti u potpunosti izvršio u godini 1948.

Društvene organizacije, NF i njene organizacije, NOH, AFŽ, radile su tokom godine na kulturnom izdizanju naroda, putem predavanja po selima, kao npr. u svim selima održano je predavanje "Petogodišnji plan" i još neka. Agit Prop komisija Kotarskog odbora NF izlazila je po mogućnosti svake nedelje na sela i držala predavanja, kako političkog tako i naučnog karaktera. Ista predavanja održavana su na masovnim sastancima, a bila su dobro posjećivana. Narodna omladina je preko svoga aktiva predavača održavala masovne sastanke sa omladinom, tako isto AFŽ sa ženama, na njima je također održavano predavanje, npr. omladina je održala u nekim selima predavanja o "Mićurinu" i druga.

Zadatak suzbijanja nepismenosti na našem kotaru nije sproveden ni u onoj mjeri u kojoj se mogao sprovesti iz gore već napomenutih razloga, naročito iz razloga slabe pomoći masovnih organizacija, koje su bile zabavljene sa ostalim zadacima, kao npr. sjetva, porez, otкуп, sječa drva, a likvidaciju nepismenosti zapustili su i ako se po tom pitanju moglo dosta poraditi.

Prosvetni odsjek ni sam tom zadatku nije na vrijeme prišao, niti je razradio plan opismenjavanja, na vrijeme nije sakupljena evidencija i još nisu izvršene sve pripreme. Prosvetni odsjek povezo se sa NF-om tj. sa Kotarskim Odborom, koji je shvatio i uvidio učinjeni proпуст u suzbijanju nepismenosti. Narodna Fronta uputila je svoje aktiviste na teren, oformljeni su mjesni odbori za suzbijanje nepismenosti, te se je rad vidno popravio, a rezultati pokazali su da će se uspjeti u toj akciji ako se nastavi takvim tempom rada ka[k]o se i počeo.

Rad osnovnih škola.

U osnovne škole polazi 3758 učenika. Polazak škole od strane učenika je zadovoljavajući. Učitelja za navedeni broj učenika ima 62, a potrebno je da bi se odvijala nastava u svim selima gdje ima škola još 10 učitelja. U sledećim selima ne rade škole iz razloga što nema učitelja i to: Rogulje, Cikote, Branešci, Bukovčani, G. Šumetlica, Čaglić, Ploštine, Rogolje, Poljana, Gaj. Od navedenih 62 učitelja sa svršenom učiteljskom školom ima 45, sa nižom srednjom i tečajem ima 12, sa osnovnom školom 1 učitelj, a 4. učitelja uslijed bolovanja ne obavljaju dužnost. Na jednog učitelja dolazi prosječno po 60 učenika. Navedeni učitelji u većini slučajeva zadovoljavaju na dužnosti, jedino im je potrebno političko ideološka izgradnja koja je kod većine na niskom stupnju.

Na kotaru radi 50 škola. Od toga je 40 državnih zgrada, a 10 privatnih zgrada. Neke privatne zgrade u kojima se održava obuka mnogo su zapuštene da nisu podesne za održavanje obuke n. pr. B. Kričke, G. Čaglić, Livadjani, Lovska i Badljevin. Odelenja ima 118, a razreda 216. U godini 1947. sagradjeno je 10. novih škola koje nisu još potpuno dovršene, a popravljeno je nekoliko škola. Predviđeno je za gradnju do 1951. g. 11. škola, a za popravak 15. škola.

Nižih obrazovnih kurseva radi 5 sa 43 polaznika. Prosvjetni odjel nije poduzeo mnogo da oformi više navedenih kurseva iako je imao i ima za to mogućnosti. Isti tečajevi nisu u potpunosti zadovoljili, radi slabog zalaganja polaznika.

U 31 analfabetski tečaj obuhvaćeno je 229 polaznika što iznaša 14% od 1580 nepismenih.

Stručna škola: Polaznika u stručnoj školi ima 81. Rad se odvija pravilno i obuka se odvija po najnovijem planu i programu. Rade tri odelenja I. II i III. razred. Svako odelenje ima po 18 sati obuke nedeljno. Polazak u školu je dobar. Izostajanja ima radi bolesti, godišnjeg odmora i neodgodivog posla. Disciplina za vrijeme predavanja srednja. Odnos prema nastavnicima dosta dobar. U radu na savladavanju gradiva manjkaju udžbenici.

Sedmoljetka: Broj nastavnika je 10, a odelenja 14. Kvalitet predavača u većini ne zadovoljava, naročito se to primjećuje u višim razredima sedmoljetke. Predavač Popov Petar koji predaje ruski jezik ne posjeduje stručne ni methodske spremne. Neki rade na nestručnim predmetima te ne zadovoljavaju kao npr. Elza Urek i Horvatin Josip. Osim upravitelja svima manjka političko ideološka izgradnja. U nižim razredima najslabije zadovoljava na dužnosti Orešković Nada.

Učiteljska škola: Nastavnika na učiteljskoj školi ima 11. Na dužnosti zadovoljavaju osim Špoljar Gaudencije i Stilinović Ljerka, koje ne posjeduju potpuno stručnu i methodsku

spremu. Neki pokazuju volju da se na ideološko političkom polju izdignu. No većini manjka političko ideološka izgradnja.

Uloga naše štampe ne djeluje u dovoljnoj mjeri po selima, jer se malen broj rasturiva, jedino preko Partijske organizacije koje se pretplaćuju na tekuću štampu. U samom mjestu Pakracu štampa se dovoljno raspačava kao i u ostalim većim centrima. Radio nam u svrhu kulturnog izdizanja naroda ne koristi u potrebnoj mogućnosti, jer nemamo dovoljno društvenih prostorija, osim u Pakracu 2 čitaonice. U toku ove godine bit će montirana razglasna stanica u mjestu Pakracu, koja će mnogo doprinjeti jačanju rada na političko-kulturnom izdizanju naroda. Stalno kazalište u Pakracu ne radi, ali su formirane u svim organizacijama diletanske grupe, kao sindikalna, omladinska itd. Iste diletanske grupe dale su u mjestu vrlo uspjele priredbe koje su utjecale na kulturno izdizanje naroda. Omladinske diletanske grupe izlazile su tokom godine na sela i davale priredbe odgojnog karaktera za koje priredbe je vladalo jako interesovanje. U toku godine dane su 23 priredbe na selu i 7 priredbi u mjestu.

Stanje u Partijskoj organizaciji

1. Prije svega ovaj Komitet ne posjeduje potrebne podatke iz kojih bi se jasno vidjeo razvoj Partijske organizacije na kotaru, kroz 1947. g. Ti podaci nedostaju nam za neke mjesece u kojima je administracija Komiteta bila vrlo slaba, radi reorganizacije u samom Komitetu. Zato smo prisiljeni da usporedimo stanje u januaru sa stanjem u decembru (koji su podatci točni) dadnemo što jasniju sliku o razvitku Partijske organizacije.

Broj članova K.P. u januaru mjesecu bio je 589. U cijeloj godini primljeno je u K.P. 31. član. Pridošli članova iz drugih organizacija u toku godinu dana 65. Prema tome je 1947. g. kroz našu Partijsku organizaciju prošlo ukupno 685 članova.

Od tog broja otpada:

- a) umrlih u 1947. g. 4.
- b) otišli u druge organizacije 64.
- c) isključeno iz K.P. 29.
- d) prestali da rade (sada nepovezani) 22.

Tako se gornji broj smanjio sa 119 članova, ili brojno stanje u decembru iznosi 566 članova K.P.

Po socijalnom i nacionalnom sastavu Partijska organizacija nije zadovoljavajuća. U socijalnom pogledu pretežno je seljačka, a u nacionalnom pogledu takodjer pretežno obuhvaća elemente Srpske nacionalnosti. To dokazuju sledeće cifre:

<u>Socijalni sastav</u>	Januar 1947. g.	decembar
Radnika	86	101
Seljaka	447	413
Intelektualaca	36	12
Đaka	5	11
Obrtnika	9	16
Ostalih	6	13

<u>Nacionalni sastav</u>	Januar	Decembar
Srba	375	407
Hrvata	150	95
Muslimana	1	
Madjara	13	5
Čeha	35	52
Talijana	10	4
Slovenaca		1
Ostalih	5	2

Pošto na kotaru postoje povoljni uslovi za proširenje Partijske organizacije to će jedan od osnovnih zadataka našeg K.K. biti regulisanje socijalnog i nacionalnog sastava u Partiji. Tome pitanju nije posvećena potrebna pažnja pa se stoga moglo i dogoditi ovako ozbiljna pogreška tj. da je broj Srba u Partiji srazmjerno mnogo veći od broja članova ostalih nacionalnosti. Kod socijalnog sastava greška je u toliko manja što stvarno naš kotar ima mali broj radnika uopće, pa je zbog toga broj radnika u Partiji manje od seljaka itd. ali bi bilo pogrešno kazati da kod primanja radnika u Partiju nije bilo sektaštva, tj. sektaštva je bilo i ima ga još i danas, prema radnicima namještenicima naročito istaknutim radnicima.

Naša Partijska organizacija vrlo je malo pažnje posvetila radu s kandidatima, u januaru mjesecu 1947. g. imali smo na kotaru 38. kandidata. U toku godine dana primljeno je u kandidate oko 30 novih drugova. Od toga broja otišli su s kotara 9 a primljeno u K.P. 16. kandidata. Tako danas na kotaru imamo formiranih 9 kandidatskih grupa, koje obuhvaćaju 43 kandidata.

Kotarski Komitet nije stajao uporno na liniji formiranja kandidatskih grupa - rada s kandidatima. Tako se i moglo desiti da 22 Partijske ćelije uopće nemaju kandidata za partiju. I tamo gdje su formirane kandidatske grupe malo rade. Partijske ćelije im daju više zadatke, radnog karaktera umjesto da se težište rada prebaci na politički i odgojni rad.

Kotarski Komitet ima u planu da do konca veljače ove godine oformi kandidatske grupe po svim ćelijskim odelenjima. U tom smislu održan je sastanak sa org. sekretarima Partijskih ćelija i sekretarima ćelijskih odjelenja.

Ideološki nivo članstva je različit. Većina članova pozna osnovne stvari, no ima priličan broj članova K.P. čija je partijnost, usled neproučavanja materijala vrlo slaba.

U toku prošle godine kotarski Komitet organizirao je proučavanje materijala putem kružoka, koji su bili sastavljeni od po 15-20 članova K.P. Metod rada bio je predavanje, grupno i individualno proučavanje materijala i diskusija. Po nekim temama održavane su prije detaljne diskusije i konsultacije. Teme su bile: "Organizaciona pitanja K.P.", "Nacionalno pitanje", "Seljačko pitanje", "O narednim zadacima Sovjetske vlasti" i još neke.

Osim ovoga načina učenja Partijske ćelije proučavaju materijal na svojim teoretskim sastancima, a pojedinci individualno. U zadnje vrijeme ćelije su proučavale govore TITA i BAKARIĆA na Kongresu N.F. Jugoslavije, te Komunist br. 1. 2. i 3. Sada neke ćelije proučavaju članke iz "Za čvrsti mir i narodnu demokraciju" i članak druga Kardelja u Komunistu br. 3. "Zemljoradničko zadrugarstvo u planskoj privredi".

Kroz proučavanje materijala opaža se jačanje svijesti i odanost članova K.P. prema Partiji i narodu. Smanjio se broj nedostataka koji su prije činjeni radi neznanja. Jednom riječi ojačala

se partijnost zdravih elemenata u Partiji, a s druge strane otpao je od Partije veći broj nepoželjnih neprijateljskih elemenata.

No ima još prilično slučajeva nediscipline u redovima partijske organizacije, koja nedisciplina se odražava u neizvršenju zadataka bilo u kom pogledu, u nedolaženju na sastanke ili neredovitom održavanju Partijskih sastanaka, u neplaćanju članarine itd.

Na kotaru imamo 117 članova K.P. koji nisu platili za jedan ili više mjeseci u 1947. g. Osim toga partijske ćelije također neizvršavaju zadatke u tom pogledu. Osam ćelijskih odeljenja nisu platili Partijsku članarinu za jedan ili dva mjeseca. Ili slučaj sa blagajnikom Partijske ćelije Skenderovci koji je trošio novac od članarine za svoje lične svrhe.

Što se tiče izvršavanja obaveza prema državi od strane članova K.P. može se reći da članovi K.P. redovno izvršuju svoje obaveze, ali ne uvijek prvi. Imamo dva slučaja da su se članovi K.P. oglušili u pogledu izvršavanja tih obaveza, a k tome nastojali su da zaštite svoje rođake i prijatelje. Jedan od njih isključen je iz K.P. a drugi je saslušan i sada se provjeravaju navedene greške.

U rukovodjenju sa masovnim organizacijama na kotaru postignuti su u organizacionom pogledu vidni uspjesi. Kotarska rukovodstva tih organizacija nalaze se u rukama partije. Narodna vlast, Fronta, SKOJ i Savez boraca skoro su potpuno u rukama Partije. U ostalim organizacijama imamo osigurano rukovodstvo od strane Partije u većini osnovnih organizacija.

Nedostatak u rukovodjenju sa masovnim organizacijama leži u prvom redu u uskoći u radu. Sve stvari rešavaju Komunisti i to većinom preko masovnih sastanaka sa narodom, dok se na izvršenje zadataka ne angažiraju masovne organizacije kao organizacije. To je u većini slučajeva na našem kotaru dok ima i takovih partijskih ćelija koje pravilno rukovode sa masovnim organizacijama. Dakle nedostatak je u tome što se masovnim organizacijama ne daje sadržaj rada, ne nastoji ih se angažirati u izvršenju nekih konkretnih zadataka. Parola "Putem Fronte" ne ostvaruje se već ostaje samo parola.

Masovnost vanpartijskih organizacija vidi se iz sledećeg:

1.) N[arodna] Fronta broji ukupno oko	6000 članova
2.) Sindikat	2245 "
3.) Narodna Omladina	1947 "
4.) Savez Boraca oko	7000 "
5.) AFŽ oko	4000 "
6.) SKOJ	324 "

7.) Zadruga obuhvaćaju ukupno 92% stanovništva kao potrošače. U pet postojećih radnih zadruga na kotaru obuhvaćeno je 72 domaćinstva.

Iskustvo je pokazalo da masovne organizacije ukoliko im se dadne sadržaj rada, ako se komunisti založe prvi na zadacima da će i te organizacije kao cjelina raditi.

POLITIKA KADROVA

Odgoj Partijskih i ostalih kadrova u 1947. g. nije bio postavljen na zdrave planske temelje. Od sadašnjeg sastava K.K. tri člana su svršila nižu Partijsku školu. Ostali članovi prošli su prije kroz niže ili srednje Partijske kurseve.

Treba napomenuti da se K.K. nije založio niti da iskoristi postojeće mogućnosti za uzdizanje kadrova. Primjer: u nižoj Partijskoj školi sada se sa kotara ne nalazi ni jedan drug.

Što se tiče stručne spreme članova Komiteta ono je na niskom stupnju tri člana svršili su gimnaziju, a ostali sada pohađaju obrazovani tečaj u Pakracu.

Ostali Partijski rukovodioci nisu u 1947. g. polazili nikakove Partijske kurseve niti seminare. U većini slučajeva ti drugovi individualno proučavaju materijal i to ne po planu, već neplanski.

Rukovođenje kadrovskom politikom u ustanovama državnog aparata prilično je sredjeno. U zadnje vrijeme odabiranje kadrova za mjesta u tom aparatu vrši se u saglasnosti sa K.K. što omogućuje pravilno odabiranje i razmeštaj pojedinih drugova. Ta stvar će se popraviti s tim što će kadrovik K.K. biti ujedno i personalni referent Kotarskog N.O.a.

Na Kotaru imamo mali broj žena članova K.P. koje su uključene i učestvuju u državnim ili privrednim poduzećima.

To dokazuju sledeće cifre:

1. Broj žena članova K.P. u državnom aparatu 15.
2. Broj žena članova K.P. u privrednim poduzećima 7.

U toku 1947. g. održano je na kotaru dva građevinska kusa sa ukupno oko 85 polaznika, jedan daktilografski kurs sa 25 polaznika, i sada se održava trgovački kurs sa oko 52. polaznika.

Polaznici gornjih kurseva po završetku kursa uključuju se u privredu i državni aparat. Na kotaru nismo imali više kurseva osim što smo slali polaznike na kurseva koje su organizirali republikanska rukovodstva.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁵⁸

---

⁵⁸ Izveštaj je potpisao Glišo Savić, organizacioni sekretar.

57. KOTARSKI KOMITET KPH NOVSKA

KOTARSKI KOMITET KPH-e NOVSKA

Broj: 6Z./1948.

Dana, 14.I.1948. godine

Predmet: Šalje se godišnji izvještaj
za 1947. godinu

CENTRALNOM KOMITETU KPH-e

Z A G R E B

1) POLITIČKA SITUACIJA:

Kroz cjelu proteklu godinu 1947. političko stanje na našem kotaru gledajući ga kroz izvršene privredne zadatke bilo je prilično dobro. U početku 1947. godine bilo je ostataka ustaških bandita koji su se skrivali tu i tamo, a glavnu ulogu tj. podlogu davao im je Palaić bivši Mačekov zastupnik⁵⁹, koji se skrivao u Krapju. Sa likvidacijom toga bandita povatani su i ostali ustaški elementi koji su se skrivali, a jedan dio dolazio se i sam prijaviti. Sa likvidacijom Palaića i političko stanje u Posavini mnogo se popravilo. Prestalo je razno govorkanje koje je bilo do tada mnogo razvijeno da će biti preokret itd.

b) Borba seljaka za ispunjavanje obaveza bila je:

Bjele žitarice ukupno 1097.713 kila ili 102% po Ministar. planu a po karticama zaduženja 95% i 61.

Otkup kukuruza norma je bila 2,465.718 kg. Otkupljeno je 2,739.458 kg. ili 111%. Mi smo po našem zaduženju to otkupili, dok zaduženje od Ministarstva je mnogo manje tako da je po njihovom zaduženju zajedno sa slobodnim viškom otkupljeno nešto oko 170%.

Otkup graha norma je 60.000 kg., a otkupljeno je 73.630 kg. ili 122.71%.

Otkup krumpira norma 450.000 otkupljeno 371.290 ili 82.22%.

Otkup masti u 1947. godini, norma je bila 20.000 kg. a otkupljeno 24.453 ili 120% a u 1948 još nismo otkupili tek je otkup počeo.

Naplata poreza, zaduženje 1945-1946. i akontacija za 1947. je ukupno 21,241.948, a otplaćeno je ukupno 21,571.03 dinara ili 101%.

Razrez poreza izvršen je na vrijeme zaduženje je bilo 20,000.000 a mi smo po domaćinstvima zadužili 21.383.689 din. Naplata nije još vršena, nego će se početi ovoga mjeseca.

Sjetva. Plan sjetve za 1947. godinu bio je 8.779 kat. jut., zasijano je 8.070 kj. ili 93,2%, to je jesenska sjetva a cifre označuju ukupno posijane sve žitarice.

Pošumljavanje je norma 41 ha, a pošumljeno je 60 ha, ili 146.34%.

Duboko zimsko oranje norma 3.347 kj. a izorano je 65%.

⁵⁹ Josip Palaić Jozo iz Krapja, bivši zastupnik HSS-a za kotar Novska, više u: Z. RADELIĆ, Križari, 165, 241, 345.

Gradnja kuća - Norma je bila sagraditi 169 kuća, a sagradjeno je 160 ili 94%. Privatnicima je omogućena nabavka građevnog materijala i uključivši gradnju privatnika plan bio izvršen za 120%.

Izbori za mjesne Narodne odbore koji su se sprovodjali u 1947. godini na kojima je narod glasao na našem kotaru 99.44%, a za kotarske N. odbore je glasao 99.91%.

Gledajući izvršenje privrednih zadataka vidimo da je narod u ogromnoj većini zadovoljio svojim obavezama. Najveća poteškoća bila je kod otkupa bjelih žitarica, gdje je podbacila godina i narod je dosta teško ispunjavao svoje obaveze, a bilo je dosta slučajeva gdje smo odvezli sa kamionom do zrna to uglavnom bogatijim seljacima i špekulantima, dok je sirotinja i sama predavala negdje i do zrna, vidjeći kako se vozi od špekulanata žito. Da je bila rodnija godina sa žitaricama onda otkup bjelih žitarica ne bi bio problem. Te izvesne greške koje su učinjene ispravljene su time što se ljudima davalo sjeme za sisanje i prehrana se nadoknadila sa kukuruzom koja je dobro rodila. Kod otkupa kukuruza kao i kod ostalih artikala osim krumpira nije bilo nekih naročitih poteškoća. Kod kukuruza manjkalo je skladišnog prostora, pa narod nije mogao predavati na vrijeme. Mnogo slučajeva je bilo naročito u Posavini gdje je kukuruz mnogo rodio da su seljaci nudili vlasti odnosno zadrugama, da prime kukuruz još iz polja, jer ga nisu imali kuda smjestiti. Bilo je ljudi u Posavini koji su čekali sa branjem dok zadruga nije preuzimala kukuruz. Usljed pomanjkanja skladišnog prostora nije se kukuruz otkupljivao po dekadama i u početku smo stajali prilično loše. Kukuruzane koje smo gradili na cjelom kotaru u kapacitetu oko 200 vagona nisu bile dovršene usljed pomanjkanja dasaka i letava, a i slabije organizacije s druge strane. Bilo je mnogo sela kao Puska, Lonja, Voćarica i dr., gdje su predala preko 120%.

Kod krumpira plan nije izvršen usljed toga što se u početku dozvoljavalo po selima raznim nakupcima da kupuju krumpir, iako su seljaci mnogo upita stavljali kod Narodnih vlasti da li mogu svoj krumpir prodati tim nakupcima i da li neće biti zbilja obvezatno zaduženje. Osim toga bonove za predani krumpir seljaci nisu primali, odnosno robu za bonove, koju još i danas nisu svi primili. Tako da je kod mnogo seljaka vladalo nepovjerenje da tu robu neće uopće dobiti. Bilo je mnogo slučajeva da su iz našeg kotara odlazili u druge kotareve po robu na te bonove. U početku je vladalo veliko interesovanje za predaju krumpira, tako da je bilo slučajeva kao u Medjuriču gdje su pojedini seljaci odilazili kupovat krumpir u selo Poljanu u kotar Pakrac, a kasnije kada je nestalo robe onda takovi pojave nije bilo.

Kod naplate poreza se u početku potpuno zastalo, a razlog je taj što se je ta kampanja pustila pročelniku i njegovom aparatu. Kada je kasnije to primila Partijska organizacija u svoje ruke pa preko N. Fronte se agitovalo, naplata je naglo krenula. Nije bilo nekih poteškoća a niti se moralo prodavati za porez. Nije bilo nekih naročitih pritisaka.

Razrez poreza za 1947. god. izvršen je prilično dobro i dobilo se je mnogo kod naroda sa takovim progresivnim razrezom. Seljaci do 8 kat. jut. nisu imali skoro nikakova povećanja, a takovih imade na našem kotaru 4.078 domaćinstava, koji plaćaju ukupno 3,422.416 din., a 1.116 gospodara imademo u veličini posjeda od 8-14 jut. koji plaćaju ukupno 7,821.650 dinara.

Ti su gospodari uglavnom svi zadovoljni, tek imade manji dio od 8-14 koji gundjaju. Gospodara od 14-35 i preko 35 kat. jut. imademo 500, koji plaćaju oko 12,000.000 dinara. Ti gospodari se uglavnom bune, neki od njih su na sastanku pokušali se buniti ali uglavnom siromašniji dio ljudi više puta im je odgovorio.

Kod gradnje popaljenih sela plan nije izvršen i usljed toga što se gradjevinsko poduzeće držalo mnogo birokratizma, a bile su u pomanjkanju pilane tako, da nije bilo uopće letava i dasaka. Narod je bio masovno zainteresiran za gradnju kuća u popaljenim selima, a isto tako dobro se odazivao na dobrovoljne radove [za] pomoć selima koja su ratom stradala. Taj elan naroda nije se u dovoljnoj mjeri iskoristio. Na radovima na gradnji kuća u popaljenim selima prevoz cigle iz Lipovljana na stanicu i od Rajića u Goleše, utovar i istovar iste cigle koje je bilo oko 300.000 te prevoz crjepa, prevoz gradje, tesanje gradje, gradnja škole u Sigetcu, Paklenici, Novoj Subocki, Golešima dato je dobrovoljnih radnih dana ukupno 20.380, a na prevozu toga materijala preko 6.000 sprega.

Da se pravilno ta dobrovoljna radna snaga koristila i da nam poduzeće nije tu zatajilo mi smo mogli i trebali daleko premašiti plan gradnje.

Što se tiče sjetve tu je plan takodjer trebao prebaciti, ali je bilo dosta natezanja kod djele- nja pšenice tako da slaba i dosta spora razdioba pšenice imala je svoga utjecaja na sjetvu. Osim toga vrlo se teško moglo putem evidencije ustanoviti koliko je zasijano. Bilo je sela kao npr. Lipovljani gdje u drugoj kontroli se konstatuje da je zasijano 790 kj., a treća poka- zuje cifru 490 kj. a četvrta kontrola nije se mogla opće sprovesti na vrijeme.

Mlaka. Kotarski NO uz pomoć N. Fronte zasijao je 360 kj. kukuruze na kojoj je urodilo 581.719 kg. kukuruza u zrnu. Dalje je zasijano konoplje 205 jutara gdje je urodilo 472.000 konopljine stabljike i zasijano je bilo 40 kj. prosa, a urod je bio 23.493 kg.

Ti svi radovi osim oranja i košenja koje je radio Spom i jedan dio šaranja kukuruza rad- jeni su na dobrovoljnoj bazi i to: Narodna omladina imala je formiranu brigadu kroz koju je prošlo 1.554 omladinaca-ki koji su radili od 8-20 dana na kopanju kukuruza, ogrtanju, bran- nju, sušenju i vezanju konoplje, vršenju i sakupljanju prosa ukupno 9.032 radna dana.

Narodna Fronta i AFŽ na istim radovima u Mlaci kao i utovaru i istovaru kukuruza iz kola u vagone, i na radu gradnje kukuruzana u Mlaci kao i ostalim kukuruzanama na kotaru dato je ukupno 14.300 radnih dana.

Ukupno je dato radnih dana u Mlaci 23.332 radna dana i 4.780 sprega, koje su prevažali kukuruz iz Mlake u Novsku te konoplje na šlep i prvo okapanje kukuruza sa plugom.

Sve ukupna radna snaga: u godini 1947. na dobrovoljnoj bazi dato je 43.712 radnih dana i konjskih sprega 10.780.

Ta cifra je vjerojatno mnogo i veća jer se nije dovoljno vodila evidencija kroz cjelu go- dinu o dobrovoljnim radovima. Ima slučaj kao selo Sigetac koje je selo sa 60 kuća a dalo je 1.100 radnika na gradnji škole i 1.200 kola. Paklenica selo koje je takodjer dalo mnogo rad- nih dana na gradnji škola i u raznim drugim akcijama, a selo je popaljeno. Mnogo primjera imademo takovih na našem kotaru.

2) Jedinstvo u N. Fronti je dobro. Ne primjećuje se strujanje strane partije u N. Fronti. U prošloj godini nije bilo nekih političkih krivičnih djela. Na konferencijama vidi se uglav- nom jedinstvo, a tu i tamo koji špekulant u vezi koje privredne akcije znade istupiti ali on bude obično izvikan.

a) Odnos Srba i Hrvata na terenu je uglavnom dobar. Ima pojava šovinizma u Jasenovcu, nešto u Rajiću i Uštici, a nešto i u Medjuriču i Lipovljanima između Čeha i Hrvata.

U Jasenovcu za vrijeme stare Jugoslavije odnos Srba i Hrvata bio je na vrlo lošem stup- nju a za vrijeme okupacije jedan dio Hrvata bio je u ustaškom pokretu a Srbi su uglavnom otjerani u logor ili internirani u Njemačku ili Srbiju. Poslije oslobođenja oni [su] se uglav-

nom vratili i izvjesne svoje stvari pronalazili kod pojedinih ustaških familija pa je to još pooštrilo mržnju. U tom mjestu mnogo se je radilo na širenju bratstva i jedinstva i od oslobodjenja stanje se mnogo popravilo. Ranije su to bile masovne pojave neki su ispadali kao Mačkovci a drugi kao pristaše kralja i to redovito oni seljaci koji su ranije bili neki politički funkcioneri. Danas je stanje se sredilo i narod kao cjelina dobro stoji, ali još ti izvjesni bivši politički reacioneri s jedne i druge strane pokušavaju i to redovito kada budu pijani da šire nacionalnu mržnju. Ima katolički svećenik u Jasenovcu, pa su bile neke opatice koje su okupljale oko sebe Hrvatsku omladinu i sa njima pjevale razne crkvene pjesme. Dok sa druge strane pravoslavni svećenik pop Braco koji inače igra ulogu velikog simpatizera i prijatelja današnjice na svoj poseban način okuplja oko sebe jedan dio Srba i uglavnom forsira gradnju crkve. Tako je u Uštici načinio u crkvenoj kući kapelicu, a mjesnom NO-u nije dozvolio da se useli u tu zgradu, a pokušavao je to i u Mlaci.

U Medjurjču i Lipovljanima odnos Čeha i Hrvata nije takodjer na najboljoj visini, a to najviše iz ekonomske baze u vezi zajednica gdje su Hrvati imali prava a Česi nisu. Agrarna reforma će sada tu zajednicu razdijeliti pa će se ta stvar urediti.

b) Odnos komunista i ostalih frontovaca prilično je dobar. Ima slučajeva da su negdje pojedini članovi toliko vezani sa nekim špekulantima, a koje kasnije preodgajaju uza se. Inače odnos članova općenito sa narodom je dobar. Dogodi se tu i tamo da se po koji član napije pa se onda busa kako je on član partije i bog u selu, kao u Brezovcu Bjelić Dušan takovih slučajeva bilo je malo. Članovi KP uglavnom su svi u antifašističkim organizacijama.

3) Narod na selu u 1947. godini mnogo se interesirao za slobodnu prodaju i kod otkupa bjelih žitarica postavljao je mnoga pitanja da li će taj otkup biti uvijek i tako strog. Mi kod slobodne prodaje nismo osigurali dovoljno tekstila, a sa druge strane niti smo uspjeli da nam narod dovozi na tržište svoje privredne artikle kukuruz, krumpir, pšenicu i dr.

Od strane željezničara i radnika sa gradilišta mosta Strug - Sava Jasenovac žale se da nikada ne prime svoje redovno sledovanje i uvijek nešto od sledovanja manjka.

Prije nekoliko mjeseci bilo je pojava i pitanja da li će biti rat. Mnogo se diskutovalo u to vreme o atomskoj bombi koju su diskusiju uvijek nametali neprijatelji i prikazivali kako će atomska bomba sve uništiti. Danas je to potpuno otpalo a o atomskoj bombi se više uopće ne govori.

Inače je narod kroz cjelu godinu bio najviše zainteresiran za privredne zadatke, a sada poslje razreza poreza za 1947. godinu mnogo se diskutuje o seljačkim radnim zadrugama. Naročito špekulanti govore kako će organizirati zadrugu jer se ih i tako tjera u kumunu.

Ima prilično ljudi nezadovoljnih što nisu mogli iskoristiti točkice.

Osim toga ima prigovora što u 1948. godini je predviđeno da seljaci neće dobivati po tvrdim cjenama već samo po slobodnoj koja je sirotinji u popaljenim selima nepristupačna. Naše je mišljenje da bi se jedan dio za veću sirotinju a naročito za popaljena sela dala roba po tvrdim cjenama jer imade sirotinje koja neće zaista biti u stanju kupiti u slobodnoj prodaji. Takove sirotinje imademo u popaljenim selima. Nadalje imade prigovora što moraju tovititi svinje od 1946/47. godine a kukuruz se nije ostavio svima. U to vrijeme bilo je špekulanata koji nisu htjeli ugovore potpisati i sada ne trebaju predavati stari tov svinja.

Narod je odobravao što je primio pomoć što je nastala od poplave. Ima prigovora tu i tamo na pojedine ljude radi djelenja robe, jer robu ti pojedinci ne dijele pravilno već iskorištavaju svoj položaj, dijele sebi i svojim rođjacima, a sirotinja ostaje bez robe.

Drugih nekih naročiti kritika nema.

4) Spoljnu politiku narod dobro prima. Bilo je diskusije kako stara Jugoslavija imala je svuda oko sebe neprijatelje a mi sada imademo prijatelje. Veliko interesovanje vladalo je kada su vodjeni štrajkovi u Francuskoj. Narod na terenu mnogo žali Grčki narod. Sklapanje ugovora sa susjednim zemljama narod pozdravlja.

5) Utjecaj neprijatelja. Mačekovaca i četnikovaca imade, ali njihovo djelovanje se ne opaža javno. Oni su povučeni i tu i tamo kod privrednih akcija pokušavaju ne izvršiti obavezu, ali ih se prisili na to. Kada su bile grupice početkom godine od pojedinih ustaških bandita onda su i oni bili u propagandi prilično aktivni. Sa likvidiranjem takovih bandita, a oni su, odnosno pojedini Mačekovci uglavnom pokažnjavani u privrednim zadacima i kad se vrate iz Lepoglave samo šute. Inače nalazi se još tu i tamo priželjkivanje na staro.

Utjecaj klera se daleko više osjeća. Popovi uglavnom svi rade a rad im je prikriven ali se osjeća. No i oni gube svakim danom sve više, a kada bi mi više posvetili pažnje omladini naročito u Novskoj gdje omladina još uvijek prilično odlazi u crkvu, onda bi popovi gubili još više koji naročito omladinu okupljaju. Može se uglavnom primjetiti da u crkvu idu najviše ustaške familije.

Neprijateljskih parola u vezi razreza poreza bilo je, da se narod tjera u kumunu. Inače kroz cjelu godinu tu i tamo se pojavila parola od pojedinih mačekovaca kako je radniku dobro a seljaku se oduzima sve i on će osiromašiti. To su pojedinačne pojave.

2) PRIVREDNI PROBLEMI:

Mi na našem kotaru nemamo niti jednog većeg poduzeća nego jedino dvije ciglane. One su plan premašile preko 130%. U jednoj ciglani koja je lokalnog značaja upravitelj je član KP koji je agilan i interesira se za rad. Sa njegovim dolaskom stanje se u toj ciglani popravilo. Druga ciglana je privatna i u njoj ne radi niti jedan član KP-e.

Mobilizacija sječe drva vršena je uglavnom preko N. Fronte i NO-a. Ljudi su dobili na selima preko NO-a svoje određeno zaduženje koliko metara imadu izraditi i forsiralo se da se to izvrši. Bilo je slučajeva oko 12 da je kotarski NO kažnjavao pojedince što nisu izradili svoje obaveze. Kažnjavanje je imalo svoga djelovanja i pokrenuo se je rad na sječi drva. Plan sječe drva izvršen je oko 60%.

Privredne akcije i zadatke koje smo izvršili u 1947. godini naveli smo odmah na prvoj stranici i dali kratka obrazloženja gdje je bilo potrebno, a kažnjeno je u otkupu bjelih žitarica zbog prikrivanja i nepredaje viškova krivično 8, od toga 1 srednjeg stanja, a 7 krupnih seljačkih staleža. Ta kazna imala je svoga brzog i dobrog djelovanja među narodom.

Kod otkupa kukuruza zbog nepredaje kažnjeno je 7 srednjaka i to administrativnom kaznom.

Drugih kazna u vezi privrednih zadataka nije bilo.

3) STANJE U ZADRUGAMA:

1) Mi imademo jednu radnu seljačku zadrugu na našem kotaru i to u Plesmu koja je osnovana 1947. god. Ta zadruga je zasijala preko svoga plana žitarice. U početku su u zadrugu ušli sami članovi KP sa dve obitelji koje su bile izvan partije. Bilo je članova KP koji nisu htjeli ući u zadrugu. Zadruga je počela prilično da se sredjuje. Mi smo joj iz Mlake dali oko 60 metara kukuruza kao pripomoć za odgajanje svinja. Radili su medju narodom i populari-

zirali radne zadruge i ušlo je još 6 obitelji u zadrugu koji nisu članovi a članovi KP-e još neki nisu ušli.

Radna seljačka zadruga dobila je nešto tekstila i to su podijelili između sebe a žene su taj tekstil kojeg su dobile nosile preko ramena kroz cijelo selo tako da je to imalo priličnog uticaja na ostale seljake naročito na žene koje nisu u zadrugi.

U planu se imade izgraditi zajednička štala i ostale zgrade koje su potrebne za zadrugu. Nekih konkretnih rezultata još za sada ne može biti ali zadruga imade dobre uslove. Inače na cjelom kotaru kako smo već naveli mnogo se vodi diskusije o zadrugama i mi ćemo sada održati u svim selima predavanja o radnim seljačkim zadrugama.

2) Nabavljačko potrošačke zadruge su omasovljene i obuhvaćeno je 97% zadrugara. U tim zadrugama nalazi se dosta birokrata a imade mnogo ljudi koji su bili bivši trgovci pa su ulazili u zadruge. Njihov rad je prilično birokratskog karaktera a tu i tamo vlada izvesna protekcija što dolazi do izražaja kod djelenja robe seljacima. Osim toga te zadruge su prilično izgubile u samom trgovačkom sektoru i neposvećuju dovoljno pažnje poljoprivrednim artiklima. Istina one su uglavnom prošle godine otkupljivale sve poljoprivredne artikle ali je bilo slučajeva kao npr. povrće paradajz koji se forsirao sijati, a kada ga je narod nudio onda ga zadruge nisu otkupljivale jer nisu imale izvoza ili neke ugovore načinjene sa Ruževcem itd., pa je propala prilična količina toga povrća.

Sama partijska organizacija u zadržnom sektoru nije posvetila dovoljno pažnje, tako da su u zadržne odbore se uvlačili razni kulački elementi kao npr. u Brezovcu gdje je predsjednik zadruge bio jedan od najbogatijih seljaka koji je zadržni posudjivao novac za tekstil kojega je ona kupovala i sam taj tekstil rezao narodu a prvo sebi kao uzvrat za posudu novca. Sa rejoniziranjem to je otpalo. Osim toga još uvijek svjest zadržna i socijalistički duh nije prodro u zadržare.

Kotarskom savezu manjka rukovodeća funkcija. Oni također su posvetili mnogo pažnje trgovačkoj bazi a manje organizacionoj tako da ne djeluju dovoljno kao organizatori zadržna na terenu.

Kadrovi u zadrugama su srednji. Činovnički aparat je uglavnom sav stari a sami tajnici i predsjednici kao i odbori negdje su dobri a negdje i loši.

4) PREHRANA STANOVNIŠTVA kod nas je prilično dobra. Ima mnogo žaljenja od strane željezničara koji se uvijek tuže na sledovanje a bilo je mnogo nedostataka u distribucijama, tako da se sledovanje ne dobije na vreme ili pak uvijek neki artikl manjka.

Pitanje stanova je problem kod nas. Činovnici vrlo teško dobiju stan a mnogi usljed toga žive i rastavljeno, a neki su i napustili Kotarski NO radi toga što nisu imali stanove. U planu imademo da gradimo 7 jednokatnica za stanove. Drugih problema nema.

5) PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Članovi KP-e suradjuju u svim pitanjima na terenu preko masovnih organizacija i potpomažu u angažovanju ostale frontovce pri raznim akcijama. U posljednje vreme se naročito ispoljava zauzimajući pravilan stav prema cjelom državnom aparatu, koji povremeno dobrovoljnim zalaganjem pomaže pri izvršavanju pojedinih zadataka. U ustanovama kao u sudu, tužioštvu održavaju se svakih 8 dana predavanja po njihovom dobivenom planu.

Društvene organizacije rade na kulturno prosvetnom radu, ali usljed opterećenja privrednih zadataka često se gubi iz vida kulturno prosvetni rad, te se nepostignu željeni rezultati.

Na terenu su održana više predavanja preko godine, ranije o Uredbama o otkupu žitarica bjelih, o značaju izbora za N.[arodnu] vlast, u posljednje vreme o II kongresu N. Fronte, referat Maršala "Tita" i Bakarića i dr. Inače kulturni i teoretski nivo je dosta na niskom stupnju. Usljed privrednih akcija premalo se posvećuje pažnje kulturnom nivou. Dogodi se npr. da u domu kulture imade sjemenske pšenice po mjesec dana i kroz to vreme ne mogu se održati predavanja i dr. Izgleda da se na tom polju nije mnogo učinilo u 1947. god.

U širenju nepismenosti obuhvaćeno je u 29 tečajeva 371, a nepismenih imade 789. U širenju nepismenosti najbolje se pokazao AFŽ, dok omladina opće ne posvećuje važnost tome radu. Seljačka sloga i "Prosveta" djeluju slabo. Uglavnom težište rada vuku učitelji koji djeluju u tom pravcu. Obaveze su po svim organizacijama preuzete te putem takmičenje provode se u život. Kotarski NO je raspisao tri nagrade novčane onim učiteljima koji će biti najbolji u suzbijanju nepismenosti, a daje doznake izvanredne svim polaznicima tečajeva koji su uglavnom svi siromašni.

Osnovne škole su popravljene i uglavnom popunjene sa nastavnicima koji se stručno izdižu preko sindikalnih podružnica, dok politički se preodgajaju dosta sporo. Ima nekih učitelja zapravo moglo bi se reći kod većeg broja još uvijek religioznih pojava.

Broj polaznika je 2.998 ili 99.8%. Kod djece se osjeća veliko pomanjkanje odjeće i obuće.

Opće obrazovni tečajevi rade i obuhvaćeno je 130 polaznika a od toga većim djelom članovi KP-e, rukovodioci zadruga, ustanova itd. Interes za tečajeve je dobar, ali uglavnom svi rukovodioci su dosta zaposleni na svojim dužnostima i polazjenje nije redovito i gradja se teško savladjuje. Rad nastavnika zadovoljava.

Srednje opće obrazovani tečaj pohađa 123 polaznika i to uglavnom rukovodioci ustanova, dok niže opće obrazovani tečaj polazi 49 i to samo seljaci iz sela Uštice.

Sedmoljetka imade 552 polaznika sa 13 nastavnika, sve učitelji koji stručno sa dosta uspjeha rade, ali politički često puta ne zadovoljavaju.

Stručna škola radi i to za učenike u privredi sa 55 polaznika. Nastavnici iz sedmoljetke polaze na predavanje.

Kursevi rade i to: privredni 42 polaznika, oficirski sa 19 polaznika, administratorski sa 25 polaznika, traktorski sa 35 polaznika.

Ti svi kursevi su organizirani u 1948. godini, a u 1947. godini nije bilo niti jednog kursa. Isto tako nepismeni su obuhvaćeni u 1947. na 1948.

Štampa po selima sa raspačava, ali novine dolaze sa zakašnjenjem i to redovito se pretplaćuju učitelji, namještenici po selima, dok seljaci vrlo slabo pretplaćuju štampu. Vidi se pomanjkanje dnevne štampe po selima. Rukovodioci u kotarskom centru kao i u većim centrima na kotaru kupuju dnevnu štampu i proučavaju direktivne članke.

Kino imademo jedno na kotaru koje dobro posjećivano, ali početkom 1947. i 1946. posjet nije bio naročito dobar.

6) STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

Socijalni sastav u 1947. godini je 6 industrijskih radnika, 274 siromašnih seljaka, 127 srednjih seljaka, 23 imućna seljaka, 1 namještenik i 1 študent, i 21 obrtnik. Ukupno 453 člana. Od toga 63 žena.

Nacionalni sastav je: 227 Srba, 183 Hrvata, 1 Slovenac, 1 Madjar, 9 Malorusa, Čeha 28 i Slovaka 4, ukupno 453.

Rad partijskih organizacija na primanju i pripremanju kandidata u partijsku organizaciju u 1947. godini bio je slab. Vrlo slabo se radilo a skoro i ništa na primanju kandidata. U cijeloj 1947. godini primito je svega 26 u partiju od tog većim djelom iz SKOJ-a.

Ideološki nivo članstva je posve slab. U 1947. godini proučavalo se Nacionalno pitanje, seljačko pitanje i organizaciono pitanje partije. O tim temama predavanja su držana sa rukovodiocima kružoka u kotarskom centru, a poslje po centrima na terenu kojih je bilo svega 8. Uspjeh je bio prilično dobar. Čelije su kasnije uglavnom proučavale partijsku izgradnju i komunist br. 1 i 2.

Partijski zadaci izvršavali se razmjerno prilično dobro. Sastanci se prilično redovito održavali, jedino kroz ljetni period sastanci se nisu redovito održavali. Članarina se plaćala 90%. Lične obaveze prema državi bile su 100%.

Razmjerno pram 1946. godini stanje se znatno popravilo, ali još uvijek nije zadovoljavajuće. Teoretski nivo je svakako najslabiji.

Članovi lično slabo uče i jedino što prouče zajednički na teoretskom sastanku u kotarskom centru, stanje je bolje na teoretskoj izgradnji, gdje naročito ćelija Kotarskog NO-a je proučavala niz partijskih stvari.

Partija rukovodi sa Frontom, Skojem, sindikatom, prosvetom i drugim društvenim organizacijama, tako da su drugovi u ćelijama zaduženi po tim sektorima a isto tako i u komitetu na sastanku partije se rešavaju svi važniji zadatci ili se pak održi partijsko savjetovanje po privrednim pitanjima gdje se članstvo pripremi, a tek onda se održaje Frontovski sastanci i ostalih organizacija i tako se masovno obuhvati u izvršenju zadataka.

Naročito veliku masovnost obuhvatilo se kod razreza poreza preko N. Fronte. Frontovske organizacije dosta su sposobne za izvršenje i aktivizaciju naroda u pojedinim zadacima. Samo je zato potrebno dosta garanja. Te organizacije još uvijek ne posjeduju samostalnost.

Kada su neki važniji bili problemi kao izbori, ili pak aktivizacija naroda na Zvečevo proslavu dana ustanka, onda se u takvim slučajevima formira odbor u selima specijalno za te stvari i na taj način se vrši aktivizacija naroda. Ima slučajeva gdje je rad pojedinih frontovaca ili AFŽ-a bio daleko aktivniji nego kod pojedinih članova partije. Mi imademo sela gdje postoji samo Fronta a nema ćelije, i kada se koja stvar želi izvršiti onda se preko Fronte to izvršava i uspjeh bude dobar.

POLITIKA KADROVA

Kadrove izdižemo tako da na selu pojedinog člana koji se pokaže naročito dobar isprobavamo preko privrednih akcija, onda ga povlačimo u centar i zadužujemo ga po kakovoj privrednoj grani i u centru ga preko partijske ćelije kotarskog NO-a izdižemo.

To takodjer činimo i u poduzećima.

Politika kadrova u Narodnoj vlasti bila je u 1947. god. mizerna. Referent personalni nije bio uopće član KP-e već je bio bivši bilježnik i jasno je da tu nije bila nikakova politika pravilno vodjena.

Neprekidno se kukalo kako nema činovnika, i uvijek se tražilo od viših ustanova da se pošalju činovnici umjesto da se ljudi povlačili iz sela i osposobljavali za činovnike rukovodi-
oce.

Nije bolje stanje niti u ostalim ustanovama bilo.

Članova žena u privrednim poduzećima i ustanovama radi ukupno 18.

Partijske organizacije na uzdizanju stručnih kadrova za našu privredu nisu učinile skoro ništa u 1947. godini.

Bio je jedino zidarski kurs u 1947. godini kroz kojega je prošlo 35 omladinaca, i poslano je na zadružno knjigovodstveni kurs kroz kojeg je prošlo oko 12 omladinaca. Inače drugih kurseva u 1947. godini nije bilo.

Ali se zato u 1948. godini taj nedostatak uočio i napred navedeni kursevi održavaju se sada.

Razno.

Potrebno je napomenuti da se nigdje na selu ili vrlo malo spominje Amerika. Otpala je ona ranija parola od pojedinih špekulanata da nema ništa više bez Amerike. Neobično mnogo kod nas popularizaju Sovjetski Savez na čelu sa Generalisimusom Staljinom, koji vodi borbu za mir sa ostalim demokratskim zemljama.

U 1947. godini najveći nedostatak kako se vidi bila je slaba teoretska izgradnja i uzdizanje kadrova.

Osim toga u privrednim akcijama bio je nedostatak što smo te sve akcije vodili kampanjski, to znači sav aparat iz centra mobilizirali tako, da su usljed toga drugi sektori zaostajali, a drugovi zaduženi po tim zadacima u kotarskom centru nisu se dovoljno osamostalili u radu. Nadalje evidencija je bila u velikom nedostatku i radilo se je mnogo neplanski.

Te sve nedostatke uočili smo i nastojati ćemo u 1948. godini to ispraviti.

Osim toga imali smo jedne te iste ljude kako u centru tako i na selu u svim kampanjama što je svakako nedostatak.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za komitet:⁶⁰

---

⁶⁰ Izvještaj je potpisao Petar Višek, politički sekretar.

58. MJESNI KOMITET KPH OSIJEK

MJESNI KOMITET KPH

O S I J E K

Broj: 55/1948. god.

Dne, 17.I.1948.

CENTRALNOM KOMITETU KPH

Z a g r e b

U vezi dopisa od 5.I. o.g. br. 218/48. šaljemo godišnji izvještaj za 1947. god.

I. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE U GRADU:

1. Borba radnika za izvršenje godišnjeg plana. Ukupni plan proizvodnje za 1947. g. ispunjen je u gradu i premašen (107,8%). Osim tri poduzeća (Svilana, tvornica četaka i tvornica željeznog namještaja) sva su druga ispunila i premašila plan.

Svijest i borba radnika za ispunjenje plana nije bila jednaka kroz čitavu godinu. U početku i u polovini godine bilo je mnogo više neshvaćanja, nemarnosti i manje zalaganja nego u posljednjem tromjesečju. Ima zato više razloga. Npr: Preko partijske i sindikalne organizacije nije bilo potrebnog uticaja na radništvo. Nije bilo ni dovoljno objašnjenja o važnosti plana - ni dobro izvršenih priprema ni forsiranja uopće. Kod nas je značajan nedostatak bio još i u tome, što smo mi do godišnje sindikalne skupštine (konac septembra) imali vrlo nesposobno i kod radnika nepopularno sindikalno rukovodstvo. Osim toga članovi Partije u većini nisu služili potrebnim primjerom drugima. To je još i sada nedostatak. Neke uprave poduzeća nisu dovoljno vodile brigu o sirovinama o organizaciji rada (Lanara, Svilana i "Vetnić"). Iz svih tih razloga radnici su negde morali da rade u 48 sati - 36 sati u posljednjem tromesečju (Lanara) samo da bi izvršila plan.

Borba za plan i svijest radničke klase - i pored ukupno izvršenih zadataka u planu nije bila na dovoljnoj visini. Radnice u svilani npr: vrlo su teško pristale da predju sa 2 i 4 razboja na 6, 7 i 8 razboja. Sada sami priznaju da je moguće. Kod stvaranja više smjena teško su se kvalificirani radnici prebacivali u druge smjene gdje su bili potrebni. I kod svih udarnika - ne može se reći - da ih je svijest nagnala da rade udarnički. Mi npr: imamo dobar dio udarnika (često porijeklom njemačka narodnost) koji su krvno vezani uz neprijatelja. Takovi time ili žele da učvrste i osiguraju svoj opstanak u Osijeku, a neki da se politički rehabilitiraju. Mnogi opet iz čisto materijalnih razloga. Komunisti imamo udarnika tek vrlo mali broj.

Da se svijest i zalaganje radnika dobro razvija to se je naročito zapazilo u posljednjem tromjesečju, kada su radnici gotovo u svim poduzećima dobro zapeli da se izvrši plan. Može se reći da je važnost plana kod radnika bolje shvaćena u posljednja tri mjeseca nego za svih 9 mjeseci ranije. Radnici su pristali da rade po 12 sati (Lanara) - da bi ispunili plan. Tome doprinosi mnogo novi izvršni odbor M.S.V. koji je i sposoban i operativan i voljen od radništva. Glavno pitanje koje radnici stalno postavljaju jeste pitanje prehrane i stanova.

Naš politički uticaj na radničku klasu je sada prilično zadovoljavajući. Sada su sindikalni sastanci i konferencije prilično posjećene. Sigurni smo da će već prvo tromjesečje pokazati dobre rezultate u zalaganju radnika za ostvarenje plana.

2. Organizacija Narodne Fronte sastoji se od gradskog odbora i 87 uličnih odbora. U Frontu je učlanjeno 14000 gradjana što iznosi oko 50% od ukupnog broja birača.

Jedinstvo u Fronti nije zadovoljavajuće. Odnos Hrvata i Srba ne zadovoljava. Kod Srba se odražava priličan šovinizam i oni teže prilaze Hrvatima nego Hrvatima njima. Mnogi Srbi smatraju da su Hrvati protežirani i da se ne poštuju dovoljno njihova žrtvovanja za NDH. Težnja za monarhijom postoji kod bogatih Srba naročito. Zbog toga ni nema političkog ni akcionog jedinstva u nekim organizacijama Fronte u Donjem gradu gdje žive Srbi i Hrvati.

Razlog takvog stanja kod Srba je i taj što su najuticajniji Srbi naši aktivisti povučeni u Zagreb pa se je osetila izvesna praznina za neko vreme.

Organizacije Fronte su nam bolje tamo gde postoji Hrvatski živalj (Gornji grad - Tvrđja). Ima slučajeva gde su nam se u neke ulične odbore uvukli neprijatelji N.F. samo da bi se tobože rehabilitirali ili se prikrili ili sabotirali. Sve te pojave međjutim nisu sprečile uspešan rad Fronte kao cjeline kroz 1947. g.

I pored tih manjkavosti mi se možemo osloniti na našu frontovsku organizaciju. Gradjanstvo je voljno da učestvuje u javnim fizičkim radovima kroz Frontu. To se je dobro pokazalo prošle godine gdje je i inteligencija izlazila na rad. Upravo ovisi o aktivnosti rukovodstva hoće li gotovo čitavo gradjanstvo izaći na rad ili ne.

Mnogi Komunisti ne izvršavaju svoje dužnosti u Fronti. Mi imamo dosta uličnih odbora Fronte gdje nema Komunisti a odbor radi. Imamo odbora gdje ima Komunisti a zadaci se lošije izvršavaju nego tamo gde ih nema. Svi naši drugovi Komunisti nisu shvatili da oni obavezno treba da rade u N.F. i da ga time pokreću. Takvi se drže samo svoga poduzeća ili ustanove gdje se nalazi i njegova jedinica.

Još uvijek ima članova Partije koji imaju po starom loš odnos prema ostalim frontovcima. Npr.: ima nepotrebnog, nepravilnog isticanja svojih zasluga tamo gdje tome nije mjesto. Dalje, grubog odnosa prema gradjanima, što sve ukupno dovodi do odbijanja gradjana od naše stvari i aktivizacije. Frontovci gradjani su u stvari voljni da idu sa Komunistima pa i takovima. Bude često javnog prigovora: "Pa vidite neće taj drug ili drugarica partizani pa kako ćemo onda mi." Takav nepravilan stav i bahatost oseća se naročito kod žena Komunisti i ispred svih kod žena drugova oficira. Toga je sada manje ali još uvijek ima dosta takovih slučajeva.

3. Radništvo i gradjanstvo najviše postavlja pitanje prehrane, ogrijeva, stanova i skupoće na slobodnom tržištu. Ove godine npr.: radnici i gradjani se nisu mogli snabdjeti sa debelim svinjama jer su one vrlo skupe na slobodnoj prodaji, za razliku od prošle godine kada su bile dosta jeftinije.

Ove se godine osjeća i veća nestašica drva - što radnici često postavljaju. Mnogi radnici još uvijek ne shvaćaju značaj dvojnih cijena. Stambeno pitanje je već vrlo ozbiljno, jer broj radnika stalno raste u poduzećima.

Ali radništvo i ostalo radno gradjanstvo uglavnom shvaća naše ekonomske mere i što je najglavnije već prilično shvaća da su one baš u njihovom interesu.

Radništvo se je vrlo dobro uvjerilo da naša vlast vodi računa o njihovom životu pri čemu je karakteristična izjava jednog radnika: "Ali vidite da se oni za nas radnike brinu i da mi sve prvi dobivamo".

4. Za vanjsku političku situaciju se dosta interesira gradjanstvo. Ali danas je velika razlika našeg gradjanstva u gledanju na međunarodne događaje nego npr.: prije godinu dana. Danas naši ljudi veruju ono što kažu veliki rukovodioci naših savezničkih zemalja i manje se nasjeda reakcionerima. Kao dokaz može biti i naša akcija učlanjivanja u Frontu. Mi smo pristupili učlanjivanju u Frontu preko naših frontovskih organizacija baš onda kada se završavalo zasjedanje Ujedinjenih nacija, kada smo mi najjače raskrinkavali potpaljivače rata. Gradjanstvo se baš tada upisalo u Frontu u velikom broju (5000). Bili su tek pojedini slučajevi gdje ljudi nisu htjeli da se učlane zbog toga što će doći nešto drugo. Izjava druga Molotova o atomskoj bombi mnogo je razbistrila situaciju.

Ugovori sa slavenskim i neslavenskim zemljama dobro su primljeni. Neprijatelji su htjeli da te mjere prikažu kao opasnost za rat ali nisu uspjeli. Ugovor sa Madjarskom vrlo je dobro primljen kod madjarske manjine.

Kod radnika se osjeća prilično mržnja prema Amerikancima zbog njihovog razmetanja i uobraženosti.

Reakcionerni elementi brbljaju o ratu, o neuspjehu konferencije ministara inostranih poslova itd. ali utiču jedino na ljude već neprijateljski raspoložene prema nama, dok radništvo i pošteno gradjanstvo ne nasjeda tom brbljanju.

5. Rad mačekovskih elemenata u toku 1947. godine odvijao se uglavnom u širenju neprijateljske propagande koja se zasnivala na tvrdjenjima o neminovnosti novoga rata, o promjenama u našoj zemlji, bježanju komunista iz zemlje, o popuštanju sa naše strane njima, pregovorima naših viših rukovodioca sa njihovim ljudima, o tome da su izbori nedemokratski i neslobodni. Oni su bili najaktivniji u korištenju svih grešaka i nedostataka naših vlasti u cilju izazivanja nezadovoljstva itd.

Četnički elementi su djelovali u mnogo manjoj mjeri i njihov se rad osjećao najviše u Donjem gradu na izazivanju šovinističke mržnje između Srba i Hrvata, o zapostavljanju Srba i tome da će ponovno se monarhija vratiti.

Ustaški elementi pokušali su u Osijeku stvoriti terorističku organizaciju na čelu sa Šoštarićem⁶¹, ali su bili razbijeni. Oni su bili u tome radu obuhvatili uglavnom mačekovske elemente. I oni su se služili izazivanjem mržnje između Srba i Hrvata, govoreći da su svuda Srbi na rukovodstvu, a početkom 1947. god. bile su česte pojave pisanja parola po zidovima ustaškog karaktera, dok zadnjih mjeseci 1947. godine i to je nestalo.

Kler je svoj rad usmjerio u pravcu pojačane djelatnosti na vjerskom polju, usmenim radom među gradjanstvom, a manje napadima na propovjedaone. Kod njih je potpuno nestala otvorena aktivnost koja je bila vodjena 1946. godine i očito se vidi da mjenjaju forme svoga rada. Može se reći da oni danas, još uvijek imaju priličan uticaj na vjernike grada Osijeka svojom upornom djelatnošću i uspjevaju često pasivizirati one ljude i izazivati kod njih strah koji nikada nisu bili naši neprijatelji. Oni su u svom radu vrlo oprezni i skoro nigdje otvoreno ne istupaju. Za proturanje vijesti o ratu, promjenama u našoj zemlji, opasnosti glada, protiv komunista i dr. koriste vjerske zanesenjake i starije žene. Naročito su usmjerili rad na okupljanju omladine u cilju razbijanja naših omladinskih organizacija, no u tome nisu postigli do sada značajnijih uspjeha. Svuda naročito ističu nezadovoljstvo jer da im se ometa rad i nedozvoljava vjeronauk po školama. U odnosu prema N.F. su pasivni. Da katolički svećenici

⁶¹ O ustaško-križarskoj organizaciji Mirka Šoštarića više u: Z. RADELIĆ, n.dj., 286-287.

imaju uspjeha u svome radu i da još uvijek imaju uticaj na izvjestan dio radništva dokazuje činjenica da mnogi radnici i građani na crkvene blagdane ne dolaze na rad, bez obzira na zadatke koji pred poduzećem stoje. Ti radnici su spremni da rade nedjeljom, da rade po dvije smjene kako ne bi radili na crkvene blagdane. Činjenica je da na takove dane u mnogim poduzećima imade čitavi niz samovoljnih izostanaka sa rada.

II. PRIVREDNI PROBLEMI:

1. Plan proizvodnje u industrijskim poduzećima za 1947. godinu ispunjen je kako slijedi:

Metalna industrija 102,6%, Industrija drveta 110%, Tekstilna industrija 103%, Kožarska industrija 111%, Grafička industrija 107%, Kemijska industrija 110%, Industrija prehrane 113%. Što ukupno iznosi 107,8%. Dakle ukupni plan proizvodnje u poduzećima izvršen je i premašen, ali ne u svim poduzećima.

Osječka svilana, nije kroz 9 mjeseci u 1947. god. imala dovoljno sirovina, te je ista radila samo u jednoj smjeni i to nepotpuno tj. sa četvrtinom kapaciteta tvornice. Dobitkom sirovina ista je poslednja 3 mjeseca radila u 3 smjene, ali obzirom na raniji veliki gubitak nije plan mogla izvršiti, te je isti izvršen sa 59%.

Osječka tvornica četaka "Nikola Vetnić", takodjer nije izvršila svoj godišnji plan i to radi pomanjkanja sirovina, a ista ga je izvršila sa 71,2% za 1947. god. Sirovine se za istu sastoje od svinjske, konjske i životinjske dlake, kao i potrebnog korijena koji se kopa u Dalmaciji. Pošto je to bilo jedino poduzeće u sklopu Glavne direkcije industrije drveta za takove proizvode te se na iste nije obratila najveća pažnja, a niti su mu nabavljene potrebne sirovine. Isto tako se nije organizirao nakup potrebne svinjske dlake, premda je iste bilo, a isto tako nije se vodila dovoljna evidencija o tome da se kod državnih stočarskih poduzeća skuplja taj materijal, koji je na taj način svršavao najviše kod sitnih obrtnika. Partijska ćelija istog poduzeća takodjer se nije naročito zanimala s tim problemom već je to poduzimala u zadnje vrijeme pri svršetku godine, kada je već bilo kasno za izvršenje plana.

Tvornica željeznog namještaja "Papuk", nije izvršila svoj plan, jer ista nije dobila potrebne sirovine u željeznom namještaju, koji su dobavljali iz inostranstva, te je njihov plan za 1947. godinu po Privrednom savjetu storniran i postavljen u okviru postojećeg raspolaganja sa sirovinama. Ista je plan izvršila sa 40% za 1947. godinu.

Sva ostala poduzeća ispunila su prije vremena svoje proizvodne planove, a to su većinom ona poduzeća čija je partijska jedinica uložila odmah u početku trud na organizaciji rada i ispunjenju dnevnih, dekadnih, mjesečnih planova, kao kod Ljevaonice, Drave, Ivo Marinković, Tvornice sapuna itd. gdje su partijske organizacije u radu preko sindikalne podružnice postigle sve te rezultate.

Članovi KP u svim industrijskim poduzećima su većinom rukovodioci osim u Ljevaonici gdje su radnici po pojedinim strukturama. Isti su rukovodioci od poslovođa tj. brigadira do personalnog referenta ili direktora, dok u Ljevaonici ima i članova, koji su radnici i unatoč svojih partijskih zadataka u N.F., sindikatu itd. ima ih i po 6 puta uzastopce udarnika, te na taj način služe primjerom ostalim u radu.

Disciplina je u poduzećima kroz 1947. godinu bila dosta slaba te je oko 10% izostajalo radnika sa posla, uračunajući tu i tri dana koji su se prijavljivali na bolovanje, a nisu bili bolesni, tako da je izgubljeno oko 4,080.000 radnih sati. U zadnje se je vrijeme sistematski radom i borbom taj izostanak smanjivao. Osobito je za primijeniti, da je tih izostanaka najviše ponedjeljkom radi toga, što se nedjeljom ostaju dulje zabavljati te u ponedjeljak ne dodju, jer

nisu sposobni za rad, a također i subotom, jer su odilazili na sela u okolici radi pribavljanja hrane, dok u ostale dane izostanci su bili mnogo manji. Tokom ove jeseni bili su najveći.

Iskustva koja je stekla partijska organizacija kroz 1947. godinu u radu na izvršenju plana su vrlo veliki. Oni se odrazuju najviše na organizaciji rada i upotrebljavanju metode pri tome, kao npr. načinom rukovodjenja. Rukovodjenje preko sindikalne organizacije sa organizacijom rada u poduzeću, razmatranje privrednih problema, kao npr. norme, isplate radnika, organizacija takmičenja, brigada itd. a naročito u borbi za održanje radne discipline, da se kroz ostale dobre radnika vanpartijske kritikuju nedisciplinovani radnici i radnice, kao i poduzimlju i administrativne mjere, strožije nego do sada, da bi se disciplina održala na potrebnoj visini, te potrebe većeg i uvjerljivijeg ubjedjivanja za plan i izvršenje planskih zadataka dnevno, mjesečno ne čekajući zadnje mjesece. Jedno je ogromno iskustvo i to, da su se nedostaci kroz prve mjesece plana u 1947. g. promatrali prilično ravnodušno, te su na taj način bili mnogi gubici, ali je u zadnjim mjesecima trebalo sve poduzimati za plan da se izvrši i sa mnogo većim naporima, nego je to bilo potrebno, da se je tokom godine sistematskim radom to otklanjalo, te se je ove godine poduzelo pravilnije.

Uspjesi na mobilizaciji radne snage sa sela nisu bili naročito dobri što se je najviše ispoljilo kod sezonskih radnika, koji su trebali raditi kroz sezonu 1947. god. Oni bi dolazili da rade, ali bi se ponovo vraćali kući i to iz razloga, što nije bilo dovoljno priprema za njihovo stanovanje, prehranu itd. što će se naravski to u ovoj godini ukloniti s boljim priprema. Isto tako potrebna radna snaga se nije nabavljala planski, putem službe posredovanja rada, a moramo napomenuti, da je ista bila i nesposobna kroz 1947. godinu da bi izvršavala tako velike zadatke nabavljanja radne snage. Pomanjkanje radne snage se je najviše osjetilo kod građevinskih radova, poljoprivrednih radova, te kod tvornice šećera, koja je nekoliko puta bila i u kritičnom momentu radi toga, da je skoro morala obustaviti rad. Na poljoprivrednim dobrima se je radna snaga nabavljala, ali se masovno vraćala kući, a ona koja je ostala po kvaliteti i kvantiteti je tako slabo radila, da su mnogi radovi izvršeni dosta kasno, a to sve radi vrlo lošeg smještaja. Moramo napomenuti da se ovdje upotrebljavala i radna snaga sa sela koja je imala izvjesnog imetka kod kuće te je pri raznim poljoprivrednim radovima u najvećem zamahu posla, isti posao napuštala i odlazila kući. Ta iskustva će se naravski koristiti kroz 1948. god. te se je već poduzelo, da bi se nabavila potrebna radna snaga, a osobito za sječu drva, čija organizacija kroz 1947. godinu nije bila nikako zadovoljavajuća, niti joj se posvetila dovoljna pažnja, ali ne krivnjom ovog M.K. već kotareva, na čijem se teritoriju sječa drva vršila.

Osjeća se pomanjkanje stručne radne snage u industrijskim poduzećima te je to bila i u mnogim poduzećima ozbiljna kočnica prelaza na dvije odnosno tri smjene, te su i ta iskustva korištena za 1948. godinu, gdje se je već poduzelo sa raznim kursevima, kao i organizacijom službe zaposlenja radnika, koja će nabavljati istu izvan Osijeka, gdje nije potrebna. Također se je sa naučničkim kadrom dosta slabo radilo, i istoga prema stručnom kadru nije bilo dosta, kako je to zakonom bilo određeno, a to iz toga razloga što je bilo premalo smještaja za isti. I ovi postojeći domovi su prenatrpani, te je u ovoj godini poduzeto sve potrebno za njihovo što bolje smještavanje u naučničke domove pri poduzećima, kao i Centralne domove. Priliv učenika u privredi je vrlo velik, a osobito u poduzeća metalna industrije. Ženska radna snaga je iskorištena na gotovo svim poslovima u privredi, gdje je to moguće i koliko ih ima na raspolaganju u privredi, a osobito u tekstilnoj industriji.

Obnova grada: obzirom da naš grad nije stradao u toku rata toliko kao drugi gradovi, te nije ni vršena sistematska ili planska obnova grada. Industrija, koja je bila djelomično poru-

šena, već je obnovljena u potpunosti. Stambeni objekti, koji su bili porušeni od bombardiranja, većinom su popravljeni.

Za obnovu državnih stambenih zgrada odobreno je Gradskom Narodnom Odboru iz sa-veznog budžeta 5,000.000 Din. koju svotu nismo realizirali u cijelosti, nego samo sa 79,75% ili 3,988.779 din. Privatni sektor takodjer je vršio popravke porušениh zgrada putem komisija za obavezan popravak.

Za neizvršenje ovog zadatka postoje objektivni razlozi: nedostatak materijala i stručne radne snage. Gradski Narodni Odbor povjerio je taj zadatak Gradskom gradjevnom poduzeću. Medjutim Gradsko gradjevno poduzeće bilo je preopterećeno na radovima kapitalne izgradnje tako, da nije stiglo realizirati plan izgradnje stanova. Taj zadatak ne bi bio izvršen ni u ovom opsegu, da Gradski Narodni Odbor nije u zadnji čas pristupio korištenju privatnog sektora i na taj način oslobodio Gradsko gradjevno poduzeće, koje nije bilo u stanju, da radi na stambenim objektima.

Na ostalim sektorima nije bilo radova karaktera obnove, nego investicija.

Plan otkupa: bijelih žitarica izvršen je sa 81%, kukuruz 83%, krompir 112%, slama 57% i sijeno sa 10%. Metoda upotrebljen prilikom otkupa bio je sledeći: Prilikom zaduživanja i prilikom kontrahaže održani su masovni sastanci sa poljoprivrednicima na kojima je tumačena Uredba o otkupu.

Za vrijeme žetve uhvaćen je jedan vlasnik vršaćeg stroja, koji je u zajednici sa još nekoliko bogatijih proizvađača vodio krivu evidenciju o izvršenom žitu. Isti vlasnik vršalice zajedno sa strojarem i sa još pet najistaknutijih seljaka pohapšeni su i privedeni kotarskom sudu. Njih sedmero presudjeno je na kaznu lišenja slobode od 3 i pol godine do 6 mjeseci i ujedno je konfiskovana vršalica i kod dvojice seljaka konfiskovan je dio zemlje, kod jednog 7 a kod drugog 5 jutara. Ostale koji su bili u istoj toj stvari i krivi kaznio je Izvršni Odbor novčanom kaznom od 500 - 5000 Din.

Takovih kazni u toku otkupa izrečeno je 7.

Sam otkup vršen je tako, da su obveznici pojedinačno pozivani u poljoprivredni odsjek. U slučaju neodazivanja pozivani su i u Odjel unutrašnjih poslova. Kasnije se pristupilo formiranju ekipa od 2-3 člana koji su išli od kuće do kuće i utjecali, da proizvađači udovolje svojoj obavezi.

Plan sjetve razradjen je prvo u samoj kancelariji tako, da su industrijske biljke predviđene obvezatne samo za one koji imaju više od 5 jutara zemlje. Nadalje su svi pojedinačno pozivani u odsjek poljoprivrede, pa je sa svakim pojedinačno prodiskutiran njegov slučaj i zajednički utvrđen njegov plodored, kojega je onda svaki potpisao. Medjutim poslije toga, poslano je na teren 6 ekipa, koje su obišle pojedinačno svakog zemljoradnika, ispitujući da li je zadovoljan sa plodoredom i da li imade staviti kakove primjedbe. Ukoliko se radilo o manjim greškama, izvršile su ekipe eventualne izmjene. To je učinjeno, da ne bi pojedini proizvađač imao utisak, da mu je plodored silom nametnut.

Razrez i naplata poreza: vršilo se komisijski po Uputama Ministarstva financija. Medjutim kod imenovanja poreskih komisija nije se dovoljno posvetila pažnja članovima komisije tako, da ti drugovi nisu bili dovoljno poznati sa zadatkom, a niti su bili poznati sa suštinom posla. Pored toga ni predlozi nisu bili dovoljno razradjeni, što je svakako greška Narodnog odbora, odnosno odsjeka za financije. Nadalje taj posao se je vršio u vrijeme izbora, odnosno kada je gotovo čitav Izvršni Odbor bio novoizabran. Isto tako u financijskom odsjeku imade priličan broj ljudi, koji su nesvesjni, skloni popuštanju i korupcionaštvu, kao što

je i ustanovljeno sa Barlekovićem, odgovornim službenikom financijskom odsjeka. Sve je to skupa imalo za posljedicu, da je kod razreza poreza bilo krupnih propusta i nedostataka. Kasnije je Izvršni Odbor tu stvar ispravljao rješavajući žalbe oporezovnika, povišen je porez kod onih koji su bili prenisko oporezovani, a ujedno su uvažene žalbe onih koji su zaista preveć oporezovani.

Naplata poreza za 1945. i 1946. godinu izvršena je u cijelosti, osim nekih dubioznih, koje se nisu mogle naplatiti, kao što su J. A. Brigada KNOJ-a i dva baštovana Bugara, koji su klišnuli u Bugarsku.

U razrezu za 1947. god. korišćemo prošlogodišnje iskustvo kako ovaj puta ne bi griješili.

Stanje u zadrugama:

Brijačko frizerska zadruga osnovana je od 3 frizerska pomoćnika i oni rukovode s njom, a zaposluje svoje članstvo prema potrebi. Zadruga nije izvršila onaj zadatak koji je trebala da izvrši zato, što se je s jedne strane rukovodstvo zadruge nalazilo u rukama neodgovornih ljudi, koji su zadrugu smatrali kao svoju imovinu, a s druge strane pojedini obrtnici brijači verbovanjem članova iz zadruge izvlačili ih, te ih plaćaju protivu Uredbe i na taj način doveli zadrugu u nezgodan položaj tj. da ima poteškoće i da se od privatnih brijačkih radnji ni u čemu ne razlikuje. Rukovodstvo zadruge nema potrebne operativne čvrstine i ako su među njima izabrani najbolji ljudi, te prema tome i ne može da izvrši onaj zadatak koji se pred njih postavlja kao zadrugare.

Obrtno preradivačke zadruge postoje u Osijeku tri. Sve ti su uključene u planskoj proizvodnji i dobivaju zadatke za izvršenje. Naročito "Elektrotehnika" radi na vodovima elektrifikacije sela. "Trudbenik" obrtno preradivačka zadruga za izvedbu muškog i ženskog rublja. I ona je takodjer uključena u plan proizvodnje. "Metal", zadruga koja veoma značajan karakter i vrlo korisna za popravljanje vršaćih strojeva, mlinova, kudeljara i kamiona. Ove tri zadruge rade prema svojim zadacima vrlo dobro, no rukovodstva zadruga su vrlo slaba, kao na primjer "Trudbenik" jer uže rukovodstvo smatra, da je to njihova zadruga, dok ostali članovi zadrugari da nemaju toliku važnost i udio u istom. "Elektrotehnika" ona ima tehničko rukovodstvo odlično i vrlo sposobno, no samom tehničkom rukovodstvu trebalo bi dati veće podrške u moralnom pogledu. "Metal" zadruga ima dosta slabo tehničko rukovodstvo, pa je potrebna svestrana pomoć.

Sve tri ove zadruge osnovane su od samih radnika te struke, i članovi zadruge prilično su zadovoljni sa zadrugom. Jedino kod Trudbenika neki put dodje do razmimoilaženja među članovima rukovodstva.

Postoje 5 zadruga, preradivačko-privrednog karaktera, koje su po svojoj privredi različite, a djelokrug rada im je isti.

Pčelarsko proizvodjačko i preradivačka zadruga, koja je do sada uglavnom nabavljala za svoje članove potrebne artikle kao sače, košnice i sl., dok samu distribuciju meda je svaki član mogao sam vršiti, dok je tek jedan mali dio predao zadrugi radi distribucije. Članstvo ove zadruge je širom cijele Slavonije tako, da pregled samog članstva nije niti moguće međusobno upoznavati. Rukovodstvo zadruge je više sastavljeno od ljudi koji se bave pčelarstvom kao tradicijom, a ne kao glavnom granom privrede.

Nabavno prodajna drvna zadruga jednakog je karaktera kao pčelarstvo tj. ima svoje članove širom Slavonije, te ju se ne može smatrati više kao čisto trgovačkog karaktera. Njeni

članovi koji se nalaze izvan Osijeka su čisto kao pretršci. Sam njihov rad karakterizira rukovodstvo.

Prelačko pletačka zadruga je slična pčelarskoj, no nakon reorganizacije u god. 1947. zadruga je izmijenila pravac rada i prilično služi za preradu vune. Njeno članstvo je i van Osijeka tj. seljaci koji se bave uzgojem ovaca. Rukovodstvo zadruge je slabo, tehnički zadovoljavajući.

Peradarska i kuničarska zadruga. Pretežni dio članstva se nalazi u Osijeku, dok nekoliko članova ima i van Osijeka. Sama zadruga se bavi oplemenjivanjem peradi i kunića, koje i na slobodnom tržištu prodaju. Pokušaj tokom 1947. god. da se ista uključi više kao proizvodna radi opskrbe nije uspio, jer članstvo te zadruge je više začlanjeno u istu kao ljubitelji, te se bave samo oplemenjivanjem pasmina, a ne gledaju na što veći uzgoj radi samog snabdjevanja kućanstva. Rukovodstvo zadruge je slabo i istom rukovode samo stari ljudi.

Ribarska zadruga već u samoj godini 1946. i 1947. nije odgovarala svojoj svrsi, budući su njeni članovi van sjedišta. Ribu koju su ulovili sami su prodavali na tržištima tako, da ona danas stoji pred reorganizacijom te [će se] kao sadašnja likvidira[ti]. Ona u novoj organizaciji osnovati će ogranke pri mjesnim zadrugama, te kao takova služiti za opće snabdjevanje pućanstva.

Koncem 1947. god. osnovana je krznarsko-ćurčijska zadruga u Osijeku o čijem se radu ne bi moglo mnogo toga reći. Njezino članstvo se isto tako sastoji od vanjskih. Ista je uključena u planski rad, te bi joj se kao takovoj trebalo posvetiti veće pažnje i dati podršku za puno razvijanje. Rukovodstvo je mlado i prema tome slabo, dok u samom tehničkom pogledu odgovara.

Nabavljačko-potrošačke zadruge ima tri. Njihov je zadatak da nabave racioniranu i neracioniranu robu za potrebe svoga članstva.

Invalidsko nabavno-prodajna zadruga ima čisti karakter za nabavu i predaju svih artikala za svoje članstvo. Trgovačkog je karaktera. Sastav članstva je od invalida.

Dvije radničko-nabavljačko-potrošačke zadruge. Jedna u Osijeku jedna u Retfali. Kako je Retfala pripala gradu Osijeku to pred istima stoji fuzioniranje u jednu zadrugu. Za sada još Retfalačka zadruga ima svoje posebno rukovodstvo, racionirane artikle dobiva preko Osječke zadruge. U god. 1947. smanjen je obim djelovanja Zadruga uslijed toga, što je jedan dio njenih poslova preuzeo Kotarski savez, dok drugi dio treba da se kako je već gore navedeno fuzionira sa osječkom zadrugom. Kao samostalna zadruga nema svrhe da postoji.

Radničko namještentička zadruga u Osijeku je jedna od najvećih trgovačkih poduzeća svoje vrste u gradu. Osnovna sredstva u vrijednosti od 4,000.000.

Obrtna sredstva zadruge u visini od 14,000.000 Dinara te u toj visini posjeduje kredit u Narodnoj banci, filijala Osijek. Mjesečni promet zadruge je oko 10,000.000. Mjesečne režije bile su do sada oko 700.000 Din.

Broj prodavaonica:

Prodavaonica špecerajskih - mješovite robe imade 26.

Tekstil 4, od toga jedna tekstil obuća.

Staklanu imade jednu i drvaru za drva i ugljen 1. Zadruga posjeduje svoj vozni park od 2 kamiona, 3 para konja i 1 osobni auto.

U zadrugi je bilo potrebno da se izvrši registracija članstva koje je sada u toku. Do sada je registrovano oko 4000 članova, a svakog dana broj se povećava. Potrošača zadruga ima oko 20.000, a pored članova zadruge snabdjeva i nečlanove koji su članovi sindikata.

U toku 1947. god. održala je znatnu ulogu u distribuciji i nabavki robe za svoje članstvo. Poslije reorganizacije zadruga u gradu Osijeku, težište rada iste bilo je usmjereno više na trgovački smjer, te su se bavili i vanjskom trgovinom, čime su zadrugu znatno oštetili, te se upravitelj i nekoliko nalaze pred sudom radi odgovornosti njihovog štetnog rada po samo članstvo.

U zadrugi je zaposleno 200 radnika i namještenika, od toga 32 naučnika i naučnice. Jedan veliki dio namještenika u zadrugi radi samo radi uhljebljenja, a nikako da koristi zadrugarstvu, a to su ili propali trgovci ili činovnici iz prošlih vremena, koji se još nisu promijenili u pogledima na stvarnost.

Radi toga će u zadrugi još stanovito vrijeme slabo ići, dok se ne uspravi na svoje vlastite noge, a to je radi pitanja personala.

Sadanje stanje u zadrugi nalazi se u previranju, te prelazi težištu za pravilno snabdjevanje svoga članstva u samome gradu. Tehničko rukovodstvo kroz cijelu 1947. godinu nije zadovoljavalo i nije se na isto moglo utjecati da shvati pravi zadatak. Tokom konca 1947. rukovodstvo se izmjenilo te sada ono pristupa izvršavanju svoga zadatka.

Kako je ova zadruga jedna od najvećih trgovačkih u samom Osijeku, to istoj treba posvetiti najveću pažnju.

Prehrana: Općenito razmatrajući to pitanje može se reći, da postoji jedan prilično velik broj kućanstva, koji je opskrbljen sa svim živežnim namirnicama u dovoljnoj količini. Medjutim većina stanovništva nije opskrbljena i zavisi od garantovanog snabdjevanja. Prema planu republikansko poduzeće za otkup stoke trebalo je da snabdjeva grad sa mesom, ali dotično poduzeće je svoj zadatak u snabdjevanju grada s mesom izvršilo samo sa 10% u mjesecu.

Masnoće takodjer nisu stizale redovito svakog mjeseca, nego su stizale naknadno za protekle mjesece ili obratno, da su stizale za nekoliko mjeseci unapred tako, da je kod distribucije bilo slučajeva, da su bili pogodjeni većinom radni ljudi.

Kruh odnosno brašno stiže redovito i po tom pitanju nema prigovora.

U vezi opskrbe gradjanstva krumpirom, graham i ostalim povrćem, Gradski Narodni Odbor, odnosno odsjek trgovine i opskrbe, sklopio je ugovor sa "Rajčicom" i "Ruževcom" nakupnim poduzećima na cca 200 vagona krumpira i 10 vagona graha. Od toga isporučene su minimalne količine krumpira i graha, dok su za ostatak ugovori stornirani.

Grad Osijek putem planske raspodjele dobio je odgovarajuću količinu drva i ugljena. Medjutim odgovorna poduzeća nisu nam isporučivala drvo, a niti uglj u toku 1947. godine tako, da su danas ta drva kao i uglj propala. Medjutim grad Osijek stoji vrlo oskudno sa ogrijevom.

Puštanjem u slobodnu prodaju izvjesnih prehrambenih artikala pijaca se znatno poboljšala tako, da se na pijaci može kupiti u dovoljnim količinama svakovrsnih prehrambenih artikala, ali još uvijek po znatno visokim cjenama.

Stambeno pitanje kod nas je vrlo kritično obzirom da je jedan dio uništen od bombardiranja i da imamo velik priliv radne snage. Stambeni prostor takodjer je znatno sužen na račun ustanova i vojske. Ima vrlo veliki broj ustanova, koje su smještene u stambenim zgradama.

Kvalitet stanova takodjer je vrlo loš, pošto su kuće stare i većinom vlažne, zatim su pravljene od prijesne cigle, ili su nabijane zemljom.

Opskrba vodom vrši se putem vodovoda, koji ne zadovoljava niti po kapacitetu, a niti sa higijenskog stanovišta. Medjutim taj problem je već uočen tako, da je na koncu petogodišnjeg

plana predviđena gradnja novog vodovoda, koji će odgovarati po svojem kapacitetu i sa higijenskog gledišta. Slična je stvar i sa kanalskom mrežom, koja je u vrlo mizernom stanju i vrlo je mala tako, da ne dostaje za čitavi grad. To pitanje će se također riješiti zajednički sa vodovodom.

Rasvjeta grada vrši se putem vlastite centrale, čije kapacitete danas zadovoljava.

Ceste su u Osijeku u vrlo lošem stanju, dok u nekim ulicama periferije grada uopće nema tvrdih cesta. U toku 1947. god. Gradski Narodni Odbor napravio je 15.000 prost. metara novih cesta. Ovdje se također osjeća nedostatak materijala.

Plinara je također u vrlo lošem stanju obzirom da je već stara i dotrajala, a isto tako su i cijevi u lošem stanju, uslijed čega se gubi 20% plina. Ovdje će se morati izvršiti temeljita rekonstrukcija. Međutim za sada nismo u mogućnosti, da to izvedemo, pošto nedostaje finansijskih sredstava i materijala.

Saobraćaj, odnosno tramvaj također više danas ne odgovara, niti po svojoj mreži, a niti po broju kola. Ovdje je također potreba pojačati tramvajski park i izgraditi duplu prugu, koja je nužno potrebna za pravilno odvijanje putničkog saobraćaja. Ovo su osnovni problemi, koji bi se trebali riješiti u komunalnom pogledu.

Podizanje kulturnog nivoa naroda:

Za kulturno podizanje naroda vodio je kroz 1947. god. i stalno vodi brigu Prosvjetni odsjek Gradskog Narodnog Odbora.

Nastavni kadar se sastoji od 60 učitelja i 7 nastavnika, koji uglavnom zadovoljavaju, osim slučajeva na školi u Retfali, gdje se upravitelj Rukavina Nikola ne zalaže dovoljno za masovni kult. prosvjetni rad i učiteljica na istoj školi Duvnjak Lina, koja nema dovoljnu pedagošku spremu. Isto tako upravitelj škole u Novom Gradu Vukelić Dragutin ne daje od sebe koliko bi trebao i koliko bi mogao dati.

U sedam osnovnih škola prima 2860 djaka nastavu, a u Donjem gradu u sedmoljetki 360 učenika.

Poteškoća radi prostorija postoji u školi Retfala, gdje je u 4 odeljenja obuhvaćeno 450 djaka, u kojem su broju uključeni i 120 polaznika iz Višnjevca koji će na proljeće dobiti vlastitu školu. U petom odeljenju iste škole prima nastavu 26 pripadnika nacionalne manjine.

Prosvjetni odsjek osnovao je tri niža tečaja koncem 1947. god. u koji se upisao 61 polaznik. Jedan tečaj predviđen je isključivo za Narodne milicionere.

Srednje obrazovanih tečajeva u toku ima 6 sa 118 polaznika za I. razred gimnazije, koji će završiti u februaru. Osim ovih 6 srednje obrazovanih tečajeva radi još jedan za I. razred gimnazije sa 22 polaznika invalida, koji će završiti u junu t.g. Zatim je u toku jedan srednje obrazovani tečaj za II. razred gimnazije, koji polazi 20 ljudi. U formiranju je osmi tečaj za I. razred gimnazije za rukovodioce.

Kulturno prosvjetne komisije u nekim poduzećima i ustanovama pružile su pomoć kod osnivanja obrazovanih tečajeva, te je kao pozitivno za istaknuti: "Ivo Marinković" tvornica namještaja, Narodni magazin, Kazalište i Tiskarski zavod.

U sezoni 1946/47. održano je 19 analfabetskih tečajeva sa 172 polaznika, a sada se 12 analfabetskih tečajeva, koje polazi 183 polaznika. Neobuhvaćenih tečajem ima još 195 u Osijeku i 200 u nedavno gradu priključenoj Retfali.

Malo su učinile sindikalne kulturno prosvjetne komisije kao i same uprave poduzeća i to: Šećerana, Norma, Lanara, Kožara, Tvornica sapuna, Ljevaonica, Drava, Kroatia mlin, Pivara i Siva.

Propaganda kroz Narodni Front bila je masovna, ali uspjeh nije bio zadovoljavajuć, jer se preko omladinaca, koji su bili na tečaju za osposobljavanje za kulturno prosvjetni rad nije mnogo postiglo.

Općenito se može reći da kursevi uspjevaju, naročito u gore navedenim poduzećima, koji daju dovoljnu podršku.

Nastavnici u tečajevima izabrani su od najboljih pedagoga, koji mogu svoja predavanja prilagoditi nivou slušača, a ukupno ih imade 60.

U 10 stručnih škola, Učiteljskoj, Tehničkoj, Ekonomsko tehničkoj, Muzičkoj, Nudiljskoj, Ljevaoničkoj, Industrijskoj i Školi učenika u privredi imade ukupno 1899 polaznika. Teškoće su postojale za učenike u privredi radi nedovoljnih prostorija, koje su otklonjene, ali je poteškoća još u tome, što u Gornjem gradu nema prikladnih slobodnih prostorija, tako da učenici iz Gornjega grada moraju u Donji grad u školu, što je prilično daleko.

Štampa i radio pomogli su u punoj mjeri agitacijom za tečajeve, isticanjem uspjeha u gradu i okolini.

Takodjer su veliku ulogu odigrali masovni posjeti Kazališta i Kina, koje je organizovalo M.S.V. tokom godine. Narodno kazalište ima osiguranu publiku od članova sindikata. Na 38 predstava za sindikate bilo je 20.130 gledalaca, a sovjetski filmovi postali su obljubljeni.

Društvo za kulturnu suradnju sa SSSR-om potpomažu opće podizanje permanentnim kursovima ruskog jezika za školsku i srednjoškolsku omladinu.

Stanje u Partijskoj organizaciji:

Partijska organizacija početkom januara 1947. god. brojila je 589 članova KP. U toku godine novo primljeno 12 članova, a isključeno je 15 članova Partije. Stanje partijske organizacije početkom januara 1948. god. broji 619 članova partije. Razlika je nastala usled novo prišlih članova iz drugih Komiteta.

U nacionalnom i socijalnom sastavu stanje je bilo u prošloj godini:

Januar 1947. god.	Srba 259	Hrvata 303	radnika 262	seljaka 107
Januar 1948. god.	Srba 270	Hrvata 324	radnika 305	seljaka 116

U pogledu socijalnog sastava učinjen je jedan propust od strane Komiteta i to po pitanju članova Partije seljaka koji od oslobođenja rade kao radnici i namještenici, a ubrajani su bili u socijalnom sastavu u rubriku seljaka. Gore navedena brojka znatno će opasti u januarskom izvještaju.

Na našem terenu ima oko 40 nepovezanih članova Partije, koje ne možemo priključiti organizaciji pošto za iste nismo dobili partijske dokumente, što svakako utječe na ukupan broj članstva naše organizacije.

U prošloj godini bio je postavljen zadatak partijskih jedinica da aktiviste u masovnim organizacijama, primjerene radnike i namještenike na osnovu provjerene političke prošlosti, predlažu komitetu za kandidaturu.

Sa sindikatima se rad odvijao na sledeći način:

1) U prvoj polovini godine bila je primjenjena metoda rukovodjenja kandidatima, tako da je jedan član partijske jedinice bio rukovodioc kandidatske grupe. U to vreme kandidati nisu prisustvovali partijskim sastancima. Takav način rukovodjenja je otpao, iz razloga što drugovi zaduženi po kandidatima, nisu bili u stanju pravilno rukovoditi i prenašati direktive

jedinica, a često puta se pojavljivala nedisciplinacija i neredovito dolaženje na ugovorene sastanke.

2) U drugoj polovini godine primenjen je drugi način rukovodjenja i to, da su kandidati prisustvovali partijskim sastancima, izuzev ako je bilo na dnevnom redu organizaciono pitanje. A takodjer su uključeni u partijske kružoke po pitanju ideološko teoretskog uzdizanja.

Ideološki nivo članstva ne zadovoljava, oko 40% članstva je još ispod minimuma potrebne teoretske spremne. Zato su početkom 1947. god. organizirana u prostorijama Komiteta predavanja, koja su bila podjeljena na 5 osnovnih tema. Na predavanja je pozivano odjednom do 150 članova. Posle održane teme razradjivao se materijal u kružocima. Teme su bile: "Nacionalno i seljačko pitanje, Organizaciono pitanje Partije, Izučavanje istorije SKP/b, Pitanje partijske izgradnje i Politička ekonomija". Članstvo se je samostalno opredjeljivalo za jednu od napred navedenih tema. Na ovaj način organizirani rad imao je osim koristi i jednu negativnu stranu a to je da su se u teoretskom uzdizanju članovi jedne partijske jedinice razišli u razne kružoke čime je mogućnost kontrole rada i discipline bila slaba, tako da su se kružoci često raspadali. Po rasformiranju gore navedenih kružoka, prišlo se je proučavanju istih tema u partijskim jedinicama i to putem teoretskih partijskih sastanaka. U oktobru 1947. god. počeo je rad na novi način, obrazovano je 27 partijskih kružoka, a na istima su se proradile teme: "O petogodišnjem planu, II. Kongres Narodne Fronte, Značaj Oktobarske Socijalističke revolucije i Odluke V. plenuma jedinstvenih sindikata."

Partijski zadaci, gledajući općenito u 1947. god. izvršavani su, no bilo je i propusta koji su uglavnom proizlazili iz slabe kontrole rada partijske organizacije. Potrebno je spomenuti da u prvoj polovini 1947. god. nisu bile organizaciono učvršćena odeljenja pri mjesnom Komitetu i njihov se rad nije odvijao po jednom stanovitom planu. Održavanje partijski sastanaka teklo je redovito, izuzev pojedinih partijskih jedinica koje su se odnosile aljkavo i pred ostalim zadacima zapostavljale partijske obaveze.

U drugoj polovini 1947. god. stanje se je u partijskim organizacijama znatno popravilo, pošto je uveden sistematski i planski rad u partijskoj organizaciji, a od strane Komiteta pružena je svestrana pomoć kontrola rada.

Članarina je ubirana pravilno prema skali članarine.

Rukovodjenje masovnim organizacijama, odvijalo se i to:

Unutar Biroa M[jesnog] Komiteta članovi su bili zaduženi za rad u masovnim organizacijama.

Članovi instruktorskog odeljenja M[jesnog] Komiteta, su u isto vreme rukovodioci u masovnim organizacijama, npr.: Tajnica AFŽ-a, org. sekretar MK.SKOJ-a, Predsjednik MSV. a isto tako članovi kadrovske odeljenja su rukovodioci kadrovske odeljenja ustanova i organizacija, na pr: Personalac G.N.O., Kadrovik MK.SKOJ-a, Kadrovik MSV.

Agitaciono-propagandni rad se odvija preko Agit-prop. komisije M[jesnog] Komiteta, te članovi iste su rukovodioci kulturno prosvjetnih komisija u M.S.V. Narodnoj Fronti, MK.SKOJ-a, a takodjer je agit-prop. komisija zahvala u svom radu, štampu, radio stanicu, kazalište, narodno prosvjećivanje itd.

Učešće partijske organizacije u radu masovnih organizacija, naročito po sindikatu je bilo dobro, dok je bilo slabije u Fronti i SKOJ-u. U izvršenju pojedinih zadataka, bila je ukopčana partijska organizacija ne vrlo maleni broj članova Partije bio je ukopčan u uličnim odborima Narodne Fronte, tako da se može kazati da se je rad u uličnim odborima Narodne Fronte odvijao uz slabu pomoć članova Partije.

Plan rada koje si je Fronta postavila u 1947. god. je izvršen i premašen, a proizvodni plan u poduzećima je također izvršen, izuzev poduzeća: Svilana, Sihta i "Vetnić Nikola" koji plan nisu izvršili iz objektivnih razloga usljed pomanjkanja sirovina.

Rad SKOJ-evske organizacije je zadovoljavajući i imali su pravilno rukovodjenje Narodnom Omladinom, te spadaju u red najboljih omladinskih organizacija u Hrvatskoj. Po pitanju masovnosti se naročito uspelo u Narodnoj Fronti.

Politika kadrova:

Odgoj i uzdizanje članova Mjesnog Komiteta, nije se odvijao na bazi kolektivnog proučavanja partijske literature, već su učili individualno. Mate Opić i Šimarić Rudi u prošloj godini položili su dva razreda srednje škole, te se sada spremaju za polaganje male mature, a Opić je također položio i partijsku dopisnu školu pri CK.

Partijski rukovodioci u poduzećima uglavnom su se uzdizali putem partijskih kružoka, stručnih i opšte obrazovanih kurseva. U tom pravcu je polučen uspjeh, te je prošle godine oko 40 drugova upućeno na rukovodeće dužnosti u Ministarstva, direkcije itd.

Rukovodjenje kadrovskom politikom u gradu, odvijalo se putem redoviti[h] mjesečnih sastanaka personala, direktora privrednih poduzeća i ustanova. Na tim sastancima razmatrana su pitanja i problemi u vezi kadrovske službe. Mjesni komitet je neposredno rukovodio i saobraćao preko kadrovskog odeljenja Mjesnog Komiteta, intervenirao i pružao pomoć gdje se ukazala potreba. U prošloj godini odsjek za posredovanje rada pri M.S. Vjeću je podbacio, te do danas nije oformio centralnu kartoteku uposlenih radnika i namještenika po strukama. Pomanjkanje evidencije otežavalo je pravilno korištenje kadra, a u isto vreme omogućavalo je negativnim elementima otpuštenih iz raznih poduzeća, da se zaposle na boljoj dužnosti, pa čak i sa većom platom u drugim poduzećima.

U produkciji i ustanovama, imamo zaposlene 164 žene članove KP.

U prošloj godini održana su 62 stručna kursa sa 1921 polaznikom.

Kursevi su održani u sledećim poduzećima i ustanovama:

1) Željeznica (stanica, sekcija)	10 kurs. sa	424 polaznika
2) Tehnička sekcija pošte	3 "	120 "
3) Podružnica tramvaja	3 "	144 "
4) Zadrugi	5 "	155 "
5) Podružnica Ljevaonice	3 "	55 "
6) Podružnica "Drave"	3 "	31 "
7) Mjesni odbor trgovačkih	5 "	135 "
8) Kod Na-Me	3 "	170 "
9) Tekstilci	3 "	101 "
10) Drž. zavod za socijal. osigur.	2 "	100 "
11) Državno administrativni	2 "	65 "
12) Tvornica sapuna	2 "	34 "
13) Tvornica koža	2 "	17 "
14) Trgovačko poduzeće	2 "	40 "
15) Odbor poljopriv. radnika	1 "	6 "
16) Mjesni odbor indust. i zanat.	1 "	14 "
17) Željpo	1 "	150 "
18) Jugopetrol	1 "	25 "

19) Kroatija	1 "	17 "
20) Šećerana	1 "	30 "
21) Pečarija	1 "	8 "
22) Gradjevinari	1 "	32 "
23) Financijski	1 "	40 "
24) Grafičara	1 "	8 "

U četvrtom tromjesečju 1947. god. otpočeli su sa radom sledeći stručni kursevi, koji još i sada traju:

1) Gradski Narodni Odbor	9 tečaja	216 polaznika
2) Zavod za socijal. osig.	6 "	160 "
3) Na-Ma	5 "	121 "
4) Ljevaonica	5 "	120 "
5) Norma	4 "	106 "
6) Svilana	5 "	120 "
7) Financijski	2 "	60 "
8) Grad. gradjevno	2 "	38 "
9) Radio amateri	2 "	40 "
10) Grad. obrtno	2 "	45 "
11) Elektro Slavonija	1 "	30 "
12) "Ivo Marinković"	1 "	30 "
13) "Drava"	1 "	35 "
14) Okružno gradjevno	1 "	19 "
15) Pošta	1 "	15 "
16) Kožara	1 "	17 "
17) Sihta	1 "	13 "
18) Bojadisaona	1 "	15 "
19) Z.P.D.	1 "	25 "
20) Šoferski	1 "	12 "

Kursevi su kvalitativno zadovoljili, te se je uspelo izdici iz nekvalifikovanog kadra u kvalifikovane i polukvalifikovane radnike i namještenike, ali kvantitativno prema potrebama nisu zadovoljili.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁶²

⁶² Izvještaj je potpisao Jozo Milošević, organizacioni sekretar.

59. KOTARSKI KOMITET KPH OSIJEK

KOTARSKI KOMITET KPH

O S I J E K

BROJ: 14/1948.

DNE: 18.I.1948.

CENTRALNOM KOMITETU KPH

- Org. instruktorskom odeljenju -

Z A G R E B

Godišnji izvještaj za 1947. god.

Politički izvještaj: Političko stanje na našem kotaru za proteklu 1947. g. može se ocijeniti, općenito gledajući, kao borba za odvajanje siromašnih seljaka ispod uticaja seoskih špekulanata i kulaka. Političko raspoloženje masa formiralo se uglavnom vezano za pojedine privredne i političke akcije Narodne Fronte i Narodne Vlasti.

U prvom i drugom mjesecu 1947. godine političko stanje na kotaru bilo je takovo da smo imali mali broj seljaka na koje smo mogli računati i koji nisu bili pod momentalnim uticajem kulačkih i ostalih špekulantskih tipova u selima. Ovakovo stanje je posljedica raznih grešaka i nepravilnosti koje smo činili prilikom otkupa prvenstveno kukuruza. Jedna od takovih grešaka bila je ta što smo nakon jednom izvršenog razreza, odnosno zaduženja, pojedinih domaćinstava, vršili naknadnu reviziju i povišavanje zaduženja, za 200-300 kg. po jutru i to bez razlike svima seljacima tj. i onima koji su već bili udovoljili i onima koji nisu udovoljili te onima kojima je stvarno rodilo i onima kojima nije rodilo. Ovu našu grešku špekulanti su iskoristili i ubacili parolu: "Ne treba predavati kukuruz ni djelomično jer će nas i tako kazniti kad ne možemo 100% udovoljiti", te su na taj način pod svoj uticaj stavili i siromašne i srednje seljake. Ovo nam je postavio izaslanik Ministarstva trgovine i opskrbe NRH-e Mikulić Tomo, iako smo mi bili u načelu protiv toga. Ovo nas je dovelo do toga da smo po prekidu otkupa kukuruza u mjesecu aprilu imali takvu situaciju da nam je 90% seljaka, po ovako šablonski izdanim zaduženjima, ostalo dužno.

Drugi važan politički momenat bili su izbori za Narodne odbore. U ovim izborima i pored toga što su kulaci i ostali neprijatelji Narodne Vlasti imali pod svojim uticajem još dobar dio naroda od otkupa kukuruza, postigli smo dobre rezultate. Prije svega izbornom kampanjom i dobro organizovanom agitacijom uspjeli smo apsolutno veći dio siromašnog i srednjeg seljaštva odvojiti ispod uticaja kulaka i špekulanata i izvesti ih na birališta da glasaju za najbolje kandidate Narodne Fronte - komuniste i aktiviste.

Rezultat je bio taj da su za Mjesne N.O-e glasali 95% birači skoro u svim selima, a za Kot. N.O-e kada smo još ispravili neke greške iz agitacije glasali su birači 99,35%. Ovaj uspjeh smo postigli s tim što smo agitaciju i pripreme za izbore postavili na masovnu bazu tako da je u nekim selima učestvovalo u agitaciji od 100-300 ljudi aktivista, frontovaca, žena i omladine. Osim toga uspjeli smo pravilno prikazati lik pravog narodnog odbornika, služeći se člankom druga Djilasa iz "Komunista" broj 2 i iznošenjem dobrih odbornika kao primjer na svim zborovima bilo kandidacionim bilo političko pripremnim, bilo po pojedinim organi-

zacijama fronte. Na taj način smo uspjeli da siromašni seljaci i malo srednjaka budu izabrani 90% u naše Mjesne N.O-e kao i Kot. N.O. Međutim kod izvršavanja raznih zadataka kasnije pokazalo se da jedan manji dio odbornika nije spreman da ide sa nama u izvršavanje svih zadataka koje postavlja Petogodišnji plan. No glavno je to da ti drugovi u odborima koji su se uglavnom samo pasivizirali, nemaju snage niti se mogu suprodstavljati liniji Fronte niti koče izvršavanje zadataka postavljenih pred Narodnu Vlast. Nekoji od njih su već otpali iz M.N.O-a kao np. u Tenju 5, Čepinu 2, Ernestinovu 2 itd. a na njihova mjesta su u odbore došli njihovi zamjenici. Politički uspjeh oko pripreme i sprovođenja izbora za Narodne Odbore odrazio se kasnije na našem kotaru prije svega na učvršćenju fronte u masama što smo konstatovali u učešću masa, a na poziv fronte, na izvršenju pojedinih zadataka i radova konkretno na izgradnji mosta i ceste kod Erduta preko Dunava, gde su dnevno 800 do 1.000 ljudi dobrovoljno radili.

Ovakovo povoljno političko stanje uspjeli smo da zadržimo do otkupa bijelih žitarica kada smo naišli na nove poteškoće. Ovom privrednom akcijom Narodne Vlasti stvorilo se skoro slično stanje kao i za vrijeme otkupa kukuruza u januaru 1947. god., jer smo obzirom na slab urod bijelih žitarica pojedinim proizvođačima otkupili sve do zrna, te na taj način dali mogućnosti seoskim špekulantima da na tim našim greškama mobilišu dosta seljaka za otpor u predaji obaveznih viškova i istovremeno da okupljaju mase pod svoj uticaj. Ipak otpor kod otkupa bijelih žitarica bio je manji nego kod otkupa kukuruza uroda iz 1946. godine zahvaljujući našem čvrstom stavu kao i boljim političkim pripremama preko frontovskih konferencija i zborova birača.

Otkupom bijelih žitarica najbolje smo uočili da je formiranje političkog raspoloženja masa momentalnog karaktera, jer su kulaci samo za vrijeme dok je ta akcija trajala imali uticaj na siromašne i srednje seljake, te je bilo dovoljno povesti novu akciju a to je bio razrez poreza za 1946 godinu pa da njihov uticaj opet nestane. Međutim da smo mi razrez poreza bolje iskoristili za odvajanje seljaštva ispod uticaja špekulanata političkog stanje bi se još više popravilo i pozicije fronte učvrstile. No i pored toga kod većeg djela siromašnih i srednjih seljaka razrez poreza je naišao na odobravanje i osjetila se jača diferencijacija između siromašnih seljaka i seoskih gazda. Ovo je još više došlo do izražaja prilikom naplate poreza za 1946. godinu i akontacije za 1947. godinu.

U otkupu kukuruza koncem 1947. godine [imali smo] posve drugačiju i povoljniju situaciju na čega je uticao otkup bijelih žitarica. Osim toga agitacione mjere koje smo provodjali takodjer su djelovale, jer su naročito siromašni seljaci vidjeli uglavnom razliku kod samog zaduženja i pomalo počeli uvidjati našu ekonomsku politiku. Takodjer nisu davali otpor kod predaje viškova, a stime su nam ujedno pomogli da i ostali svojim obavezama udovolje. Za razliku od svih dosadašnjih otkupa u ovom otkupu kukuruza uspjeli smo mobilisati dobar dio siromašnih i srednjih seljaka da nam i oni pomognu goniti špekulante na izvršenju obaveze prema zajednici.

Temeljitu prekretnicu u diferencijaciji i zaoštavanju suprotnosti na selu učinio je razrez poreza za 1947. godinu koji je izvršen u decembru. Ovde je došlo do zaoštrenja odnosa između siromašnih seljaka do 8 jutara zemlje i seoskih gazda dok su se srednjaci pocjepali ili pasivni ostali. Zaoštavanje ovih odnosa doprinelo je i to što smo razrez provodjali na drugoj bazi nego za 1946. godinu tj. razrez je vršen pred masom seljaka u svakom selu gde je na tim sastancima odmah dolazilo do suprotnosti između siromašnih i gazda. Gazde su gubili strpljenje i izbacili parolu (to je pojava bila skoro u svim selima) "otkud da nas nekolicina platimo toliko poreza koliko svi ostali u selu", što je opet izazvalo siromašne seljake i došlo je

do suprotnosti. Osim toga opća je pojava nakon razreza poreza i otkupa kukuruza da siromašni seljaci znadu kuda su uperene pojedine naše ekonomske mjere i odobravaju ih.

Medjutim sada nailazimo na nove poteškoće u provodjenju privrednih zadataka kod siromašnih seljaka. Oni su iz dosadašnjih zadataka koje smo provodili i izvršavali uočili kud je oštrica uperena jer kada se radilo o predaji viškova siromašne seljake smo uvjerali da i oni treba da udovolje svojim obavezama prema državi, dok smo imućnije, ako nisu htjeli da se odazovu obavezi, kažnjavali. Ovo su siromašni uočili a jedan dio od njih je sklon špekulaciji, te su to koristili i koriste da se neodazovu svojim obavezama i kažu: "nas neće, oni će gazde kazniti". Ovim problemom ćemo se pozabaviti i mislimo da ćemo ga najuspješnije riješiti preko organizacija N.F-e s obzirom da se glavnina siromašnih seljaka nalazi u Fronti i da ne podržava taj špekulantski stav pojedinaca. Općenito gledajući na političko stanje i raspoloženje masa u vezi s privrednim problemima u 1947. godini može se konstatovati da je ono zavisilo od nas i kako smo mi koju akciju pripremili i koliko smo posvetili pažnje mobilizaciji masa u prvom redu siromašnih seljaka. Konkretno primjer zato može nam poslužiti otkup kukuruza u 1947. godini i razrez poreza za 1947. godinu. Izvršenje tih zadataka postavili smo na širu bazu i rezultat je bio bolji. Nakon otkupa kukuruza riječ špekulant postala je nešto što sve više seljaka mrze. U svim ovim kampanjama kulaci, da bi prikriili svoje namjere i otupli klasne suprotnosti služili su se još uvijek starim metodama koristeći se raznim šovinističkim parolama i alarmantnim glasinama, što nam je često puta izazivalo probleme u jedinstvu i čvrstini N.F-e i bratstvo i jedinstvo naših naroda prvenstveno Srba i Hrvata. Takav rad kulaka i ostalih špekulantskih tipova najviše se osjetio u miješanim selima gde žive Srbi i Hrvati zajedno, jer tamo imaju najviše mogućnosti za razne ispade na raznim sastancima i konferencijama. Razumije se da oni to čine tamo gde imade najviše naroda i gde je pogodno tlo i mjesto, za takav istup. Stim načinom su često uspjevali mobilisati na nacionalno-šovinističkoj bazi pojedine slabije ljude i otežavali sprovođenje pojedinih zadataka Fronte i Vlasti. Prema tome problem bratstva i jedinstva kod nas još nije riješen i postavlja se u posljednja dva mjeseca protekle godine kao problem na dnevni red te ćemo se sa tim pitanjem morati još pozabaviti. Mi smo poduzeli izvjesne mjere preko partijske i frontovskih organizacija a isto vreme smo donijeli odluku o oštrom kažnjavanju onih koji budu namjerno raspirivali šovinizam, te smo već neke i pokaznjavali.

Osim problema nacionalnog jedinstva imali smo u prvoj polovini 1947. godine i nepravilan odnos članova Partije prema Fronti. Skoro opća pojava je bila kod većine članova Partije da su sa nepoverenjem gledali na frontovce. Neki su išli tako daleko da nisu ni zadatke htjeli davati frontovcima jer su smatrali da ih oni kao komunisti mogu dobro izvršiti. Osim toga još gore je bilo to što nisu frontovcima dali da učestvuju u donošenju odluka po raznim pitanjima. Iz ovoga je proizlazilo da je partijska organizacija stršila i u fronti i u Narodnoj Vlasti. Posledica takovog stava komunista osjetila se u Narodnoj Fronti i ona nije funkcionisala kao što su postojale zato mogućnosti. Ovim pitanjem smo se pozabavili nekoliko mjeseci dok smo ga ublažili ali ono još nije skinuto sa dnevnog reda. Komunisti su vidjeli da kada pravilno uposle frontovce i omogućće im učestvovanje u donošenju odluka onda lakše i oni izvršavaju zadatke bilo u Fronti bilo u Vlasti.

Specijalni problem u vezi sa bratstvom i jedinstvom naroda Jugoslavije jesu na našem kotaru Madjari. Kod njih se sve od oslobođenja pa i u protekloj godini osjeća neki strah i nesigurnost u odnosu prema Vlasti, i ako smo im omoguććili nacionalno izivljavanje a imadu i svoje škole. Osim toga problema straha i nesigurnosti kod Madjara osjeća se dosta jak uticaj

popova koji također djeluju da se nesigurnost kod njih još više razvija. Pozitivan uticaj na Madjare je imao put druga Tita u Madjarsku i ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između Jugoslavije i Madjarske. Nakon sklapanja toga ugovora osjetilo se da u tim selima postoji više sigurnosti, ali s obzirom da je uticaj popova jak, to još uvijek nije to pitanje skinuto sa dnevnog reda.

Vanjska politika naše Vlade kod naroda u opće nailazi na odobravanje osim što pojedini reakcionarni tipovi osuđuju odnose između naše Vlade i Engleske i Amerike koristeći se tu raznim reakcionarnim parolama. To je naročito dolazilo do izražaja kada je bilo riješavanje Trsta i Julijske Krajine, onda su pojedini reakcionarni tipovi pričali da je zato kriva naša Vlada, zato što ne poboljša odnose sa Engleskom i Amerikom i da bi u tome slučaju dobili Trst i Julijsku Krajinu. Osim toga obično kada se sa naše strane poduzmu neke akcije otkupa ili sjetve, a naročito prvih mjeseci jeseni kada smo pokrenuli pitanje omasovljenja Fronte, izbacuju parole kako je rat neizbježiv i da će uskoro doći do preokreta, da ne treba sijati pšenice, da se ne treba upisivati u N.F-u i tome slično. Na taj način nastoje da pasiviziraju mase u privredi i izvršavanju zadataka koje Narodna Vlast postavlja u opće. No i pored toga ogromna većina naroda odobrava vanjsku politiku naše Vlade. Naročiti efekt su imali govori Višinskog na konferenciji Ujedinjenih Nacija i govori našeg delegata Beblera. Također važan efekat o kome se još više komentarisalo bili su govori druga Tita na Kongresu Fronte i Boraca Narodno-Oslobodilačkog Rata u Beogradu.

Naročita pažnja u masama se obraća na odnose između nas Bugarske i Albanije, a neki smatraju da će to u najskorije vrijeme biti balkanska federacija, a to narod u ogromnoj većini odobrava. Tu pažnju povlači također, reakcionarni tipovi tumače borbu u Grčkoj kao početak mješanja Amerikanaca i Engleza u unutrašnje stvari balkanskih zemalja i zato narod bojeći se rata često nasjeda takvim tipovima ali u isto vrijeme osuđuje postupak Amerikanaca i Engleza što se mješaju u stvari Grčkog naroda, a i mi smo sa naše strane uspjeli da uvjerimo većinu naroda da su Amerikanski reakcionarni elementi izazivači rata i time smo postigli da ih narod kao takove svakim danom sve više mrzi.

U širenju raznih alarmantnih glasova bilo to u vezi sa spoljnom politikom ili našim privrednim akcijama rade jedinstveno i bivši Mačekovci i radikali ali uglavnom imućniji seljaci i oni srednjaci koji imaju želju da se kulače. Obična je pojava da ako se radi o razrezu poreza, otkupu kukuruza ili o nekim pitanjima vanjske politike oni se nalaze na istoj liniji, samo s tom razlikom što jedni očekuju da će im Englezi i Amerikanci dovesti Mačeka a drugi kralja. Jedino u raspirivanju nacionalne mržnje se ne nalaze na istoj liniji jer su šovinisti i jedni i drugi. U tome radu tih ostataka bivših gradjanskih partija ne osjeća se nekog organizacionog djelovanja nego ih klasni interesi gone na istu liniju.

Jedino organizovani rad se osjeća kod popova koji također očekuju "treće" i kada izbaci parolu jedan na jednom kraju kotara onda se ta ista parola osjeti i na drugom djelu kotara. Po tome se može zaključiti da je njihov rad organizovan i da ide jednom odredjenom linijom. Medjutim je razlika od ostalih grdova kod nas na kotaru, jer nije bio niti jedan slučaj da je ma i jedan pop istupio negde i govorio nešto protiv postojećeg društvenog poretka, ali te parole izbacuju i iskrsavaju od njima najbližih ljudi.

PRIVREDNI PROBLEMI

Plan proizvodnje u toku 1947. godine u poduzećima lokalnog značaja ostvaren je uglavnom 100%. U poduzećima saveznog i republikanskog značaja planovi su također izvršeni

prije svršetka 1947. godine. Ovim posljednjim tj. o savezним republikanskim poduzećima na našem kotaru mi nemamo evidenciju, jer su ona rukovodstveno i partijski povezana za državno dobro Belje, koje je saveznog značaja. Od lokalnih poduzeća najbolje je kotarsko građevno poduzeće koje je svoj plan u izgradnji kolonističkih kuća i popaljenih sela prebacilo. U ovome poduzeću članovi K.P. bili su na prvom mjestu u izvršavanju planova proizvodnje, radna disciplina popustila je u ciglanama Dalj i Sarvaš za vrijeme žetve i vršidbe, jer su većina radnika seljaci iz okolnih sela. Ipak je ciglana Sarvaš svoj plan izvršila, dočim ciglana Dalj, koja se tek izradjuje, plan nije izvršila. Od ostalih industrijskih poduzeća važno je spomenuti tri mlina kotarskog značaja u Dalju, Ernestinovu i Čepinu koji su svoj plan prerade žitarica izvršili i ako su sva tri na najprimitivniji pogon tj. sa drvetom. U ovim mlinovima radna disciplina zadovoljavala je tokom 1947. godine, jer su u njima zaposleni uglavnom stručni i nešto teških fizičkih radnika. U mobilizaciji radne snage najviše smo uspjeli kod izgradnje mosta Erdut-Bogojevo, gdje su frontovci našeg kotara vršili razne radove oko istovara materijala na samome mostu, kao i izgradnju puta (ceste) do toga mjesta. Osim toga mobilisano je nekoliko stotina frontovaca u poljskim radovima na državnim dobrima.

Od popaljenih sela i ratom postradalih kuća plan za 1947. godinu ostvaren je 100% zahvaljujući sposobnosti kotarskog građevinskog poduzeća i dobrovoljne radne snage. Naše jedino popaljeno selo Dopsin izgrađeno je sada 97% tako da će 1947. godine imati da izgradimo svega još nekoliko kuća pa da bude u potpunosti gotovo.

Kod obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda govorili smo već u političkom izvještaju ovoga referata, a ovdje možemo još reći da smo primjenili različite metode i sredstva za izvršenje toga zadatka. Jedna od metoda bila je i ta, da smo odvajali siromašne i srednje seljake od bogatih jer ih je već i Uredba o otkupu odvojila na taj način što su oni po jutru mnogo manje zaduženi nego bogati seljaci. Osim toga u komisije i aktive za izvršenje otkupa stavljali smo bogatije i srednje seljake koji su svoje obaveze udovoljili. Organizirali smo frontovce, članove Partije i SKOJa pa su plan otkupa ostvarili i slali ih u sela gde je otkup bio zapeo. Tako smo iz sela Silaša, Palače, Ernestinova, Ade i drugih organizovali te drugove, sto i više, te ih prebacili u Tenje, Dalj i Bijelo Brdo da nam pomognu izvršiti otkup. Članovi Partije na ovom zadatku u selima gde otkup nisu mogli sami izvršiti mogu se podjeliti u dvije kategorije i to oni koji su u otkupu išli do kraja i nisu se obazirali na dreku kulaka i oni koji su opet kada se oštrica borbe u otkupu protiv kulaka zaoštrila, otišli u oportunistam. Konkretni slučaj bio je u selu Markušici i Paulin Dvoru gde su sekretari partijskih jedinica došli na liniju kulaka, tako da smo ih morali isključiti iz naše Partije. Uz sve ove mjere i metode otkup bijelih žitarica nismo mogli izvršiti bez primjenjivanja i administrativnih mjera, pa je sudski kažnjeno od 6 mjeseci do 5 god. prisilnog rada i od jedne hiljade do 10.000 dinara 18 proizvođača seljaka. Od tih 18 jeste: 15 bogatih i 3 srednjaka. Osim ovih kažnjeno je novčano od kotarske uprave za otkup 15 seljaka novčano od 1.000-3.000 dinara. Među ovima se nalazi opet većina bogatih i srednjaka, a ima i 4 siromašna seljaka koji su svjesno pod uticajem kulaka davali otpor kod predaje svojih viškova državi.

No uz sve to otkup bijelih žitarica izvršili smo svega sa 70% iz razloga, što su bijele žitarice stvarno 1947. godine podbacile. To se najbolje vidi po tome što smo morali izdati seljacima u zamjenu 110 vagona sjemena.

Zahvaljujući oštirini i čvrstini u otkupu bijelih žitarica, otkup kukuruza išao je mnogo lakše. Do danas taj zadatak je ostvaren sa 97,5% i bez primjenjivanja oštrijih mjera. Tu smo svega nekoliko (9) špekulanata kaznili novčano od 1.000-3.000 dinara, a dvojicu smo predali

sudu. Možemo reći da uspjeh u otkupu kukuruza leži i u tome što je kukuruz dobro urodio, a zaduženje nije bilo preveliko.

Otkup krompira i graha izvršen je svega sa 50% i to zbog toga što je Uredba došla prilično kasno s jedne strane i s druge strane što su siromašni i srednji seljaci prodali tih svojih proizvoda mjesnim zadrugama prije obaveznog otkupa, po određenim cijenama, a bez stimulacije u dosta velikim količinama (6 i po vagona krompira i dva vagona graha).

Sada pak kada je došla Uredba o obaveznom otkupu krompira i graha sa 100% stimulacijom, onda su oni seljaci koji su prije prodali svojim zadrugama bez stimulacije davali otpor u predaji tih proizvoda. Mi smo se ovim pitanjem pozabavili više puta i davali tim proizvođačima izvanredne doznake na dalje predane količine krompira i graha, ali rezultata je slabo bilo. Ovdje su i MNO-i kao i naše partijske organizacije po selima bili na liniji ovih seljaka koji su već prije dobrovoljno predali zadrugama viškove krompira i graha, jer su među njima bili i oni tj. članovi Partije i MNO-a. Da bi ovo bolje potvrdili navest ćemo samo primjer sela Dopsina i Šodolovaca. Na ime prije obaveznog otkupa mi smo preko naših zadruga za potrebe grada Osijeka postavili mjesnim zadrugama i partijskim organizacijama izvjesne planove i količine za otkupiti. Oni su taj prvi plan koji je bio veći nego onaj koji je kasnije došao kao obavezan ostvarili sa 150, 180 pa čak i 200%. Ovo su oni uglavnom otkupili od siromašnih i srednjih seljaka međutim kasnije je obaveza zakačila i njih kao i one špekulante koji prije dobrovoljno nisu ništa prodali. Razumije se sada kada je bilo predati za 100% stimulaciju seoski špekulanti se smijali onima koji su predali bez stimulacije.

Plan krompira za naš kotar bio je 11 vagona po Uredbi o obaveznom otkupu a graha 5 i po vagona. Mi smo već prije dobrovoljno otkupili 6 i po vagona krompira i 2 vagona graha. Obaveznog smo otkupili krompira svega 6 vagona a graha nešto preko 5 vagona. Kako ovo dobrovoljno otkupljeno nije bilo priznato, to nismo plan u potpunosti izvršili. Ovo smo naveli zato da bi bolje prikazali otpor onih siromašnih i srednjih seljaka, koji su prodali te svoje proizvode zadrugama bez stimulacije.

Sjetva proljetnih usjeva u 1947. godini izvršena je 100%. Najveći problem bio je evidentiranje zasijanih površina i obrada takozvanog napuštenog ili ugroženog zemljišta kojega je na našem kotaru bilo oko 3.000 jutara. Ovo su uglavnom obradili Kotarski N.O. u svojoj režiji, MNO-i u svojoj i seljačke radne zadruge u svojoj režiji. Kotarski NO pokrio je uglavnom izdatke oko obradivanja zemljišta, to je isto bilo i kod seljačkih radnih zadruga, dočim su MNO-i kao u Bijelom Brdu i Dalju na obradi tog zemljišta izgubili od 50.000-120.000 d. Razlog zato bio je taj što su usjeve slabo obradili, pa su konkretno Bjelobrđci svoj kukuruz pokosili za hranu stoci. Daljci su pak u novembru i decembru svoj kukuruz i suncokret brali. Za ove propuste kaznili smo sekretare Partijski organizacija u tim selima.

Jesenja sjetva izvršena je sa 97%. Kod jesenje sjetve smo već imali bolju evidenciju - zato nam je poslužio popis domaćinstava - i mogli smo poduzimati u toku čitave sjetve potrebne mjere za njeno izvršenje. Tu otpora nije bilo, ali je bilo dosta špekulanata koji su htjeli dobiti sjeme za novac, a onda sa njime ili sa svojim kukuruzom vršiti špekulacije. Zahvaljujući čvrstom i energičnom stavu, ta njihova namjera nije uspjela i od izdanih 110 vagona sjemena, 97 je izdano za kukuruz i pšenicu, a samo 13 vagona izdano je za novac.

Napлата poreza za 1946. godinu i akontacija za 1947. godinu - izvršena je sa 96,50%. Kod izvršenja ovog zadatka izvršili smo svega dvije zapljene debelih svinja u Dalju i Bijelom Brdu. Razrez poreza za 1947. godinu izvršen je između 11. i 31. decembra 1947. godine. Razlika između naplaćene sume od 20,000.000 dinara i razrezane sume od 66,000.000 dinara tj.

46,000.000 dinara naplaćuje se sada. U razrezu poreza kako je to već rečeno u političkom dijelu izvještaja uspjeli smo u većini sela odvojiti siromašne i dobar dio srednjih seljaka od seoskih gazda. Naročito je to bilo vidljivo na zborovima birača, gdje smo kod postavljenog pitanja ko nije, a ko jest zadovoljan sa razrezom poreza dobili od 2,3 do 5% nezadovoljnika, a ostali narod je rekao da je porez pravilno razrezan. Navešćemo samo nekoliko primjera: selo Šodolovci od 156 poreznih obveznika njih 8 je nezadovoljno, selo Dopsin od 216 poreznih obveznika njih 17 je nezadovoljno itd. Smatramo da [ć]emo naplatu do konca mjeseca februara izvršiti.

Što se tiče prehrane na našem kotaru ona je bila problem samo u lanenoj fabrici Hrastin i u mjestu Dalju gdje postoji industrijskih radnika. U ostalim mjestima na spisku neopskrbljenih nalazi se po nekoji siromah ili državni namještenik. Svi ostali su seljaci proizvođači koji imaju hrane za sebe dovoljno. Teži problem u prehrani bila je savezna fabrika lana i kudelje u Hrastinu, jer su u njihovoj menzi na rukovodeća mjesta došli neprijatelji i špekulanti, te krali dobivene količine hrane. Ovo smo raskrinkali, uhapsili i kaznili. Osim toga osnovana je služba radničkog snabdijevanja i stanje se popravilo.

U toku 1947. godine nisu poduzimani veći radovi komunalnog značaja na cijelom kotaru, osim u 5 sela istočnog dijela kotara, gdje je provedena elektrifikacija, a u 3 sela je već završena. To su sela Erdut, Dalj, Aljmaš, Bijelo i Sarvaš. U ovih 5 sela živi trećina stanovnika našeg kotara tj. 15.000. Izvršavajući svoj zadatak naše Partijske i ostale frontovske organizacije u tim selima dale su mnogo radnih dana za dalekovod Osijek-Erdut 35 km, kao i za radove u selima na kopanju rupa za stupove, dovoženje stupova, smještanje stručnih radnika i 2,000.000 dinara samo na dalekovod - bez Mjesnih mreža - u gotovom novcu. Možemo reći da je narod pitanje elektrifikacije u većini shvatio kao svoj zadatak i da je na tom poslu dao sve od sebe.

Isto tako na dalekovodu Osijek-Vinkovci narod sela: Tenjskog Antunovca, Ernestinova, Laslova, Palače, Ade i Markušice dao mnogo dobrovoljnih radnih dana, tako da je i taj dalekovod već gotov. Od ostalih zadataka lokalne privrede izgrađeno je 3 doma kulture u selima Podrinju, Šodolovcima i Dopsinu, zatim izvršene su opravke staza i bunara u nekoliko sela i to sve dobrovoljnom radnom snagom i vlastitim materijalnim sretstvima bez ikakvih kredita i zajmova.

STANJE U ZADRUGAMA

O stanju u seljačkim radnim zadrugama u 1947. godini ne može se govoriti općenito, nego je potrebno obuhvatiti, a da bi imali jasnu sliku rada seljačkih radnih zadruga na kotaru svaku zadrugu posebno. Općenito gledajući na rad seljačkih radnih zadruga može se reći da većina od njih i pored raznih trzavica i problema ipak dobro riješava stvari i da su imale u toku prošle godine vidan napredak. Ako govorimo pojedinačno o radu seljačkih radnih zadruga onda moramo istaći probleme u radnoj zadrugi Velebit kod Višnjevca, radnoj zadrugi Velebit kod Ernestinova i radna zadruga Lika u Čeretincima.

Što se tiče zadruge Velebit kod Višnjevca stanje je bilo dosta loše iz razloga što je došlo do suprotnosti u samoj partijskoj organizaciji, a naročito zato što je sekretar partijske organizacije Milković Joso bio glavni inicijator za razbijanje iste zadruge, a iz razloga što je on iz špekulativnih namjera da napusti zadrugu, s tim da bi se namjestio negde na državnom poslu i na taj način izašao iz zadruge. Da bi to postigao on je huškao pojedine porodice zadrugara da podju njegovim smjernicama i da zadrugu razbiju. No na skupštini zadrugara isti inicijator

je bio raskrinkan, te kao takav iz zadruge najuren a ostale porodice koje su bile pod njegovim uticajem ostale su i dalje u zadruci koja sada prilično dobro radi izvršujući sve zadatke predviđene planom.

Što se tiče stanja zadruge Velebit kod Ernestinova kod nje je situacija bila drugačija. U istoj zadruci nalaze se Ličani i Dalmatinci ali ni jedni ni drugi ne vole raditi, te na taj način nisu mogli izvršavati one zadatke koji su bili pred zadrugu postavljeni, a to iz razloga, što sam predsjednik i knjigovodja zadruge i to kao članovi Partije potkradali su zadržno žito, vršili anarhiju i samovolju, te su kao takovi na skupštini zadrugara raskrinkani, uhapšeni i predani sudu. Prethodno su izbačeni iz partije. No njihovo trovanje izmedju Ličana i Dalmatinaca ostalo je i dalje medju njima, tako da se medjusobno nikako ne mogu složiti, već žele da se otcjepaju i stvore svaki za sebe zadrugu, navodeći da ne mogu jedni s drugima da rade i žive u zajednici. No i pored toga što se je s naše strane na par sastanaka zadrugara pokušalo stanje popraviti i zadrugu dovesti u red po tome pitanju nije ništa postignuto i stanje zadruge stroji još i danas nesredjeno.

U zadruci "Lika" u Čeretincima ranije stanje bilo je prilično loše i to zato što je predsjednik dotične zadruge Žunić Pejo donio iz Like oko 100.000 dinara svoga novca i u nju uložio, misleći da će na osnovu svog uloženog kapitala moći živjeti na račun špekulacije s tim da ostali zadrugari za njega rade. Ali kada je uvidio da mu to ne uspijeva on je pokušao zadrugu razbiti sa raznoraznim mahinacijama, te uz sebe pridobio još dvojicu kojima navodno ne prija klima u Slavoniji, te je tako u toj zadruci stanje bilo prilično loše. Kada je na skupštini zadrugara isti bio raskrinkan i iz zadruge istjeran stanje se u zadruci popravilo i krenulo na bolje.

U zadruci "Banija" kod Tenja bilo je prilično mnogo poteškoća a usled slabe partijske organizacije koja nije mogla pravilno da rukovodi. Razlog je taj što je ta zadruga prilično velika, a u istoj se nalazilo par špekulanata medju kojima se najviše isticao jedan član zadruge koji je hteo da mu zadruga pripisuje trudodane za koje on nije u zadruci ništa pridoneo. No kada mu to nije uspjelo da živi na račun rada zadrugara počeo je da sije razdor medju zadrugarima i ometa pravilan tok rada koji je zadruga na osnovu svojih pravila trebala da izvrši. Isti je na skupštini zadrugara iz zadruge istjeran i posle njegovog odlaska u zadruci se stanje počelo sredjivati te je tako rad krenuo na bolje.

Općeniti razvoj i rad seljačkih radnih zadruga na našem kotaru je prilično dobar, što se vidi i iz toga da su zadruge sa svojim zadrugarima i pored prilično slabe tehničke opreme i ostalog poljoprivrednog alata i orudja za obradu zemlje prilično pravilno i na vrijeme izvršile svoje planove sjetve, dubokog oranja i ostalih drugih radova.

Što se tiče političkog uticaja seljačkih radnih zadruga na ostale mase izvan zadruge može se konstatovati da većina siromašnih seljaka i jedan dio srednjaka dobro gledaju na seljačke radne zadruge, dok bogati seljaci i jedan dio srednjaka gledaju na seljačke radne zadruge neprijateljski, govoreći da oni neće uspjeti, da oni neznaju raditi, da je to sve sama sirotinja i da budućnost seljačkih radnih zadruga nije dugog vjeka.

U toku godine 1947. na našem kotaru postojalo je 30 nabavno-prodajnih zadruga koje su u svojim počecima rada bile prilično slabe usled pomanjkanja stručnih kadrova. Ali i pored toga naše zadruge su se prilično omasovile prilivom novog članstva iz redova omladine i žena kao i sa ranije ne obuhvaćenim domaćinstvima, koja su tokom 1947. god. prišla u naše zadruge. Tako imademo sela gde je u zadrugu ušlo 100% domaćinstava kako omladine tako i žena sa jednakim udjelima i jednakim pravima u našem zadrugarstvu.

Naše zadruge slale su priličan broj omladine invalida na zadružne knjigovodstvene kurseve, a isto tako i na kurseve poslovođa. Jedan manji dio ovih kursista zavolio je zadružni rad i ostao da radi kao stručno zadružno osoblje, a veći dio tih kursista ili je napustio rad u zadrugama ili nije u opće sa kursa ni došao u zadrugu da u njoj radi. Prema tome naše su zadruge usled pomanjkanja stručnih kadrova bile prisiljene da izvrše spajanje sa više sela u jedan centar tako zvanu centralnu zadrugu. Na taj način na našem kotaru od 30 postojećih zadruga stvoreno je 15 centralnih nabavno-prodajnih zadruga, koje su na taj način omogućile pravilnu raspodjelu kadrova sa kojima su prilično dobro i izvršile svoje zadatke koji su pred njima stajali i to naročito zadatci po pitanju otkupa, kao i otkupa kontrahaže seljačkih proizvoda za državu što su one same uz pomoć fronte i narodnih vlasti na svojim sektorima i izvršili. Prilikom fuzije na našem kotaru nije bilo nekih naročitih poteškoća osim sela Palače i pored toga što je trebalo u pojedinim mjestima stvoriti zadrugu od Srpskih i Madjarskih sela kao np. centralna zadruga Laslovo i Vladislavci, gde su zadrugari na svojim skupštinama donijeli odluku da će zajednički raditi i zajednički se ispomagati u svome ekonomskom uzdizanju, na učvršćenju i jačanju zadružne svijesti kod naših zadrugara u našim selima a naročito žena i omladine.

Kako je već gore navedeno da prilikom fuzionisanja i spajanja pojedinih sela u jednu centralnu zadrugu naišlo se na poteškoće samo u selu Palači i to iz razloga što su oni vodili lokal-patriodsku politiku težeći da u njihovom selu bude centralna zadruga. Ali kada smo im na ponovljenom masovnom sastanku obrazložili razlog zašto je potrebno da centralna zadruga bude u Laslovu, zadrugari sela Palače su jednoglasno prihvatili taj predlog i na taj način bile su otklonjene sve smetnje i poteškoće kod fuzioniranja zadruga na našem kotaru.

Naše zadruge u protekloj 1947. godini imale su 51 zadružnu prodavaonicu u kojima je zaposleno 150 namještenika, koji rade na zadružnom polju. Od toga broja 76 stručnih, 66 nestručnih i 8 drugova i drugarica sa svršenim zadružnim kursevima. Od toga broja u našem zadrugarstvu radi 39 omladinaca, 11 omladinki, 8 žena i 92 ostalog zaposlenog osoblja.

Što se tiče političkog uticaja zadruga u našim selima može se konstatovati da je on bio priličan i to iz razloga što naše zadruge na našem kotaru snabdjevaju preko 85% stanovnika naših zadrugara, a naročito se to može konstatovati i po pitanju omasovljenja žena i omladine. U protekloj 1947 godini imali smo normu za omasovljenje sa 2.145 žena i omladine. Od toga je učlanjeno u naše zadruge kao ravnopravni članovi 1.767, a ostalo 378 nismo učlanili iz razloga što je nastalo fuzioniranje naših zadruga u zadružne centre, te ovaj zadatak je bio prilično zanemaren.

Da bi se vidilo djelovanje nabavljačko potrošačkih zadruga po pitanju snabdevanja zadrugara sa robom, kako racioniranom tako i neracioniranom, vidljivo je iz sledećih cifri da su naše zadruge otkupile industrijske robe i prodale svojim zadrugarima kroz proteklu godinu u iznosu od 52,871.461 dinar, a otkupile seljačkih proizvoda iako smo ovim zadatkom prilično kasno započeli, ipak je otkupljeno seljačkih proizvoda za 13,953.803 dinara.

Napominjemo da u cifri otkupljenih seljačkih proizvoda nije uveden obavezni otkup pšenice i kukuruza kao i kontrahaža istih i ako su i taj zadatak naše zadruge u potpunosti izvršile bez nekih naročitih poteškoća.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Rad na kulturno-prosvjetnom uzdizanju širokih narodnih masa imao bi više rezultata kada bi se podmirile najnužnije potrebe u učiteljskom kadru. U svrhu organizacije rada na

narodnom prosvjećivanju održani su u toku protekle godine mnogi sastanci i konferencije učitelja i predstavnika svih masovnih organizacija. Iz održanih zajedničkih konferencija učitelja i predstavnika organizacija konstatovalo se, da bi i pored direktiva datih učiteljima trebalo pojačati rad masovnih organizacija u vezi sa radom na polju narodnog prosvjećivanja. Ovo se najviše odnosi na pomoć oko popisa nepismenjaka ali još više da se oni nagovore na polazak tečajeva za opću pismenost. Osim toga vrlo je potrebno da se u prosvetnom odseku postavi referent za narodno prosvjećivanje.

Prema prikupljenim podacima na kotaru Osječkom ima ukupno 976 nepismenjaka, od toga 324 muških i 652 ženskih. Po socijalnom sastavu od toga broja je 180 poljoprivrednih radnika, 778 zemljoradnika, i 18 ostale profesije. Planom za 1947-1948 god. predviđeno je otvoriti 40 tečajeva i u njih obuhvatiti 598 nepismenjaka. Za organizaciju i ostvarenje analfabetskih tečajeva sazivane su zajedničke konferencije učitelja i predstavnika masovnih organizacija. Problem likvidacije nepismenosti raspravljen je i na plenarnim sastancima sindikalne podružnice prosvetnih radnika. Organizovane su posebne ekipe sastavljene od učitelja, predstavnika narodne Vlasti i po jednog predstavnika N.F-e, koje su obilazile pojedina mjesta i pomagale organiziranje i otvaranje tečajeva za opću nepismenost. Zahvaljujući radu tih ekipa otvoreni su analfabetski tečajevi u Bijelom Brdu i Podravlju, dok se u Erdutu i Sarvašu povećao broj polaznika. U svemu je organizirano i otvoreno 30 tečajeva za opću pismenost u koje je obuhvaćeno 318 nepismenjaka. Neuspjeh u radu je očit jer nije do danas ispunjen planom predviđeni rad tj. u tečajevima nije obuhvaćen broj nepismenjaka koji je planom predviđen. U radu na organiziranju tečajeva za opću nepismenost naročito se ističu masovne organizacije u selu Tvrdjavici, a osim toga u radu na ostvarenju tečajeva pomogla je organizacija AFŽ-a, tako da je u Višnjevcu otvoren analfabetski tečaj zaslugom ove organizacije.

Na početku školske godine bilo je na Osječkom kotaru 5.040 školskih obveznika, od čega je školu polazilo 4.379 polaznika. U svrhu suzbijanja nepolaska škole sazvana je konferencija upravitelja škola, tajnika MNO-a te predstavnika svih frontovskih organizacija. Na toj konferenciji je ustanovljeno da učenici ne polaze školu zbog velikih poljskih radova, pomanjkanja obuće i odjeće a u velikoj mjeri zbog nemara dječjih roditelja. Nakon provedene diskusije o uzrocima nepolaska škole donešen je na toj konferenciji zaključak da se kao mjere za suzbijanje nemarnog polaska škole održe predavanja, posjete dječji roditelji i predoče im potrebu redovitog slanja djece u školu, održavanje roditeljskih sastanaka, angažovanje frontovskih organizacija i propagandi za polazak škole i konačno primjena Uredbe o kažnjavanju dječjih roditelja kao posljednja mjera.

Od početka školske godine pa sve do danas nema na kotaru Osječkom dovoljnog nastavnog kadra. Sa upravom sindikalne podružnice i personalnim pododsjetkom Kot. N.O-a preispitane su mogućnosti, da se nadje zamjena medju nastavnicima i učiteljima kako bi pro-radile škole koje nemaju nastavnika.

Prije početka školske godine sve školske prostorije su bijeljene, izvršeni su najnužniji popravci školskih prostorija i učiteljskih stanova. Sve potrebne popravke i novogradnje izvršene su samo djelomično zbog pomanjkanja građevnog materijala. U drugoj polovini 1947. godine dograđena je škola u Višnjevcu, ali nedostaju još podovi u svim prostorijama, što nije se moglo izvršiti opet zbog pomanjkanja građevnog materijala.

U 1947. godini predviđeno je bilo osposobiti 45 polaznika u osnovnim opće obrazovanim tečajevima, dok je u iste tečajevima obuhvaćeno 55 polaznika što iznosi preko 122% od

plana predviđenog broja. Ti niži opće obrazovani tečajevi rade u tri sela i snabdjeveni su potrebnim materijalom, te bi se rad u njima mogao odvijati mnogo uspješnije da nije bilo kraćih prekida u radu.

Na Osječkom kotaru u protekloj godini počela je raditi sedmoljetka u Dalju na kojoj službuje 12 nastavnika. Od tog broja jedan nastavnik nalazi se na jednogodišnjem tečaju više pedagoške škole u Splitu, a jedan nastavnik podneo je ostavku na učiteljskoj dužnosti po savjetu liječnika. Prema tome sada se na dužnosti nalazi 10 nastavnika od kojih su 7 vanredni slušači više pedagoške škole u Zagrebu i to 3 slušača trećeg odnosno četvrtog semestra a ostali slušači semestra više pedagoške škole. Na ovoj školi nedostaju stručni nastavnici za Srpsko-Hrvatski i Ruski jezik.

Na području kot. NO-a Osijek tokom prošle godine postoje 3 stručno-produžne škole i dva stručno-produžna tečaja. Stručno-produžne škole nalaze se u mjestima Dalju, Čepinu i Tenjskom Antunovcu a tečajevi u Laslovu i Hrastinu. Ukupan broj polaznika u svim tim školama i tečajevima je 137 naučnika u privredi, a od čega na Dalj i Čepin otpada oko 50%.

Sam rad odnosno nastavu u školama održavaju nastavnici tj. učitelji osnovnih škola u dotičnim mjestima. Rad se odvija po planu i nastava se redovno održava. Učenici redovno pohađaju iste škole i tečajeve o čemu vodi evidenciju prosvetni odsjek Kot. NO-a.

STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

Partijska organizacija na početku godine razvijala se ka svome učvršćenju budući je tada posao oko sredjivanja Partijskih dokumenata bio u punome jeku, te se uporedo sa ispunjavanjem Partijskih dokumenata iz Partijske organizacije isključivali svi Partiji strani elementi koji su kroz borbu bez provjeravanja kako prošlosti tako i na izvršenju zadataka bili primljeni na osnovu hrabrog držanja u vojsci i tome slično.

Jedan veliki dio Partijskoga kadra primljeno u N.O.B-i naročito posljednjih godina, dolaskom svojim kućama u novu okolinu, nove uslove života i nove probleme, nisu se mogli snaći, te postaju oportunisti, descedenti pa i frakcionaši, suprodstavljajući se Partijskoj liniji naročito prilikom rješavanja privrednih problema kao otkup kukuruza, bijelih žitarica itd. To se na našem kotaru naročito osjećalo pošto je početkom godine bilo u Partijskoj organizaciji blizu 80% seljaka od kojih je 60% bilo srednjaka i imućnih seljaka, koji se već, naročito imućni dio radi svog ekonomskog stanja, nije mogao složiti sa Partijskom linijom.

Takovim čišćenjem Partijske organizacije, ona se učvršćivala, ali je brojčano slabila pošto se u tom periodu sa nesredjenim Partijskim organizacijama na terenu nije moglo posvetiti dovoljno pažnje odgajanju novoga kadra, tako da do jačeg brojnog slabljenja organizacije nije došlo, samo iz tih razloga što su u to vrijeme demobilisani iz vojske novi članovi Partije, jer je u toku cijele 1947. godine iz naše organizacije isključeno ukupno 118 članova, dok je novoprimitljenih svega 14 i to u posljednja 4 mjeseca. Kandidata za primanje u članstvo Partije ima 40 koji su takodjer predviđeni uglavnom u posljednjih 4-5 mjeseci, ali isti još do danas nisu primljeni iz razloga što im još prošlost nije provjerena i nalazi se u toku provjeravanja.

Iz gore izloženoga vidimo da se Partijska organizacija kroz cijelu proteklu godinu razvijala ka svome učvršćenju tj. kvalitativnome jačanju, dok se njenom brojčanom jačanju i podmladjivanju nije posvetila dovoljna pažnja.

Socijalni i nacionalni sastav Partijske organizacije početkom godine bio je 39 radnika, 249 seljaka od čega 105 siromašnih, 134 srednjaka i 10 imućnih, te 28 namještenika, od čega je bilo 244 Srba, 69 Hrvata, 5 Madjara i 5 ostalih narodnosti.

Koncem godine stanje Partijske organizacije u vezi sa socijalnim i nacionalnim sastavom se je izmijenilo, tako da je bilo radnika 27, seljaka 224, od čega 117 siromašnih, 106 srednjaka i 1 imućni seljak, 56 namještenika, od čega Srba 231, Hrvata 76, Madjara ni jednog, ostalih narodnosti 2.

Iz iznešenoga socijalnog i nacionalnog sastava partijske organizacije na početku kao i na svršetku godine vidljivo je, da se njen kako socijalni tako i nacionalni sastav poboljšao, naročito u odnosu na seljake gdje se broj siromašnih seljaka povećao, dok se broj srednjaka a naročito bogatih seljaka snizio, što takodjer govori o učvršćavanju organizacije. Broj radnika članova Partije snizio se uglavnom iz tih razloga, što je jedan priličan broj radnika povučen u K.N.O. i druga poduzeća, gdje se nalaze na dužnosti u svojstvu namještenika. Nacionalni sastav se nije mnogo izmijenio jedino što se broj Hrvata članova Partije nešto povišio, ali se u isto vrijeme pogoršao broj Madjara kojih u opšte nema. Takovo stanje po nacionalnom sastavu koje ne odgovara proporcionalnosti u odnosu na stanovništvo od kojega ima Srba oko 45%, Hrvata oko 38% i Madjara oko 17%. Razlog je tomu taj što se jedan veliki dio kako Hrvata tako i Madjara u toku okupacije ogriješio o interese N.O.B-e svojom suradnjom sa okupatorom, dok je drugi dio bio pasivan. Iz tih razloga nije se mogao tokom ove godine povećati broj članova Partije Hrvata i Madjara, a niti su izgledi da se broj poveća u najskorijoj budućnosti dok ne odraste mlađji naraštaj.

Rad Partijske organizacije na pripremanju kandidata za prijem u Partiju bio je kako se to već iz gore iznešenog vidi prilično slab, a razlog je tome taj što ozbiljnijem pripremanju nismo mogli pristupiti uslijed rada na učvršćivanju organizacije, a priličnu poteškoću predstavljala i čisto administrativni rad na provjeravanju prošlosti kandidata. Rad Partijske organizacije na podmladjivanju organizacije iz redova SKOJ-a bio je prilično krut, što će se u budućnosti svakako ispraviti.

Ideološki nivo našeg Partijskog članstva je prilično raznolik. Tako je nivo Partijskog članstva po selima prilično slab sa malim brojem izuzetaka, dok je kod članova Partije namještenika osrednji.

Za podizanje ideološkog nivoa naše Partijske organizacije stvoren je početkom 1947. godine plan po kojem su stvoreni Partijski kružoci od nekoliko Partijskih jedinica. Za rukovodioca takovoga kružoka postavljen je ideološki najjači član. Sa rukovodiocima kružoka i sekretarima Partijskih jedinica održana su u Osijeku 3 seminarra svaki sa pojedinim predavanjem i diskusijom na kojem su obradjivane slijedeće teme: 1. Nacionalno pitanje, 2. Seljačko pitanje i 3. Partija novoga tipa. Zatim su iste teme obradjivane na Partijskim kružocima za koje je dana i potrebna literatura, te je nakon obradjene teme održana diskusija u svakom Partijskom kružoku na kojem je prisustvovao i po jedan član Komiteta. Osim toga obradjivana je knjiga "Kratak razvitak pretkapitalističkih formacija", takodjer na partijskim kružocima, ali dok je rezultat obradjivanja prvih triju tema bio dobar i na visini, Kratak pregled pretkapitalističkih formacija obradilo je svega nekoliko Partijskih kružoka.

Disciplina u Partijskoj organizaciji na početku godine bila je slaba, jer je odgovornost mnogih članova kako se to već iz gore iznešenog vidi nije bila na onoj visini na kojoj je to potrebno da bude, a bilo je slučajeva gdje odgovornosti u opšte nije bilo. Tako isto bilo je članova koji su neredovito dolazili na Partijske sastanke, neredovito plaćali članarinu, a bilo

je i takovih koji u opšte nisu dolazili na sastanke niti su plaćali članarinu. Isto stanje bilo je i u vezi sa ispunjavanjem ličnih obaveza prema državi kao otkup, porez itd. Nakon čišćenja Partijske organizacije tokom godine disciplina se je znatno popravila, tako da je odgovornost kod izvršavanja zadataka, redovnog dolaženja na Partijske sastanke, plaćanja Partijske članarine i ispunjavanja ličnih obaveza na visini, osim nekoliko izuzetaka.

Partijske organizacije po selima uglavnom su nosioci rada i aktivizacije svih frontovskih organizacija kao i Narodnih odbora i to na taj način što se članovi Partijske jedinice nalaze u rukovodstvu kako Mjesnog N.O-a, tako fronte i drugih organizacija, a u većini sela rukovodioci SKOJ-a također su članovi Partijske jedinice. Na taj način svi zadatci koji se postavljaju pred Partijske jedinice nakon donešenog plana prenašaju se na sve ostale masovne organizacije preko kojih se aktiviziraju mase na izvršavanje zadataka. Također metodom rada, a uporedo sa učvršćivanjem Partijske organizacije, učvršćivale su se i omladinske, frontovske i ostale masovne organizacije. Tako sada imamo sela u kojima je cjelokupan narod osim nekoliko izuzetaka članovi N.F-e.

U takovim selima fronta, omladina i ostale masovne organizacije uspješno izvršavaju zadatke koji se pred njih postavljaju.

Stanje u frontovskim organizacijama znatno se popravilo, naročito nakon osnivanja saveza boraca, budući su se borci preko svoga saveza aktivizirali i u drugim masovnim organizacijama na izvršavanju postavljeni im zadataka.

POLITIKA KADROVA

U vezi sa odgojem i uzdizanjem članova našega Komiteta nisu polučeni znatni rezultati, osim što su dva člana Komiteta svršila petomjesečnu Partijsku školu u Zagrebu dok se je 4 člana prijavilo za Partijsku školu dopisnu za koju su djelomično predviđeni materijal savladali izradivši prve tri teme pismenih radnji, dok su kasnije radi iskrsljih privrednih i drugih problema istu prekinuli. Osim toga na polju opšte izobrazbe pohađao je jedan član Komiteta kurs za privatno pohađanje III. razreda gimnazije kojega je s uspjehom završio, te sada nastavlja sa 4 razredom.

Što se tiče uzdizanja kadrova i rukovodioca po poduzećima i ustanovama rad je također bio prilično slab. No i pored toga članovi Partije odsjeka unutrašnjih poslova i U.D.B-e za kotar Osijek počeli su pohađanjem kursa za privatno polaganje, jedan dio za I i II razred gimnazije, a drugi dio 3 razreda gimnazije.

Sa kadrovima u kotarskom N.O-u i drugim privrednim poduzećima rukovodilo se i vodila kadrovska politika preko kadrovskog odeljenja ovog Komiteta, a u kojem su članovi personalni referenti pojedinih poduzeća.

Žene članovi Partije koje učestvuju u državnom aparatu i privrednim poduzećima ima ih ukupno 28. Od toga je jedna član Izvršnog odbora kotarskog N.O-a, 6 kao članovi Mjesnog N.O., u Kotarskom Komite Partije dvije kao članovi i dvije kao administrativna lica, četiri u Kotarskom Komitetu SKOJ-a kao članovi, po Mjesnim N.O-a kao administrativna lica dvije, učiteljice tri, po privrednim poduzećima pet i po ostalim ustanovama ima tri žene.

Što se tiče rada Partijske organizacije na uzdizanju stručnih kadrova nije se mnogo po tome pitanju radilo osim što su pojedini drugovi išli na razne zadružne i poljoprivredne kurseve.

Na našem kotaru održana su dva kursa za rukovodioce seljačkih nabavljačko-potrošačkih zadruga, jedan kurs za brigadire seljačkih radnih zadruga, te jedan kurs za knjigovodstvo seljačkih radnih zadruga.

Zadružne kurseve pohađalo je ukupno 25 drugova i drugarica, od toga 16 za knjigovodstvo nabavno-prodajnih zadruga, 6 za poslovodje i 3 za brigadire seljačkih radnih zadruga. Dalje je održan jedan traktorski kurs kojeg je pohađalo 30 drugova i poljoprivredni kurs kojeg je pohađala jedna drugarica.

U zajednici sa Gradskim N.O. održana su 4 administrativna i matičarska kursa kojeg su sa našeg kotara pohađala 20 drugova i drugarica.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Sekretar:⁶³

---

⁶³ Izvještaj je potpisao Vojislav Milinković, politički sekretar.

60. KOTARSKI KOMITET KPH BELI MANASTIR

KOTARSKI KOMITET KPH
 BELI MANASTIR
 BROJ: 49/48.-
 Dana 17.I.1948.-

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.
 (Org. Instruktorskom odeljenju)

Z A G R E B

Na traženje naslova dopisom od 5.I.1948. broj 218/48. podnosimo Vam godišnji izvještaj kako sledi:

I. POLITIČKA SITUACIJA:

Na području našega kotara žive Srbi, Hrvati i Mađari, tako da ih je skoro podjednako na celom kotaru tj. jedna trećina Hrvata, jedna trećina Srba, a jedna trećina Mađara, a uz to još imamo preko 12.000 duša, koji su tokom godine 1945-1946. kolonizirani na naše područje. Svi zadaci, koji su se, postavili pred mađarske mase, izvršavani su sa 95% i oni su na izvode-nju svih radova iz Petogodišnjeg plana bili najbolji, ali se je moglo konstatovati, da je taj njih-ov odaziv na sve zadatke bio više iz straha, negoli iz odanosti i političke svesti. U drugoj polovici prošle godine je taj strah kod Mađara počeo se razbijati iz razloga toga, što se uzdi-gao jedan mali broj Mađarskog kadra, a, povrh toga dobili smo i dvojicu drugova kod ras-formiranja Okružnog NO-a, koji su bili pročelnici u Okružnom NO-u, a sada su vraćeni na područje našega kotara i taj kadar poznavajući dobro mađarski jezik počeo je više prilaziti mađarskim masama, tumačiti im program Narodnog Fronta i razne zadatke i odredbe Nar-odnih Vlasti, tako da smo ipak sigurni, da će se te mase preko 95% odazvati svim dobrovolj-nim radovima i zadacima iz Petogodišnjeg plana. Tačno je, da i kod mađarskih masa ima neki deo neprijatelja, koji na razne načine hteli bi, da pasiviziraju mase, ali s obzirom nato, da ma-đarski kadar naročito onaj, koji se nalazi u kotarskim organizacijama je dosta dobar, ipak se te njihove parole na vreme razbiju. U jeseni 1947. godine Kotarski Odbor Narodne Fronte odredio je tjedan upisa u Narodnu Frontu, te se je u Mađarskim selima upisalo oko 90% u Narodnu Frontu od ukupnog broja glasača.

Kod hrvatskih masa sličan je slučaj kao kod Mađara, dočim iznimku prave selo Topolje, Draž i Gajič, s obzirom na to, što u tim selima neprijatelj ima nešto malo uticaja.

Kod Srba je drugi slučaj, s obzirom na to, što se kod njih pojavljuje više solunaštvo, a ve-ćina ih je koji su imućniji seljaci i u vezi svih zadataka, kod njih je najteže rešavati sve proble-me, kao naprimer selo Kneževi Vinogradi, ako se misli neki zadatak sprovesti u to mesto moraš iz centra kotara poslati 3-4 najjača druga i to Srbina, koji bi bar donekle zadatak mogli izvršiti.

Što se tiče rada u fabrikama i zalaganja samih radnika je dosta dobar i norme predviđene za 1947. godinu su u cjelosti ispunjene, sem dve ciglane, ali ni izdaleka nije onakav rad i polet

kakav bi trebao da bude, s obzirom nato što se većina tih fabrika nalazi pod rukovodstvom Državnog dobra "Belja" i u prvoj polovici godine 1947. sindikalni rad skoro nije bio nikakav, s obzirom nato, što nisu imali partijskog rukovodstva, a niti sindikalnog rukovodstva, tako da je celi "Beljski" komitet u ljeti 1947. bio raspušten i svi članovi sem jednoga isključeni iz Partije i to je bio odraz i smetnja, da rad u fabrikama nije zadovoljavajući. Mjeseca maja 1947. godine, kada je izabran novi Beljski komitet i kada su su stvorili Mesno Sindikalno Veće rad se je kudikamo bolje pokrenuo, tako da je u fabrikama nastala prekretnica za ispunjavanje Petogodišnjeg plana. Rad poljoprivrednih radnika na državnom dobru "Belju" u 1947. godini nije bio zadovoljavajući iz razloga toga, što politička svest tih radnika nije bila na dovoljnoj visini, a krivnja je ta, što tamo od oslobođenja, pa sve do maja meseca, kako smo napred naveli nije bilo partijskog rukovodstva, a isto tako ni sindikalnog rada, već se je radilo preko državne linije, to je naročito bilo dok je bio direktor Momčilović. Sam direktor Momčilović nije mario ništa za rad i pomoć partijskih sindikalne organizacije u proizvodnji. U svome radu oslanjao se na upravnike, koji su imali priličnu vlast na upravama. Maja meseca 1947. godine, kada je stvoren novi beljski komitet, te kada je došao novi direktor i tri plaćena sindikalna funkcionera, malo se je pokrenuo rad partijskih i sindikalnih organizacija, ali i ako je bilo izvesnih uspeha, ipak to nije ni izdaleka ono što bi trebalo da bude. Nerad partijskih i sindikalnih organizacija odrazio se i na samoj proizvodnji vrlo rđavo, tako na primer prosečna mlečnost kod krava u 1947. godini bila je oko 1.600 litara, a pre rata oko 2.000 litara. Što se tiče nege stoke kao prirasta isto tako nezadovoljava. Pogrešno bi bilo misliti, da nije bilo zalaganja u pojedinim poduzećima kako pojedinaca tako i čitavih kolektiva, kako bi se zadaci u proizvodnji ispunili u potpunosti, tako na primer kolektiv fabrike "Šećera" se u ispunjenju plana založio, te je ta fabrika šećera zauzela četvrto mesto u svim šećeranimama u Jugoslaviji. U toku 1947. provedeno je takmičenje po poljoprivrednim upravama u žetvi i vršidbi, kao i novembarsko takmičenje u jesenjim radovima. Prvo takmičenje u žetvi i vršidbi može se reći da nije uspelo, jer nije bilo zalaganja od strane sindikalnih organizacija, a niti je bila evidencija od strane direkcije, međutim zahvaljujući inicijativi pojedinaca u izvesnim poljoprivrednim upravama, kao naprimer u Orlovljaku i Korodgradu je bilo takmičarskog elana kao i dobre evidencije. Izvršeno je nagrađivanje kao i dodeljena prelazna zastavica, koje je bilo ipak od velikog uticaja na daljnji rad u preduzećima. Novembarsko takmičenje je bilo bolje organizovano, evidencija je bila mnogo bolja i takmičarski elan se osećao, ali on nije došao usled zalaganja partijskih i sindikalnih organizacija, mada je i tog zalaganja bilo tu i tamo po našem mišljenju, glavni motiv u takmičenju su bile nagrade. Rezultat takmičenja u jesenjim radovima su bili vrlo dobri i izvršeni su 100%. Sve ovo svedoči, da se politička situacija na "Belju" može popraviti uz jaka zalaganja partijskih i sindikalnih organizacija.

Borba seljaka na ispunjavanju Petogodišnjeg plana na području našeg kotara je zadovoljavajuća, što se može tvrditi po tome, da je proljetna sjetva 100% izvršena, a isto tako plan jesenjske setve je izvršen 98%. Sa otkupom belih žitarica je plan izvršen samo za 70%, a razlog je bio taj, što plan nije izvršen, što je bila sušna godina i što je bila opća nerodica u celoj Baranji, što ovaj otkup nije uspio krivnja na tome leži na samim partijskim organizacijama, što otkup nisu postavili pravilno tj. na vreme nisu izvršili političke pripreme, a kada su izvršene bile su dosta površen i slabe, te se radi toga dogodilo, da je neki deo bogatih seljaka svoje žito sakrivao, te se je kasnije moralo isto tražiti po bunkerima, a jedan deo takovog sakrivenog žita ostalo je nepronadeno. Kod otkupa kukuruza sasvim stvar stoji drugačije, s obzirom nato što su naše organizacije na vreme izvršili političke pripreme, mase ubedile u potrebu predaje istih, tako da je otkup kukuruza uspio izvršiti sa 97%, a da niti jedan seljak

dota doba nije bio kažnjen. Što se tiče naplate poreza u godini 1947. također se je uspelo iz razloga toga, što su na vreme i sa mnogo zalaganja izvršene političke pripreme i naplata je vrlo dobro uspeła. Što sve skupa svedoči, da su seljaci na našem kotaru u 90%, ako im se pravilno stav prikaže spremni u svako doba, da učestvuju u Petogodišnjem planu. Izbori, koje je vodila Narodna Fronta u 1947. su vrlo dobro uspeli tako, da je za izbore Mesnih Narodnih Odbora izašlo preko 97%, a za izbore Kotarskog Narodnog Odbora je izašlo preko 99%. U mjesecu decembru 1947. godine kotarski Odbor Narodne Fronte je bio odredio tje-dan upisa u Narodnu Frontu, a koji je vrlo dobro uspeo, tako da se je u Narodnu Frontu na području celoga kotara upisalo preko 83%, a u onim selima, gde su mesne organizacije bile snalažljivije i elastičnije u Narodnu Frontu se je upisalo i 95%, dočim u onim selima, gde se mesne organizacije nisu dovoljno založile i nisu se dovoljno snašle uspeh je bio daleko lošiji. Bilo bi pogrešno tvrditi, da sve seljaštvo prima naše obaveze, tako dobro, jasno je, da ih ima dobar deo koji se ne bi tim obavezama odazvao i sa kojima imamo naročito velikih poteškoća dok uspijemo da svojim obavezama udovoljimo, a to su većim delom Srbi i to bogatiji sa kojima uvek imamo malo težih poteškoća.

Odnosi između Srba i Hrvata kroz sam tok rata nisu bili tako zaoštreni s obzirom na to, što je naš kotar za vreme okupacije bio pod mađarskom okupacijom, dočim odnosi između Srba i Hrvata napram Mađarima kroz tok rata bio je malo zaošten, no posle rata taj odnos se je dosta dobro sredio i tako većih zaoštrica između jednih, drugih i trećih nema, a razlog je taj, što se to stanje popravilo, što se ipak donekle gleda kod svih akcija, da se obuhvati i jedne i druge i treće, a isti slučaj je kod raznih dioba bilo to robe ili nešto drugo, kao i kod biranja rukovodioca u Fronti, Narodnim Vlastima ili drugim organizacijama.

Odnos između komunista i ostalih frontovaca je dobar, ali ipak nije na onoj visini na kojoj bi trebao da bude s obzirom nato, što vrlo mali broj komunista imamo starosedioaca, već je većina komunista kolonista, koji ponekad sa svojim solunaškim ispadima i zahtevima stvaraju razdor, tako naprimer u selu Jagodnjaku komunisti kolonisti iz Banije više puta sa svojim solunaškim i nepravilnim držanjem stvaraju razdor između komunista i frontovaca, s obzirom nato, da su komunisti kolonisti odlazili pijani u katoličku crkvu, lupali tamo razne kipove, zvonili u zvona, palili seljacima slamu, rasterivali omladinu, tukli se i tako dalje, a da za taj svoj rad nisu bili oštrije kažnjeni. Sličan slučaj komunista kolonista je i u selu Karancu.

U svim selima našega kotara može se primetiti, da narod razgovara o Petogodišnjem planu i daje priznanje našim vlastima radi izgradnje naše zemlje. Prvih dana kada su odobrene slobodne cene živežnih namirnica čulo se po selima kao i kod radnika negodovanje, s parolom da se ide ka infolasiji i da će dinar dobiti vrlo malu vrednost. No međutim objašnjavajući radi čega su dozvoljene slobodne cene to nezadovoljstvo je malo smireno, jedino se tješe s time što je još roba koja se daje na doznake ili na tačkice daje po povoljnim cenama. Bogatiji seljaci još i danas kukaju radi obaveznog otkupa žitarica, kao i glede previsokog poreza, no srednji i siromašni seljaci govore da otkup kada imalo godina rodi za njih nije prevelik, najveća žalba koju primećuju seljaci jeste još uvek ta, da je nepravilna raspodela robe i da pojedini Odbornici iz mesnog NO-a prvenstveno daju robu sebi i svojim bližnjima, kao i to da je te robe još uvek malo. Kod razreza poreza je stvoren jaz između siromašnih i srednjih seljaka i siromašni seljaci su vrlo zadovoljni s razrezom poreza, te govore da su prvi put u Baranji osetili tu razliku.

Spoljna politika dosta je oduševljeno primljena kod naroda, naročito dolaskom druga Dimitrova na Bled, te odlazak druga Tita u Mađjarsku, Bugarsku i Rumuniju. U mnogim

selima moglo se čuti da Jugoslavija ima mnogo prijatelja, te da se sklapaju ugovori sa onim zemljama sa kojima treba da živimo u bratskoj zajednici, redji slučajevi su bili kod raznih popova, koji su po selima znali proturiti i odlazak druga Tita u Mađarsku, da je Jugoslavija prisiljena i Tito na čelu sa Vladom da trčkaraju, traže pomoć od susednih zemalja, ali da im to sve skupa pomoći neće i da je blizu rat i da ga Jugoslavija izbeći neće.

Na našem kotaru imamo bivšeg funkcionera HSS-a koji je prilično ugledan u selima Topolje, Gajić i Draž Zlatarić Jerka iz Gajića, koji je oko sebe pokupio nekoliko mačekovaca sa kojima šuruje, a koji veruju da će doći ponovo Maček u Hrvatsku. Na našem kotaru imamo nekoliko bivših četnika, a među njima jedan četnički oficir, koji se češće puta sastaje sa velikosrbima, ali isti zna, da ga naše Narodne Vlasti paze, pa se nije moglo primetiti, da nešto neprijateljski organizuje.

Katoličko sveštenstvo ima dosta jak uticaj na hrvatskim masama, a to se vidi po tome, što u katoličkim selima starosedioci mahom obilaze crkvu i pomažu sveštenstvu i crkvi materijalno. Katolički svećenici javno nesmiju da propagiraju protiv naroda i države, već u crkvi pozivaju narod da veruje u Boga i oko sebe okupljaju žene i omladinu gde im čitaju neke svete knjige i narod se tome, a naročito u selima Topolje, Gajić i Draž odaziva. Pravoslavno sveštenstvo nema nekog naročitog uticaja među srpskim narodom, već su jedino povezani sa malim brojem velikosrba i javno neistupaju tj. ne ističu se kao neprijatelji države i naroda.

Neprijateljskih grupacija na ovome kotaru nije bilo, ali su se spontano pojavljivale glasine tj. neprijateljske parole, kako su zpadne sile ekonomski jake, kako je atomska bomba nadmoćno oružje, te kako je rat na pragu, a to se naročito pojavljivalo kada su god bile provokacije na Jugoslovensko-Grčkoj granici.

II. PRIVREDNI PROBLEMI:

Plan proizvodnje u industrijskim poduzećima ispunjen je 100%, osim u dve ciglane, a da plan u te dve ciglane nije ispunjen razloga je taj, što se kotarski Narodni Odbor na vreme nije pobrinuo, da se u tim ciglanama izgrade stolovi, šupe i još neke druge stvari, a povrhn toga je vrlo kasno rad na ciglanama počeo, pa je radi toga plan i podbacio. Partijske organizacije u industrijskim poduzećima dosta dobro su se zalagale za ispunjenje plana, i oni kao takovi su bili najbolji radnici. Radna disciplina u industrijskim poduzećima je dosta dobra, a iskustva su stečena ta, da na mnogim mestima treba postaviti pravilnije norme i više sindikalnog rada. U godini 1947. uspele smo mobilizirati dovoljan broj seljaka kod seče drva i norma koja je bila predviđena, čak je i premašena.

U 1947. godini plan obnove popaljenih sela za područje našega kotara bio je taj, da se izgradi 26 novih stambenih zgrada, 100 popravi stambenih zgrada, te da se podigne 3 nove gospodarske zgrade i 13 popravi gospodarskih zgrada. Od toga plana napravljeno je 104 novih stambenih zgrada, 55 popravljeno stambenih zgrada i 45 novih popravljeno gospodarskih, kao i 19 popravljeno. Tako da je plan u izgradnji novih zgrada premašen za 413%, dočim plan kod popravke zgrada izvršen je samo 65,48%, i prema tome je plan kudikamo premašen.

Vršidba je ove godine počela 15 jula, a završila se je 15 avgusta 1947. godine tj. obavljena je za 30 dana, čemu se ima zahvaliti na prvom mestu organizaciji iste i prebacivanje vršaćkih mašina. Odmah nakon vršidbe pristupilo se preoravanju strništa i preorano je 8.101 hektara na privatnom i zadružnom sektoru.

U poredo sa vršidbom pristupilo se je otkupu belih žitarica. Zaduženje za naš kotar iznosilo je obaveznog viška 760 vagona, a slobodnog viška 50 vagona. Otkupljeno je obaveznog viška 569 vagona, a slobodnog viška 40 vagona preračunato u postotcima otkupljenog obaveznog viška 69%, a slob. viška 80% što je dosta slab rezultat. Glavni razlog ovakvom rezultatu jeste hrdjava žetva koja je nastala usled velike suše ove godine, a s druge strane i usled slabih političkih priprema kampanje otkupa. U samom početku pristupilo se je odmah bez ubedjivanja prinudnim merama, te je u ovoj kampanji veoma velik broj kažnjenih. U kampanji otkupa žitarica kažnjeno je: Svega 20 lica sudski i to: 12 krupnih seljaka, 8 srednjih, i 1 sitni, a od toga su 9 Hrvata, 7 Srba, 3 Madjara, 1 Namac. Kazne su bile sledeće: od 6 mj.-1 god. svega 6 lica, od 1-2 godine 6 lica, preko 2 godine 8 lica. Sem toga je bilo preko 40 kazni novčani /5.000/ a izvestan broj je bio i hapšen, ali posle nekoliko dana i pušten.

Članovi partije u otkupu su bili većinom vrlo dobri, samo što je ponegde bilo krutosti i skretanja.

Otkup kukuruza je uspešno sproveden te je od obaveze i kontrahaže koje je ukupno iznelo 591 vagon otkupljeno 591 vagon tj. 100%. Ovako dobar rezultat je postignut uglavnom zato, što su se koristila iskustva iz kampanje otkupa bijelih žitarica, otkupu se je pristupilo sa više političkih priprema, a špekulanti su bili poučeni otkupom žitarica, i nije bilo mnogo otpora od strane istih. Kažnjeno ih je ipak 5 sudski, od toga je 1 krupni seljak, 2 srednja i 2 sitna, koji su bili špekulanti a nakupci su u tim selima.

U zadnje vreme pristupilo se je otkupu masti. Norma od 7 vagona dosta je teško postignuta i to posle nekoliko uzastopnih revizija, te dizanja zaduženja kod imućnijih seljaka. Sam otkup nije počeo na vreme uzrok je što Kot. poslovni zadružni savez nije obezbedio burad za mast, te Mjesne Zadruge nisu mogle pristupiti otkupu. Na burad se čekalo 10 dana nakon izvršenog razreza. Svi su izgledi da će se u otkupu postići dobar rezultat.

Otkup krompira dao je dobre rezultate te je od postavljenih 30 vagona otkupljeno 29 1/2 vagona, dok je otkup pasulja vrlo podbacio i od postavljenih 15 vagona otkupljeno je samo 3,5 vagona i to uglavnom iz razloga što je isti usled suše slabo rodio.

Jesenja sjetva započela je dana 14 oktobra 1947. godine, a završena je 20 decembra 1947. godine. Posijano je u jesenjoj sjetvi svega 12.643 ha što predstavlja od postavljenog plana 95%. Sama jesenja sjetva dobro se je odvijala na državnom i zadržnom sektoru, dok najgore kod privatnika kolonista. Evidencija o samoj sjetvi nije skoro niti postojala, tako da se nije moglo ni zapaziti koje je ugrožen sektor te istome priteći u pomoć. Da se je sjetva ipak ovako dobro završila može se zahvaliti na prvom mjestu izvanredno dugoj i lepoj jeseni. Organizacija sjetve bila je previše birokratski postavljena iz centra bez ikakvog operativnog rukovodjenja. Uglavnom više se sjetva odvijala stihijski, dok je rukovodstvo u K.N.O-u bilo samo registrator učinjenog, no i taj posao obavljen je vrlo slabo, jer je na terenu bilo posejano preko 85%, dok se imalo podataka za nekih 40%. U jesenjoj setvi kod evidencije iste ćelije u selima su bile neaktivne i nisu pružile skoro nikakovu pomoć.

Naplata poreza prošle godine završena je sa 95%. Ovako dobar uspeh postignut je uglavnom zalaganjem članova Partije, članova MNO-a, te članova Izvršnog KNO-a. U prvo vreme naplati poreza suprodstavili su se špekulanti i imućniji seljaci, no to se je energičnim merama uspeo brzo razbiti. Kod takovih su upotrebljavane mere zaplene i transferacije svinja i stoke, ovakovih slučajeva bilo je svega 6. Razrez poreza po II. obliku za 1947. g. završen je isto tako sa uspehom, i od postavljene 65 miliona dinara ostvareno je preko 66 miliona.

U kotarskim ciglanama, gde je jedino bio postavljen plan proizvodnje isti je ostvaren sa samo 65%. Razlog je što se radna snaga za iste morala dobiti iz Makedonije i Srbije, a samo radništvo je napuštalo često samovoljno posao. Partijske organizacije u ciglanama uopšte nemamo, već se rukovalo sa istima preko direkcije kotarskih poduzeća. Zasluga je iste direkcije što se još većma nije odbacilo, jer je uspela na vreme jednu ciglanu mehanizovati, i time donekle nadoknaditi podbacivanje planova u drugim ciglanama.

III. STANJE U ZADRUGAMA:

Na području našeg kotara dosada imademo 11 Seljačkih radnih zadruga i to sve su stvorene od samih kolonista. U tim zadrugama kod svih zadrugara vlada veliko interesovanje za zadrugu, ali obzirom nato, da su stvorene od samih kolonista, koji su došli iz pasivnih krajeva, te nisu vični obrađivanju zemljišta na ovakav način kako se kod nas u Baranji obrađiva, to te zadruge nisu davale do danas dovoljno političkog uticaja na seljake izvan zadruga. Obzirom nato da su te zadruge stvorene od kolonista i da ti kolonisti su došli u ove krajeve bez ikakova imetka, a neki čak i bez potrebnog nameštaja. Njihove poteškoće su dosta velike u tome, što finansijski dosta loše stoje, što nemaju dovoljan broj sprežne i ostale stoke, što nemaju dovoljno poljoprivrednog oruđa, ali povrh toga kod njih vlada veliko interesovanje i ima mnogo izgleda, da će u godini 1948. krenuti mnogo bolje napred. Rad ostalih zadruga, tj. Nabavljačko Potrošačkih u prvoj polovici godine 1947. bio je dosta slab, a obzirom nato što su se u te zadruge naročito za poslovođe uvukli ljudi, koji ne vole zadrugarstvo i kojima je jedini cilj, da rade u zadrugama iz ličnih interesa. U drugoj polovici 1947. godine, kada je izmenut Upravni i Nadzorni odbor, kao i sam tajnik i kada je Kotarski Poslovni Savez kotara Batine i Kotara Beli Manastir spojen u jedan kotar, zadruge su brzim tempom krenule napred tj. zadruge su pročišćene od nepoželjnih elemenata, sređeno je knjigovodstvo i njihova je masovnost dosta dobra, tako da danas u Nabavljačko Potrošačkim Zadrugama ima obuhvaćeno 84% od celog stanovništva na našem kotaru. Kadar, koji radi u tim zadrugama dosta je slab, tako da polovica svih zadruga na našem kotaru nije imala stručnih ljudi, a povrh toga ni upravni odbori naročito u prvoj polovici godine nisu kao odbor rešavali pitanje zadruga, već je to u velikoj većini radio sam poslovođa prema svome nahodenju. U zadnje vreme rad je kako Upravnih odbora tako i poslovođa mnogo bolji.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA:

Prehrana radnika i nameštenika na području našega kotara je dosta dobra, no jedino se pokazalo to, da Narodne Vlasti usled spornosti i neodgovornosti nisu na vreme djelili radnicima i nameštenicima hranu. Prehrana ostalih građana je također dosta dobra, s obzirom nato što je naš kotar dosta dobro bogat i svatko onaj ko je sposoban za rad i privredu ima mogućnosti, da si zaradi u naturi hranu, a povrh toga što se nalazi kod nas državno dobro "Belje" imaju naročite mogućnosti da si hrane mogu zaraditi.

Što se tiče stanova stoji se dosta dobro, jedino u samom mestu Beli Manastir, gde se nalazi sjedište kotara tu je najveći problem i ne može se dobiti stanovi, tako da imamo dobar dio službenika, koji rade u Belom Manastiru, da stanuju izvan centra kotara u udaljenosti od 20 pa i 30 km.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOA NARODA:

Na polju narodnog prosvjećivanja u 1947. godini, učinjeno je sledeće:

U početku godine osnovano je u Belom Manastiru centralno narodno sveučilište sa dva sveučilišna centra i 11 sveučilišnih stanica. Članovi ovih sveučilišta u zajednici sa ostalim frontovskim organizacijama održali su u toku godine 157 predavanja iz oblasti: poljoprivrednih nauka, Petogodišnjeg plana, politike narodnog fronta, medicine i drugih. Na ovim predavanjima bilo je prisutno oko 15.000 slušača.

U toku godine u kotaru je održano raznih 14 tečajeva sa 270 polaznika. Sada radi 15 tečajeva sa 282 polaznika. U januaru mesecu prošle godine među ostalim tečajevima, otpočeo je sa radom masovni poljoprivredni tečaj, ali je zbog slabog odaziva slušača rad morao biti obustavljen. Ovde je krivica od komunista rukovodioca frontovskih organizacija, koji nisu naišli za vrijedno, da ulože truda, kako bi zainteresovali seljaštvo za ovaj tečaj.

U kotaru je radilo 162 čitalačke grupe sa 695 članova. Ovde je u pretežnom broju bila zastupljena omladina i ponešto radne zadruge, Narodna Fronta i AFŽ.

Usmenih novina bilo je 19 sa 1050 slušača.

Na području celoga kotara imamo 12 čitaonica i 34 knjižnice. U toku godine u čitaonicama pročitano je 2.710 knjiga, a pozajmljeno je na čitanje 1760 knjiga.

U kotarskom mestu postoji knjižara čiji se rad iz dana u dan sve više razgranava. U toku godine ista knjižara je rasprodala preko 9.000 komada knjiga. To znači, da se prodaja knjiga u uspoređenju sa 1947 godini povećala za 3 puta. Knjižara prodaje 48 raznih časopisa. Općenito se može reći, da je potražnja za knjigama velika u uporedjenju sa ranijim stanjem, dok se to isto ne bi moglo reći za štampu, koja se sobzirom na broj pismenih slabo čita.

Mesno Sindikalno veće u Kneževu pokrenuo je svoj tjednik pod naslovom "Brigadir", koji tretira sve probleme kombinata "Belje".

U kotaru postoji 11 prosvetnih društava kao što su: društvo "Prosveta", kod Srba, "Seljačka Sloga" kod Hrvata, te mađarsko kulturno društvo. U mjesecu septembru održana je smotra "Seljačke Sloge" na kojoj je bilo prisutno oko 2.000 osoba iz svih mesta Baranje u kojima žive Hrvati. Prosvjetni radnici mađarske narodnosti održali su savetovanje na kome je donešen zaključak, da se pokrene prosvetna djelatnost u mađarskim selima, te da se u Belom Manastiru osnuje centrala za dopisništvo za mađarsku štampu, koja izlazi u Novom Sadu, kao i to da se u svim mestima formiraju aktivni, koji će propagirati štampu po selima. Posle te konferencije pristupilo se radu i postignuti su izvesni rezultati. Početkom decembra na održanoj skupštini Kotarskog odbora N.F-e donešen je zaključak, da se u svim mestima osnuju prosvetna društva i to društvo "Prosveta" kod Srba, "Seljačka Sloga" kod Hrvata i mađarsko prosvetno društvo kod Mađara, kao i da se pokrene i poživi rad kod već postojećih društava. Također u decembru mesecu je održana kotarska konferencija Seljačke Sloge na kojoj je osnovan inicijativni odbor za osnivanje ogranka Seljačke Sloge u svim Hrvatskim mestima. Po svim zaključcima u vezi prosvetnog rada može se reći, da se do sada malo učinilo.

U kotaru postoji 6 stalnih, 32 povremene pozorišne družine, kao i dva pevačka hora. Ova društva održala su 305 priredbi, koje su bile vrlo dobro posećene. Među pomenutim postoji i takova čiji je rad dostigao prilično umetničku visinu.

U kotaru ima 10 Domova kulture, koji u većini slučajeva ne udovoljavaju potrebama.

Bioskopa na kotaru ima 4. Oni su veoma dobro posećeni i redovito ne mogu da prime sve posetioce, zbog skućenog prostora i velikog interesovanja. Naročito su omiljeni Sovjetski filmovi. Oni su najuspešnije oružje u borbi sa reakcijom, jer pokazuju put zalutanim i

nerjetko se čuje iz usta nesvesnih protivnika, kako sa zadovoljstvom govori o Ruskim filmovima, kritikujući bez sadržajnost francuskih i američkih filmova.

U mjesecu julu bio je održan slet pionira, na kome je uzelo učešća 1.500 pionira. Istoga dana bila je održana izložba dečijih radova, koja je bila veoma dobro posećena.

U svim mestima kotara postoje škole. Ukupan broj škola iznosi 40 osnovnih i 1 sedmoljetka. Većina od tih škola bile su ratom oštećene i trebalo bi ih opraviti, da bi odgovarale nameni.

Broj djaka u kotaru je 5.238 od toga školu pohađa 5.095 dece ili 97%. Školu ne pohađa 143 deteta ili 3%. Procent nepohađanja bio je mnogo veći, ali se u poslednje vreme smanjio, s obzirom na mere, koje su od strane kotara u ovom slučaju bile primenjene. Kao opravdanje za nepohađanje škole bilo je sledeće: 1. Potreba djeteta, odnosno upotreba djece u pojedinim poljoprivrednim radovima. 2. Nemanje obuće kod djece kolonista. Ovde su od strane kotara upotrebljene trojake mere, da bi se broj nepolaznika sveo na minimum. Upotrebljen je metoda ubeđivanja, dana je socijalna pomoć u obući, a također su upotrebljene i kaznene mere.

Broj nastavnika u svim školama iznosi 88 lica, od kojih 82 rade na osnovnim školama i 6 na sedmoljetki. Nedostaje kotaru još 6 učitelja za osnovne škole i dva nastavnika za sedmoljetku.

Kvalitet nastave nezadovoljava u potpunosti. Nezadovoljava kod starijih učitelja, zbog uvreženih zastarelih metoda u nastavi, kojih se teško odvikavaju, kod mlađih učitelja, koji su mahom kursisti manjka iskustvo i praktično znanje. Naročito loše stojimo kod učiteljskog kadra mađarske narodnosti. Ovde smo bili primorani, da postavimo lica na učiteljsku dužnost, bez najosnovnije učiteljske spreme kurseva i sl.

U početku 1947. godine bilo je u kotaru 1964 nepismena. Od toga se u zimskim mesecima uspelo opismeniti 468 lica. Radilo je 43 tečaja. Proljetni radovi su prekinuli rad sa tečajcima. Također je održano 9 niže obrazovanih tečajeva, kroz koje je prošlo 87 lica.

U toku ljeta izvršene su pripreme, pronađen i osposobljen veći broj poučanata, sprovedena organizacija u kotaru i selima i otpočelo se sa radom. Broj nepismenih u mesecu oktobru bio je 1729 od čega se u tečaj obuhvatilo 818 nepismenih. Ovde su se pojavile poteškoće, jer je valjalo odobrovoljiti za pohađanje tečaja one, koji lanske godine nisu hteli da ga pohađaju, ali tamo gde je upornost frontovaca bila na visini i gde je učitelj rad oko privođenja nepismenih na tečaj i rad u tečaju svatio kao svoj najpreči zadatak bilo je dobrih rezultata.

VI. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI:

Početkom 1947. godine na teritoriji Branje tj. u oba bivša kotara Batina i Beli Manastir, zajedno sa beljskim komitetom imali smo 414 članova K.P. Od navedenih drugova bilo je 195 Srba, 159 Hrvata, 44 Mađara, 5 Slovenaca, 2 Muslimana, 5 Crnogoraca i 1 Makedonac. Socijalni sastav 100 radnika, 249 seljaka i 61 intelektualni radnik. U godini 1947 isključeno je iz Partije ukupno 94 od toga Srba 47, Hrvata 22, Mađara 20, ostalih 5, radnika 26, seljaka 61, intelektualnih radnika 7.

U 1947. godini primljeno je u Partiju 65 ukupno od toga Srba 25, Hrvata 28, Mađara 5, ostalih 7, radnika 18, seljaka 47, intelektualnih radnika.

U 1947. godini pridošlo je 70 drugova sa drugih kotareva od toga Srba 51, Hrvata 9, Mađara 8, ostalih 2 radnika 28, seljaka 34 intelektualnih radnika.⁶⁴

U 1947. godini otišlo sa našega kotara 36 ukupno od toga Srba 16, Hrvata 13, Mađara 3, ostalih 3, radnika 24, seljaka 9, 3 intelektualna radnika.

Današnje brojno stanje je 419 članova Partije, a nacionalni sastav izgleda ovako: Srba 206, Hrvata 151, Mađara 33, Slovenaca 6, Muslimana 1, Crnogoraca 8, Makedonaca 2 i ostalih 2. Socijalni sastav 116 radnika, 240 seljaka, 63 intelektualna radnika.

Rad partijski organizacija na pripremanju kandidata za prijem u partijsku organizaciju može se reći, da je u godini 1947. bio slab, s obzirom nato što u to doba kotarska rukovodstva kako na bivšem kotaru Batini, tako i na kotaru Beli Manastir bila vrlo slaba i preopterećena raznim dužnostima, pa prema tome ni rad partijskih organizacija na pripremanju kandidata za prijem u partiju bio je slab. Ono drugova što je primljeno u partijsku organizaciju primljeno je većinom seljaka, dočim od radnika se je malo vodilo računa i mnogo se je sektašilo kod primanja.

U toku 1947. godine održano je 9 partijskih večernjih tečajeva u kotarskom komitetu Beli Manastir, a to su pohađali svi sekretari partijskih ćelija kao i članovi partijskog biroa, ali taj rad nije prema zamisli dokončan jer su partijske organizacije dobile zadatke od kojih se nisu mogle odvojiti. Na području našeg kotara održano je 18 seminara i to u Belom Manastiru, Dardi i Jagodnjaku, Zmajevcu, Batini, Popovcu, Branjinom Vrh. Na ove seminare su odlazili članovi kotarskog komiteta. Na seminaru su iscrpno razrađivane teme iz oblasti "Seljačkog i Nacionalnog pitanja". Kroz seminare je prošlo 154 člana. Ideološki nivo članstva je dosta slab, s obzirom nato, što kroz celu godinu nije bilo nekog planskog rada u pogledu uzdizanja, a povrh toga je članstvo, većim dijelom kolonističko i siromašno, te se je moralo više baviti sa težim i svakodnevnim poslovima, a s druge strane su i po kotarskom komitetu slani na razne zadatke, gde su od kuće bili odsutni pomesec do dva dana.

Izvršavanje partijskih zadataka u prvoj polovici godine nije bilo na dovoljnoj visini, a niti su se redovito održavali partijski sastanci, no u drugoj polovici odilazilo se češće od strane kotarskog komiteta na sastanke partijskih jedinica, gde se je dovoljno učvrstila i partijska disciplina, te sa tim u dovoljnoj meri i partijski zadaci izvršavaju. Članarina se plaća redovito, izuzev 2-3 člana, koje se mora češće opominjati. Kod ispunjavanja ličnih obaveza prema državi kao što je otkup, porez i drugo partijsko članstvo se u tome vrlo dobro odaziva. Što se tiče individualnog učenja kod našega članstva može se reći, da je dosta slabo, no jedino se redovito proučava tekuća štampa.

Način rukovođenja partijskih organizacija sa Frontom je taj što su članovi kotarskog komiteta u kotarskom odboru Narodne Fronte tj. članovi su komiteta pretседnik i tajnik kao i članovi sekretarijata, a isto tako u seoskim odborima, gde postoje partijske organizacije, pretседnici i tajnici većinom su sekretari ili neki drugi najugledniji član Partije, pa se tako dobiveni zadaci prenose i na Odbore Narodne Fronte. U onim selima gde nemamo partijskih jedinica po svakom važnijem zadatku u te mesne odbore Fronte odlaze drugovi iz kotarskog odbora N.F-e, gde ih ubeđuju u potrebu izvršenja pojedinog zadatka, pomognu mu isti razraditi i.t.d. I povrh toga imamo jedan dobar dio sela gde mesni odbori N.F-e dosta slabo izvršavaju političke i privredne zadatke, više ih je pasivizirano, a sami nemaju dovoljno perspektiva kod raznih zadataka, te prema tome gube i ugled u selu. Masovnost Narodnog

⁶⁴ Nejasno u izvorniku.

Fronta tj. učlanjenje u Narodni Front je dosta dobar, tako da smo u tjednu upisa u N.F-u meseca decembra na celom kotaru upisalo preko 83%.

Kotarski komitet SKOJ-a je u uskoj vezi sa kotarskim komitetom Partije s tim što je sekretar kotarskog komiteta SKOJ-a ujedno i član našeg komiteta, te u pogledu zadataka, koji se pred SKOJ postavljaju redovno dobiva pomoć od kotarskog komiteta, a u selima su većinom pročelnici SKOJ-evskih organizacija i članovi Partije. Na taj način svi dobiveni zadaci preko Partije prenose se na SKOJ-evske organizacije. S tim se može dokazati, da je stanje SKOJ-a na našem kotaru dosta dobro. SKOJ je rukovodioc omladine na kotaru, a naročito u kolonističkim selima. Svi zadaci koji su pred SKOJ postavljeni uspjeli su da se izvrše, kao što je mobilizacija omladine na prugu Šamac-Sarajevo kao i ostali zadaci.

U prvoj polovici godine na području našega kotara Sindikalni rad bio je vrlo slab, tek u mesecu maju uspelo se stvoriti Mjesno Sindikalno veće u Kombinat "Belje", tako da je u isti ušlo nekoliko članova Partije koji su dosta dobro pokrenuli rad. Meseca avgusta stvoreno je u centru kotara drugo mesno sindikalno veće u koje su također unišili komunisti, tako da na kotaru imamo dva mesna sindikalna veća, čiji je rad danas dosta dobar, a čija je masovnost obuhvatila preko 95% radnika.

Što se tiče Narodnih Odbora u početku 1947. godine, pa sve do izbora za Mesne i kotarske Narodne Odbore, bili su vrlo slabi, te se na njih nije moglo osloniti za samostalno izvršenje nekih zadataka. Bilo je tu i tamo ponekih odbornika u selu, koji je ipak shvaćao donekle zadatke, ali je većina bila uvijek nedovoljno zainteresovana za izvršenje zadataka. I sam KNO nije se dovoljno zauzimao u radu, gledajući da je mali broj članova Partije bio i u kotaru, takav i u mestu.

Sprovedenjem izbora u maju za mesne i kotarske Odbore uspjeli smo izabrati dobar dio naših članova Partije, a sa čime stanje donekle popravilo. Posle sprovedenih izbora u prvim danima bila je vrlo mala razlika između starih i novoizabranih odbora. Sam kotarski narodni odbor iako većina komunista nisu se za duže vremena mogli snaći ni upoznati sa radom svojih odseka, tako da su više puta činovnici naše pojedine drugove zaskakivali. MNO isto tako, a što se danas isto dešava da nedovoljno vode brigu o narodu, i svi se odbornici nisu a niti se još danas zauzimaju u izvršavanju privrednih zadataka. Ovde se može reći, da je bila i nedovoljna briga kakvi ljudi treba da udju u Narodne Odbore i s time su se uvukli u selu bogati seljaci, koji nam ometaju čitav rad tih mesnih narodnih odbora.

VII. POLITIKA KADROVA:

U 1947. godini stvoren je novi beljski komitet, tako da su u komitet ušlo osam novih drugova, u kotarski komitet ušlo je također u godini 1947. šest novih drugova. Povrh toga dobar dio partijskih rukovodioca postavljen je u svim poduzećima, kao naprimer u "Šećerani" Kneževu, Državnom dobru "Belje", kudeljari Darda i ostalim kotarskim poduzećima.

Rukovođenje kadrovskom politikom u Narodnim Odborima glede razmeštaja činovničkoga aparata bila je dosta dobra. Što se tiče discipline i rada tu je vrlo slabo vođena kadrovska politika, jer su mnogi činovnici pravili veće propuste i greške i nisu dolazili redovito na posao, nemarnost i odgovornost također se bila na veliko pokazala, a da zato nisu uzimali na odgovornost niti disciplinski kažnjavani, a to je dovodilo do toga, što Izvršni Odbor kao cjelina na svojim sastancima to nije pretresao, a povrh toga nisu se održavali ni sastanci po odjelima, tako da Izvršni odbor po mnogim stvarima nije ni imao pregleda rada pojedinog službenika.

Broj žena članova K.P., koje učestvuju u državnom aparatu i poduzećima iznosi 40.

Ukupan broj kurseva na području našeg kotara iznosi 5 i to: 3 traktorska kursa kroz koje je prošlo 154 mladića u Poljoprivrednoj mašinskoj stanici Beli Manastir i Belje, jedan ovčarski kurs kroz koji je prošlo 20 osoba. Jedan domaćinski kurs kroz koji je prošlo 40 žena i djevojaka. Jedan pomoćni veterinarski kurs, kroz koje je prošlo 23 osoba i jedan kurs za one drugove koji rade na Državnom dobru "Belje" za peradarstvo kroz koji je prošlo 18 drugova.

NAPOMENA:

Podaci o došlim članovima Partije na naš kotar kao i o onima koji su otišli sa našega kotara, kao i o onima koji su primljeni u Partiju nisu realni iz razloga toga što bivši kotarevi Batina - Beli Manastir kao i beljski komitet nisu vodili tačnu evidenciju.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁶⁵

---

⁶⁵ Izvještaj je potpisao Mile Stanić, sekretar.

61. KOTARSKI KOMITET KPH DONJI MIHOLJAC

KOTARSKI KOMITET K P H
DOLJI MIHOLJAC
BROJ: 21/38
DANA: 17.I.1948. g.

CENTRALNOM KOMITETU K P H
(Org-instruktorsko odel.)

Z A G R E B !

POLITIČKI IZVJEŠTAJ:

Političku situaciju u toku 1947. godine može se reći da su najviše uslovljavale razne ekonomske akcije koje je sprovodila Narodna Vlast. Uporedo sa svim tim ekonomskim akcijama neprijateljski elementi ubacivali su razne parole s kojima je nastojao da nam omete svaki plan na izvršavanju zadataka. Tako u početku godine bio je najvažniji problem otkup kukuruza i popis površine zemljišta. Naročito u tom popisu bile su širene parole od strane mačekovih velikosrpskih šovinističkih elemenata da će poslije popisa biti grupisanje zemljišta i stim stvaranje kolhoza. Plan otkupa kukuruza u tom vremenu bio je uglavnom ostvaren ali u tom pogledu nije polučeniog nikakovog političkog efekta, već naprotiv je bila politička situacija dosta zategnuta a razlog tomu bio je što se premalo zalagalo u objašnjavanju narodu o važnosti otkupa a sa druge strane bio je nepravilan nastup od strane pojedinih otkupnih organa naročito sa strane iz štaba Hrvatske za otkup koji je u toku otkupa vršio lično hapšenje i vadio pištolj što je ostavilo loš utisak među seljacima, koje se još i danas spominje. Poslije ovih netaktičkih poteza i zastrašivanja dovezli su kukuruz i oni koji su imali ugovore za tov svinja sa tvornicom "Rabus". Ovaj način baš predavanja kukuruza koji je trebao ostati za tov stvara nam takodje i sada 1948. g. poteškoće sa seljacima koji su sklopili ugovore. Nakon izvršenog popisa gospodarstva pristupilo se je zaduženju za obaveznu predaju žitarica. Ovo zaduženje u ono vrijeme može se reći da je narod prihvatio sa zadovoljstvom osim najkрупnijih gospodara koji su svakako stavljali svoje komentare da im je preveliko zaduženje i neće moći udovoljiti obavezi, obzirom da će biti još i drugih promjena i potražnji jer je naša politika u tom pogledu nestalna. Ovo raspoloženje naroda počelo je sve više popuštati tim više što su nastajali lošiji izgledi za sam prihod žetve, koji je kod nas naprama 1946 g. podbacio preko 400 vagona bjelih žitarica. Žitarice kako je već spomenuto pokazivale su loš urod a ujedno u tom vremenu forsirala se kontrahaža žitarica, kod čega smo nailazili na žilav otpor kod većine seljaka a naročito onih koji su imali veća zaduženja, s jedne strane vidjevši da je urod slabiji a sa druge strane su neprijateljski elementi širili parole da je ispočasti prodavati seljacima žitarice u zelenom stanju. U toj akciji učestvovao je dosta jaki aktiv ali nije svejedno polučio određeni plan kako u samom kontrahiranju tako i u otkupu kontrahiranih žitarica. Sam aktiv na terenu imao je grešaka u tome što je vršio kontrahažu i nastojao da postigne što veću cifru a ne vodeći računa o mogućnosti predaje kontrahirane količine žitarica kod jednog dijela gospodara. Tako je u tom pogledu bilo pojava špekulacije da je jedan dio gospodara koristio predujam novca i stimulacione bonove a kasnije nije mogao da udovolji ugovoru na kojeg se on obavezao.

U ovom prvom polugodištu ujedno su vršeni izbori za mjesne i Kotarske Narodne Odbore. U toku same izborne kampanje bili su najveći problemi postavljanje kandidatskih lista narodne Fronte jer je neprijatelj usmerio svoju politiku da se nitko ne kandiduje na listu NF-e. Naročito kroz vrijeme izborne kampanje bile su aktuelne neprijateljske parole apstinencija, ne ići na izbore a u zadnjem momentu usmjerio je neprijatelj parole da se glasa u kutiju bez liste. Ove parole neprijatelj je širio uglavnom u vezi svih sprovođenja ekonomskih akcija prikazujući kako će budući odbori ako ih biramo morati vršiti otkupe protiv volje naroda, dok sa druge strane su govorili o nestabilnosti današnjeg poredka, kako ovaj poredak ne može dugo opstati jer će tu intervenisati strane sile. Ove parole bile su uglavnom širene iz redova mačekovih i velikosrpskih šovinističkih elemenata a ujedno povezani preko klera i Imre Filakovića. Preko svega toga ipak se uspjelo aktivizirati narod na izbore, tako da je izašlo na izbore preko 90% glasača. Ali i kod toga se može reći da što se uspjelo aktivizirati taj procent masa na izbore da nije u tom vremenu postignut neki naročiti politički uspjeh tj. da je taj broj glasača izašao na izbore i shvatio važnost izbora, kao i simpatijom prema kandidatima i današnjem poredku. Svakako da je jedan od uspjeha bila svestrana agitacija dok s druge strane bilo je u tom pogledu zastrašivanja kao i hapšenja najistaknutijih reacionera.

Prelazeći u drugo polugodište uglavnom su nastali problemi odmah kod žetve i vršidbe kao i otkupu žitarica. Povodom žetve i vršidbe koju je preuzeo SPOM na sebe i u nedovoljnoj organizaciji i nedostatku kadra nastali su politički problemi sa komentarima koji su negativno djelovali na široke narodne mase. To se odnosilo na površinu kontrahaže koju je SPOM kontrahirao sa privatnim sektorom a nije uspio obraditi niti 50% kontrahirane površine u određeno vrijeme. Zbog ovog slabog rada SPOM-a izašle su parole kako je državni sektor nesposoban iz tog razloga u većini naroda izgubio je poverenje u daljnjem radu što se takodjer naišlo na poteškoće kod daljnje kontrahaže sa privatnim sektorom.

Jedan od najtežih problema u toku godine na ekonomskim akcijama bio je otkup žitarica a naročito je bio kod bjelih žitarica. Jedan od razloga može se uzeti u obzir što je urod žitarica dosta podbacio napram prošle godine. Drugi razlog u toku otkupa bio je što je činjeno niz grešaka koje su kvarile političku situaciju i što su članovi komisije svačujući stvar otkupa prekruto, time da su grabili i oduzimali žito u dosta slučajeva do zrna i gdje se nije smjelo ići u krajnost a bilo je i slučajeva da su pojedini članovi otkupne komisije vršili hapšenja i bez odobrenja nadležnih organa. Ovakovim postupcima i načinom rada dalo se neprijatelju materijala da može svojim parolama stvarati nepoverenje prema narodnim vlastima. Takodjer je bilo nedovoljnog zalaganja u objašnjavanju za izvršenje obaveza na predaju žitarica te se više svodilo da se otkup izvrši preko otkupne komisije. U ovakovim slučajevima koji su širili razne parole u vezi otkupne kampanje poduzimane su protiv pojedinaca zakonske mjere. Naročito parole u toku te otkupne kampanje bile su kako se uzima žito do zrna, te kako će narod ostati gladan i da se uglavnom žito bavi za Rusiju.

Po pitanju jesenje sjetve nije bilo naročitih problema jer se plan sjetve ostvario sa 95% no jedino je bio najveći u tome problem razdioba sjemenske robe gde su takodjer nastajali politički komentari a što je došlo do aljkavosti i nemarnosti pojedinih članova Mjesnih NO-a i pojedinih članova Kotarskog NO-a. U tom pogledu bili su nedostaci što pojedini mjesni NO-i nisu htjeli dati na vrijeme podatke kojima je potrebna sjemenska roba i na koji način će je dobiti tj. za novac ili u zamjenu, tako uglavnom bacilo se težište potrebe sjemena za novac dok u vrlo maloj količini u zamjenu. Baš zbog toga što se podaci nisu dali na vrijeme i na koji će način pojedinci dobiti potrebnu količinu sjemena došlo je do zatezanja, da se iz

tog razloga nije moglo preći odmah razdiobi sjemenske robe. Ova stvar se najviše ptezala u selu Kučancima zbog nemarnosti Mjesnog NO-a tako da su šovinistički elementi počeli koristiti parole u svoje svrhe, kako se sjeme daje prvenstveno hrvatskim selima prije nego srpskim.

Kod ubiranja poreza takodjer je bio problem i u tome što je naplata poreza još zaostala iz 1945. i 1946. godine a sada se prišlo ubiranju kako zaostatke tako i za 1947. godinu što je došlo do toga da su tražite veće sume novca. Što se tiče ubiranja poreza u tom pogledu se postiglo uspjeha sa preko 90% po planu dok sa političkog stanovišta nije se postiglo efekta. Baš u tom pogledu kod naplate poreza jedan dio siromašnijih i srednjih slojeva koristili su progresivnost naplate s tim što su vidjeli da se pritisak pravi uglavnom na veće oporezovnike. Kod novog razreza poreza polučen je slab politički uspjeh, tako da su veći poreznici uspjeli da za plaću one kojima je bilo malo povišeno poreza a tako isto i jedan dio onih kojim nije povišivano. U ovom momentu su uglavnom izašle parole da je prevelik porez i da nikada ovako velik porez nije bio te da se sa tim načinom sili seljake u radne zadruge.

Iz napred iznešenih ekonomskih podhvata i ako je bilo niz nedostataka ipak je polučeno vidnih rezultata u svim kampanjskim i planskim zadacima ali i ti zadaci nisu postignuti u potpunom svjesnom zalaganju narodnih masa, već je dobrim djelom uspjeh postignut što još narod živi u psihozi zakonskih mjera. Jedino od ovoga može se reći kod sprovođenja plana sjetve što je uglavnom ostvaren mnogo lakše obzirom da su seljaci više gledali iz vlastitih interesa.

2. Što se tiče bratstva i jedinstva nije na visini a što se najviše šovinizam ispoljava u selu Kučancima gdje je mješani živalj. Najviše u tom selu šovinističku mržnju raspiruju, pojedini učesnici iz NOB-a koji se ujedno solunaški odnose prema ostalom narodu u selu, a isto takovo gledište imaju i prema ostalim Hrvatskim selima. Ovakav šovinistički solunaški stav prilično razorno djeluje među hrvatskim masama a koje koriste na širenju raznih parola pojedini mačekovi elementi. Iz Hrvatskih sela nije naročito zapažen neki stav na raspirivanju šovinističke mržnje prema ostalim narodnostima, dok ostale nacionalne manjine nisu došle u nikom pogledu do izražaja na raspirivanju šovinističke mržnje.

Odnos komunista prema narodu takodjer nije u većini slučajeva pravilan, što dolazi da naši drugovi članovi KP iz nedovoljnog poznavanja partijske linije imaju prekrut i neelastičan stav prema narodu. To se naročito odražuje u kampanjskim akcijama da kod toga drugovi uzimaju slabijeg učešća u objašnjavanju narodu o potrebama sprovođenja akcija.

Najviše se pitanja postavljaju općenito po pitanju ekonomskih akcija kao trgovine i snabdevanja sa većom količinom robe. Naročito na sastancima glavna diskusija se uglavnom svodi na ekonomske akcije kako su poteškoće kod naplate poreza i razni otkupi, a kod objašnjavanja o izgradnji naše zemlje uglavnom se većina naroda slaže samo se nije uspjelo da ga se više angažuje u tom pravcu.

Po pitanju spoljne politike narod u većini odobrava našu spoljnu politiku ali nije dovoljno upoznat sa značenjem i razvojem situacije u svijetu a što pojedinci, reakcionarni elementi, iskorištavaju i tumače suprotno i tim stvaraju psihozu i zastrašivanje sa novim ratom.

Što se tiče neprijateljskog rada uglavnom se svodi preko mačekovih i velikosrpskih šovinističkih elemenata a kojima je kao glavni oslonac kler i to naročito kler u hrvatskim selima, obzirom da su široke mase dosta religiozne, preko kojih popovi vrše svoj neprijateljski utjecaj. Naročito se diskusija nameće po pitanju vjeronauka u školama. U Srpskim selima sam kler nema naročitog uticaja osim sela Kučanaca. Povremeno se osjeća u selima rad Imre Fila-

kovića koji preko mačekovih elemenata usmjeruje svoju agitaciju u ekonomskim akcijama a naročito isticanjem grešaka i propusta naših rukovodioca. Naročito se njegov rad usmjeruje na razbijanju naših organizacija dok sdruge strane zastrašivanje od novog rata.

Uglavnom na našem kotaru postoji jedno ciglarsko poduzeće koje nije ispunilo plan u proizvodnji. U samom poduzeću ima 1 član KP koji se prilično zalagao a razlozi da plan nije ispunjen je taj što nije bilo dovoljno stručne radne snage a ujedno i pomanjkanje tehničkih sredstava. Također postoje poljoprivredna poduzeća kao Zemaljsko Poljoprivredno Dobro i SPOM koji nisu također ispunjavali plan a niti se planski radilo. Jedan od razloga je i taj, da nije bilo čvrste uprave i sposobnih stručnjaka i same se uprave u toku godine više puta mjenjale. U ZPD⁶⁶ tek koncem godine uspjelo se stvoriti partijska organizacija. Sam SPOM nije ni izdaleka ispunjavao svoj plan zbog pomanjkanja stručnog kadra a tako i ljudi koji bi se smatrali odgovornim u svom poslu.

Po pitanju učešća širokih narodnih masa na ostvarenju plana, najviše se pokazao uspjeh kod mobilizacije omladine za izgradnju omladinske pruge.

Također bio je dobar odaziv naroda na pošumljavanje tako da je plan u pošumljavanju premašen. Dobar odaziv bio je sa strane sindikalne organizacije u mjestu D. Miholjac u učešću na sezonskim poljoprivrednim radovima na ZPD. Pred konac same godine pristupilo se mobilizaciji ljudske radne snage za sječu drva na Papuku, i ta je akcija sada u toku.

U izgradnji popaljenih sela plan je ispunjen i premašen za 40%. U planu je bilo predviđeno da se izgradi 17 novih objekata i 18 popravaka, tako da od te predviđene količine izgrađeno je 17 novih kuća, 17 novih štala a popravljeno je 5 štala. Od predviđenih za izgradnju 15 novih kuća za koloniste plan je također ostvaren sa 100%. Učešće naroda na izgradnji popaljenih sela i izgradnji kolonističkih kuća može se reći da je dobro, što je dato u radnoj snazi i prevozu u iznosu 1.485.000 Dinara na dobrovoljnoj bazi.

U vreme sprovođenja otkupnih kampanja kažnjeno je sudski 23 lica dok administrativnom mjerom kažnjeno je 86 lica. Uglavnom ove kazne primjenjene su na veći broj bogatih seljaka dok je manje bilo srednjih. U toku naplate poreza izvršeno je 50 ovraha od kojih je prodano od strane finansijskog odsjeka Kot. NO-a 34 a 16 je povraćeno.

Plan sjetve izvršen je uglavnom sa 95%, razlog da se plan sjetve nije mogao izvršiti sa 100%, jest taj jer nije bilo dovoljno priredjenog zemljišta uslijed letnje suše, pošto se nije moglo u ono vrijeme preoravati strnjaci.

Razrez poreza izvršen je u svim selima tj. razrez izvršen je na sve radnike zemljoradničkog karaktera, dok na nezemljoradnike nalazi se pri završetku.

ZADRUŽNI SEKTOR:

Seljačkih radnih zadruga nemamo još do sada niti jedne na kotaru. Kod toga je bilo pokušaja na nekoliko mjesta da se formira seljačka radna zadruga ali nije bilo uspjeha. Rad ostalih zadruga kao nabavno potrošačkih nezadovoljava a što je razlog da nemaju još stručnog kadra za operativno rukovodjenje, a sa druge strane ima još u upravnim odborima zadruga nepoželjnih elemenata koji kočće razvitak zadrugarstva koje se još nije uspjelo odstraniti. S druge strane i sam kotarski zadružni odbor monopolisao je čitavi zadružni rad, na taj način ne dozvoljava pojedinim mjesnim zadrugama da samostalno rade. Nije se još također uspjelo

⁶⁶ Zemaljsko poljoprivredno dobro.

uglavnom zadružno rukovodstvo osposobiti kadar koji bi mogao da rešava zadružne probleme. Glavno rukovodjenje zadružnog centra do sada se moglo zapaziti da im je najviše cilj za ubiranje što veće marže.

PREHRANA STANOVNIŠTVA:

Prehrana stanovništva tj. neopskrbljenih vršila se preko Kotarskog NO-a. Uglavnom samo vršenje nije na visini a jedan od razloga da je loš omjer mješanja kukuruznog sa pšeničnim brašnom tj. 90 naprama 10% i tim je pogodjen jedan dio najsiromašnijih radnika i namještenika kao i njihovih familija. Takva tablica raspodjele brašna je zaključno sa 8. mjesecom 1948. godine po nalogu Ministarstva Trgovine i Opskrbe NRH. U vezi s tim dolazi do prigovora kod radnika i namještenika koji su posmatrali u susjednim kotarevima i gradovima da je tamo bolji kvalitet kruha a što se takodje isto odnosi i na druge prehrambene artikule a naročito mlečne proizvode. Takodjer je bilo nepravilnosti u snabdevanju u protekloj godini u VII i VIII Mjesecu da se uopšte nije primalo nikakvo sledovanje što je dolazilo do negodovanja kod radnika i namještenika.

Pitanje stambenih prilika takodjer su velike poteškoće, naročito u samom mjestu Mihojcu gdje postoji vrlo mali broj Državnih Zgrada koje bi se moglo upotrebiti za stanove a uglavnom je samo mjesto više seljačko koje posjeduje kuće za lične potrebe, dok u manjoj mjeri za iznajmljivanje. Tom pitanju nastaju sve veći problemi obzirom da se sve više osnivaju razne ustanove, i širi komunalno poduzeće i s tim nastaje nov priliv radne snage u samom mjestu. Zapažene su takodje loše stambene prilike na ZPD, gde su stanovi zidani još po starom feudalnom sistemu, tako da dve familije žive u 3 prostorije.

Po pitanju rasvete, takodje je loše stanje u samom mjestu jer postoji stara trošna mreža sa lošim pogonskim uredjajem koju daje ovdašnji paromlin. Još gore stanje je na području kotara u selima gde uopšte nema električne rasvete a niti ima u ovom vremenu petroleuma, tako da seljaci nemaju sa čime da pale uvečer svjetla. Isto tako je težak problem sa izgradnjom puteva tj. cesta, jer imamo jakih ekonomskih sela koja nisu povezana sa centrom kotara niti sa cestama niti sa kojim drugim komunikacijama. Kod ovih sela, koja nisu vezana tvrdim putovima postoji tendencija da bi vlastitim snagama i dobrovoljnim radom izgradjivali ceste samo je u pitanju dodeljivanje materijala tj. kamena. Na primjer selo Golinci koje je davalo iz fonda zemljišne zajednice 600.000 Din. u januaru 1946. g da im se izgradi 5 km. puta a k tome bi još učestvovalo cijelo selo na dobrovoljnim radovima. Njihove želje bile su predložene Okružnoj Planskoj Komisiji Osijek, koja je iz ne znamo kojih razloga odgodila izgradnju ceste na našem kotaru.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA:

Rad na tom polju uglavnom može se reći da je nezadovoljavajući. Radilo se uglavnom najviše na održavanju raznih stručnih predavanja kao i drugih, što je ukupno sa akademijama održano 267 raznih predavanja a tome je obuhvaćeno oko 14000 osoba. Takodjer u toku godine održano je 49 priredbi i tu ne računajući priredbe koje su održavala školska djeca. Svaka škola prosječno održala je u toku godine po 2 priredbe. Same priredbe nisu bile u većini današnje savremenosti. Na području kotara ima 4 Doma Kulture od kojih je jedan izradjen u toku 1947. godine. Fiskultura je na našem kotaru slabo razvijena, za istu postoji dosta interesovanja širokih masa ali nam nedostaje stručnog kadra za višestruki odgoj fiskulture. Uglavnom se naginje razvijanju jednostrane fiskulture tj. nogometa, a postoji uslova za višestruku fiskulturu.

U toku godine sa većim opravcima popravljeno je 5 škola i jedna podignuta nova. U početku same godine nisu radile 4 škole obzirom da je bilo pomanjkanje kadra i 3 učitelja je dato na 1-godišnji pedagoški tečaj u Split i 4 su učitelja premještena. Sada na području kotara radi 20 škola dok 1 ne radi zbog pomanjkanja kadra, a samo polazjenje djece priključeno je drugoj školi. Od nastavničkog kadra raspoložemo, osim sedmoljetke, sa 33 učitelja i 7 pomoćnih učitelja. Svega polaznika ima 2873 a u početku školske godine bilo je 162 nepolaznika dok se taj broj smanjio na 128 krajem novembra mjeseca. Naročito imamo poteškoća sa nastavnim kadrom koji političko-ideološki ne gledaju pravilno na današnji poredak i ne zalažu se dovoljno da u današnjem duhu odgajaju školski naraštaj. U januaru 1947. bilo je nepismenih 419 a u toku zimske kampanje opismenjeno je 224 osobe. Sada, odnosno koncem godine broj nepismenih bio je 234 a obuhvaćeno je tečajem za nepismene i pojedinačnom učenju 148 osoba. Nastavni kadar u sedmoljetki D. Miholjac zastupljen je sa 6 nastavnika i direktorom. Ovaj broj uglavnom zadovoljava, tako da se može vršiti iz svih naučnih predmeta. U nastavnom radu osjeća se nedostatak za vještine, tjelesno vježbanje, crtanje i pjevanje. Radi toga se obuka vrši sa djelomično reduciranim a i nezastupljenim predmetima. Potreba nastavnika vještine osjeća se i kod Fiskulturnog odbora i pjevačkih zborova. Stručna sprema nastavnika uglavnom zadovoljava. Idejno političko uzdizanje nastavnika vrši se dosta teško tako da se didaktički materijalizam primjenjuje djelomično.

U toku godine rade dve stručne škole i to poljoprivredno-mašinska i zanatska škola tako da je ukupan broj polaznika oko 110. Uspjeh stručnih škola, naročito u poljoprivredno mašinskoj školi je dosta slab. Razlog je tomu, što polaznici imaju slabo predznanje a sa druge strane nastavnici su vrlo slabo shvatili važnost predavanja i skloni su piću te znaju dolaziti na predavanja pijani. Na kotaru rade dva niže obrazovna tečaja i 1 srednje obrazovni tečaj. Naročite poteškoće kod srednje obrazovnog tečaja su te što se tečaj ne pohađa redovito, obzirom da su drugovi zaposleni na raznim dužnostima te im je nekad sprečen redoviti polazak tečaja. Koncem januara bit će polaganje ispita srednjeg obrazovnog tečaja i ispit treba da polaže 30 polaznika, a u maju 1948. g. polagat će ispit niži obrazovni tečaj koji treba da polaže 25 polaznika.

Uloga naše štampe na našem kotaru ne igra najvidniju ulogu iz razloga što nemamo dovoljan broj, odnosno u svakom mjestu osnovane čitaonice preko koje bi se narod navikavao na čitanje naše štampe. A našom agitacijom nismo uspjeli angažovati veći broj pretplatnika za našu štampu. U Kotarskom mjestu postoje prodavaone novina a takodjer i najveći broj pretplatnika je u samom kotarskom mjestu.

STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI:

Razvitak partijske organizacije u toku 1947. godine bio je dosta slab, a što najbolje dokazuje da se u toku cjele godine primilo samo 8 novih članova Partije i ako su postojale mogućnosti da se partijska organizacija proširi. Jedna od najvećih poteškoća koja je kočila razvitak rada u partijskoj organizaciji, je ta da je bilo u prvom redu nezdravo stanje u samom komitetu. U toku te godine ovaj komitet je rešavao nekoliko puta organizaciona pitanja, koje nije ni sada u potpunosti sredjeno, a naročito događaj koji nas je zadesio zbog neodgovornog aljkavog može se reći jednim djelom i neprijateljskog djelovanja pojedinih članova Komiteta koji su bacani iz Partije zbog krivičnih djela i sudski kažnjavani. Osim toga nekoji članovi Komiteta takodjer su isključeni iz Komiteta i kažnjeni strogim partijskim ukorom. Ovo je jednim djelom povoljno djelovalo na članove partije ali jednim djelom se još uvijek osjeća

zastoj i nesredjenost kako u komitetu tako i u cjeloj organizaciji. Sadašnji sastav Komiteta po nacionalnom sastavu odgovara, takodjer je dobar i socijalni sastav ali ne odgovara po kvalitetu i prilikama našeg kotara, obzirom što su članovi Komiteta iz drugih kotareva tj. pridodšlice poslije rata na ovaj kotar. To je u prvom redu polit. sekretar, drugarica zadužena po agitaciji i propagandi, drug kadrovik, šef odsjeka unutrašnjih poslova i šef UDB-e. Jedino je sa ovog kotara drug zadužen za financijski odsjek i za zadrugarstvo. Org. sekretar je iz susjednog kotara ali prilično poznat i na ovom kotaru. Drug za kadrovsko odelenje iako odan partiji, iako od najstarijih članova Partije borac 1941. g. po godinama mlađi čovjek ne pokazuje nikakvih izgleda za daljnji razvoj kao kadrovik, iako smo pokušali na više načina da rešimo taj problem do sada nismo mogli to nikako da rešimo. Dotičnog druga po svem izgledu nećemo moći koristiti za kadrovsku politiku a i vrlo teško za koji drugi sektor u Komitetu.

Naša organizacija kao cjelina ne odgovara u nacionalnom sastavu obzirom što je naš kotar 90% hrvatske nacionalnosti, a ostalo je srpska nacionalnost, a članova partije imali smo koncem 12 mjeseca 112 članova od kojih su 62 Hrvata, 59 Srba i 1 Madjar, a pretežno seljački stalež koji se vrlo teško uzdiže pokraj vrlo dobre kadrovske politike a kod nas je kako je navedeno baš najveći problem kadrovska politika i čovjek koji bi je znao pravilno provoditi.

Osnovne organizacije odnosno ćelije takodjer dobiju slabu pomoć od Komiteta, obzirom što je komitet bio vrlo loše administrativno sredjen tako da je drug org. sekretar koji je trebao pružati više pomoći, od kako je primio dužnost kao org-sekretar, nije mogao, morao se posvetiti administrativnom sredjivanju komiteta, jer nismo imali administratora koji bi mogao najosnovnije administrativne probleme da sam riješi, a osim toga drug zadužen po organizacionim pitanjima došao je ljetos iz Armije i nije se u prvih mah dovoljno ni snašao u ovim problemima koje je naša organizacija proživila. U svim kampanjama i zalaganjima koje je sprovodio ovaj Komitet i Narodna Vlast partijska organizacija kao cjelina nije mnogo na tom polju doprinjela. U većem djelu medju članstvom zapaženo je opće izvlačenje od svih zadataka ma koje prirode oni bili, naročito kod zadataka koji su kompliciranog i težeg značaja, kao na primjer otkupi, izborne kampanje, i vlastito uzdizanje, čitanje bilo brošura ili dnevne štampe. Takodjer je dosta zapaženo aljkavosti i nediscipline u održavanju partijskih sastanaka a i u većini plaćanja članarine. Kod ovako nesredjenog stanja kako u komitetu tako i u samoj partijskoj organizaciji nije se iz tog razloga posvetilo pažnje na uzdizanje zapravo na pronalaženje novog kadra i primanje novih kandidata, tako da kroz cijelo vrijeme godine nije se primio ni jedan kandidat već tek koncem godine primito je 6 novih kandidata. Ta iz kandidatskog staža u toku godine nije nijedan primljen u Partiju već jedino kako je gore navedeno od 8 članova koji su primljeni, primljeni su iz SKOJ-organizacije. U udovoljavanju obaveze prema državi takodje su mnogi članovi zauzimali oportunistički stav i nastojali da se izvuku od obveza, bili češće puta opominjani a neki i isključeni iz partije zbog navedenih razloga.

Naročito je poteškoća u rukovodjenju vanpartijskim organizacijama kao sa frontom, SKOJ-em, Sindikatom, i AFŽ-om iz razloga što nemamo u komitetu obuhvaćene te sektore rada. Ovo se odnosi naročito na zadnje polugodište ove godine od kako je došlo do novo oformljenog Komiteta. Organizaciona nesredjenost je u Fronti iz razloga što još ni danas nemamo odgovarajuće lice niti za političkog ni poslovnog tajnika NF-e. Sekretar Komiteta koji bi prilično zadovoljio kao tajnik fronte on je na dužnosti tajnika Narodnog Odbora i vrlo malo pruža pomoći organizacijama fronte, to mu naročito koči slab kvalitet članova

izvršnog odbora. Povrh svih problema koji su navedeni u organizacionim pitanjima isto je težak problem u organizaciji SKOJ-a. U poslednjih 5 mjeseci u komitetu SKOJ-a vlada potpuna razdrobljenost a naročito od kako je otišao drug sekretar u partijsku školu. Može se reći da komitet Skoja nije uopšte organizaciono učvršćen, i prema tome vrlo slaba pomoć se daje skojevskoj organizaciji na terenu. Pored ovako teškog stanja u SKOJ-u odrazuje se i u omladinskoj organizaciji slab rad. Sve frontovske akcije i sastanci koji su održavani a takodje i sindikalne podružnice nisu imale onaj efekat koji bi trebale da imaju i ako su izvršene vidne akcije na dobrovoljnim radovima, s tim što nije imalo organizacione čvrstine u odborima fronte i sindikalnim rukovodstvima. U poslednje vrijeme osnovano je nekoliko ogranaka Seljačke Sloge i Prosvete po selima. Rad ovih novoosnovanih ogranaka Seljačke Sloge nije došao do izražaja u tim selima, jedino u selima Šljivoševci koji pokazuju dobar rad na kulturno prosvetnom polju.

Broj žena članova KP koje učestvuju u državnom aparatu ili privrednim poduzećima imamo 9.

U toku godine i to pred kraj same godine osnovana su dva kursa i to stočarski i traktorski oko 70 polaznika.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet⁶⁷

KK Donji Miholjac⁶⁸

- 1) Ocjena stanja na terenu uglavnom odgovara, koliko su meni poznate prilike.
- 2) Iz pisanja izvještaja vidi se da onaj koji je pisao izvještaj nema pravilan odnos prema ljudima, jer prema svemu sa nepovjerenjem se odnosi, a i prema ljudima.
- 3) Treba omogućiti da narod gradi puteve svojim sredstvima, a Fronta da bude organizator, jer ćemo se na tom pitanju čvršće povezati sa masama. sada je na tom kotaru situacija takova, da od ondašnjeg naroda samo tražimo, a ništa mu ne dajemo.
- 4) Ispitati kakovi su ljudi i gazde kojima je naplata poreza prisilno izvršena, tj. zaplijenom i prodajom zaplijenjenih stvari.

Tehek

⁶⁷ Izvještaj je potpisao Ivo Conjar, politički sekretar.

⁶⁸ Zabilješka Antuna Bibera na kraju izvještaja.

62. KOTARSKI KOMITET KPH ORAHOVICA

Kotarski Komitet KPH-e
Orahovica
Broj 12/48

Orahovica, dne 19.I.1948.

PREDMET: Godišnji izvještaj

CENTRALNOM KOMITETU KPH-e
(Org-instruk.-odjelenje)

Z A G R E B

POLITIČKA SITUACIJA:

Političku situaciju na kotaru Orahovici, kroz čitavu 1947. godinu uslovljavali su sledeći momenti:

1) Izvanredna godina, koja je podbacila izvan svakih očekivanja, tim više što se ovaj kotar sastoji uglavnom od sitnoposjednika, koji su unapred proricali glad. Kada je došla uredba o predaji obaveza prema državi nastalo je pravo naricanje a koje je tokom čitave godine ublaženo ali se još i danas osjeća prilikom predaje najzadnjih proizvoda.

2) Kroz cijelu 1947. godinu na ovome kotaru su krstarile križarske grupe, koje su naročito bile aktivne početkom 1947. g. imajući vezu i podršku, u jednom dijelu kotara stvaralo je psihozu na izbježnosti rata i prevrata. Bilo je napada i pljačke od strane tih grupa, nabavljачko prodajnih zadruga, tako da jedno vrijeme je vladala prava panika na kotaru.

Svakako da su ovako stanje pojedini pokvareni neprijatelji još više povećavali i širili među neobavještenu masu.

3) Najglavnije je da Kotarski Komitet u ova obadva momenta nije imao inicijativu u svojim rukama, već u momentima bio izvor raznih oportunističkih tendencija i izvor plaća po pojedinim pitanjima, to se naročito odražavalo kod polit-sekretara KK, koji je bio radi toga smenjen sa dužnosti sekretara i istjeran iz Kotarskog Komiteta a čiji tragovi se još i danas susreću po terenu.

Obzirom da je ovaj kotar naseljen Srbima i Hrvatima, nešto Čeha, Slovaka i Mađara, nacionalno pitanje još uvijek na našem kotaru postoji kao važno pitanje i problem. Ovom se pitanju prilazilo više puta ali to je bilo samo odozgo površno, apstraktno dok se nije uspjelo, i ako se uspjelo odozdo putem raznih akcija, međusobne i uzajamne pomoći. Svakako da neprijatelji iz redova Srba i Hrvata nisu spavali već su upravo radili i uspjeli da na kotaru u priličnoj mjeri raspire šovinističke tendencije i u Srpskim i Hrvatskim selima, samo s tom razlikom što u srpskim selima se taj šovinizam ispoljavao otvoreno, dok u hrvatskim prikriveno ispod žita, ali po našem mišljenju mnogo opasniji, jer je on dolazio organiziran, povezan sa drugim kotarevima, kao što je Donji Miholjac, Podravska Slatina, sa Filakovićem, Valpovo, pa čak i sa gradom Osijekom a ujedno povezan sa križarima na našem kotaru.

Ove šovinističke tendencije su tokom godine uzimale takvog maha da su uspjele povezati i spojiti reakciju iz redova Srba i Hrvata, kao na primjer sela na našem zapadnom dijelu

kotara skoro u 4 do 5 sela, koja su uglavnom čisto Srpska, križari su imali vrlo dobre i organizirane veze, čak su dobivali od njih pomoć u hrani, baterijama i podatke o oružju u selu, pošto su mnoge razoružali i odnijeli puške, pištolje, uniforme i slično. Pred konac 1947. godine mi smo ipak uspjeli razbiti ovakve šovinističke pojave u daleko većem dijelu našeg kotara, na taj način što smo otkrili pojedine tipove koji su se uglavnom zacarili u partijskoj organizaciji a da se o drugima i ne govori, a sve ono pošteno aktivizirali, te se je uspjelo tokom godine pa do danas skoro sve grupe križara likvidirati, kao i njihove vođe, a za kraće vrijeme biti će i pohvatani i pozvani na odgovornost i njihovi jataci.

Prema tome mi danas imamo mnogo bolju političku situaciju nego što je bila ranije. Danas na našem kotaru su najjači oslonci i centri reakcije katolički popovi koji su uspjeli veliki dio naroda obuhvatiti crkvom, a što je najžalosnije pa i jedan priličan dio omladine. Još tokom postojanja Okružnog, kotarska rukovodstva vlasti i politička izgubili su svako rukovodstvo i svaku samoinicijativu usled zadataka koji su odozgo dolazili, sve na brzinu, a polučivali su se putem administracije i nasilja.

Svakako ovakav sistem rada pretvorio je političko rukovodstvo kao i rukovodstva vlasti u obične kampanjske komisije za sprovođenje zadataka postavljenih odozgo. Ovakav rad je isključivao sudjelovanje Narodne Fronte i drugih organizacija i stvarao kod pojedinih ljudi mišljenje o potcjenjivanju naših organizacija, kako je Narodna fronta i cjelina i pojedina organizacija unutar NF-e išla dezorganizovano, djelovali su tek pojedinci uglavnom komunisti koji svakako nisu mogli izvršiti sav zadatak s jedne strane, a s druge strane bili su naganjači za koje kažu frontovci, da nema komuniste ne bi se morao dati otkup viškova niti porez, koja dva pitanja uglavnom narod i postavlja. Da nema otkupa sve bi bilo dobro. Ima još jedno pitanje koje nije riješeno kroz cijelu 1947. godinu a to je pitanje Pododbora "Prosvjete" u Srpskim selima i "Seljačke Sloge" po Hrvatskim selima. Ovom smo mi pitanju sada ozbiljno prišli i pronašli ljude i mi čvrsto vjerujemo u pozitivne rezultate. Što se tiče lanjske političke situacije ona se na našem kotaru odvijala negativno iz slijedećih razloga:

Što se naš kotar smatra polupasivnim kotarom, što on spada po svom kulturnom nivou zahvaljujući bivšim režimima među zadnje po redu, naročito jugozapadni dio kotara gdje je i ono nekoliko škola razoreno, koje smo tek sada nešto popravili dok još mnogo naših sela ratom stradala imaju krov nad glavom, ali neke ustanove gdje bi se politički i kulturno-prosvjetno razvijali nema. Svakako da ovdje leži veliki dio odgovornosti na nama ali dosta puta i gore nije bilo dovoljno razumjevanja od pojedinih ministarstava u vezi materijalne pomoći. Tako je narod bio upoznavan putem mitinga i slično, dok putem čitanja štampe i čitaonica i ostalih ustanova nije bilo omogućeno, te bi pojedini reakcioneri upravo ovo iskoristili da objašnjavaju na svoj način.

Ovo pitanje kao niz drugih, po nas važna pitanja kao što smo gore naveli, mi se spremamo riješiti putem izgradnje Zadrugnih domova.

a) Narod će dobiti svoj centar.

b) Preko rada na ovim objektima mi ćemo odstraniti niz nezdravih pojava, otkriti sve bukače, lenčine, koji govore da se sve ne može, i na taj način učvrstiti i očistiti sve organizacije.

Svakako ovi momenti koje smo do sada naveli utjecali su na naš privredni plan za 1947. god. koji nije ispunjen 100%. Za neispunjenje plana 1947. ima i opravdanih razloga koji su bezuvjetno utjecali i bili kočnica za uspjeh.

Prvo, što je ovaj kotar na novo formiran od tri druga kotara bez svoga katastra i ostalih potrebnih dokumenata koje su svakom kotaru potrebne radi evidencije.

Na primjer, nama se računa da mi imamo 31.000 kj. zemlje privatnog sektora, dok smo mi putem evidencije našli svega 24.500 kj. zemlje privatnog sektora. Ali nama se još uvijek razrezuje plan na 31.000 kj. privatnog sektora. Na našem kotaru ima Zemaljsko-Državnog republikanskog sektora 5.500 kj. zemlje, dva ribnjaka republikanskog značaja, jedan 1200 kj, drugi 120 kj. No više vlasti nikako da se slože da se ovo odbije od ukupne površine 31.000 kj. iako smo mi pronašli katastar koji potvrđuje da čitava površina svega katastra ima 31.000 kj.

Iako se na ovom kotaru vodi već tri godine borba za evidenciju, već sve forme rada upotrijebili i uvijek izađe samo 24.500 kj. zemlje.

Ova još do danas nesređenost ima te posljedice da planovi razreza su nerealni i na naše saveznike vrlo negativno djeluju. Na primjer: prilikom promjene uredbe o otkupu. Na našem kotaru razrez se je vršio na 31.000 kj., drugo, kad je već bilo gotovo sa razrezom tada je došao član Okružne komisije Repac, koji je prvog razreza već bio ne realan, obzirom da fali zemlje on je povisio još na 120 vagona na cjelom kotaru. Treće, izvanredna godina koja je podbacila više od 50% stvorili su tešku situaciju na kotaru.

U ovoj akciji mi smo preko komunista uspjeli razbiti oportunističke teorije i otkupili smo 90%, ali smo mi može se reći do zrna pokupili na kotaru, čak su neki išli kupovati na druge kotareve da bi podmirili i za vlastitu ishranu nabavili. Ovu smo kampanju izvršili bez većih administrativnih mjera, ali odmah poslije otkupa, kod nas je postao problem ishrane kojeg još uvijek nismo riješili, jer postoji masovno traženje.

Druga kampanja, bio je kukuruz kojeg mnogo teže otkupljujemo svega 74%, razlog što govor maršala Tita na kongresu boraca za čas se proširio na kotaru u vezi otkupa. Drugo, poslije je došla evidencija u vezi toga, treće, naša ne samostalnost i ne aktivnost da se i dalje odmah spriječi svaka oportunistička teorija u vezi otkupa tako je iz ovog svega, oformila se tendencija da je kotar na svoju ruku pokupio sve žito i da to treba namiriti kukuruzom za ishranu.

U vezi ovog svega trenutno je zavladao kolebljivost kod kotarskog rukovodstva, s jedne strane, sa druge strane pitanje magazina koji uopće kod nas nije bilo, već smo privatno spremili po čardacima. U ovakvoj situaciji priznajemo da se nismo momentalno znali orjentisati, da li da čistimo tavane od kukuruza ili da onima kojima smo žito sve odvezli ostavimo nešto kukuruza. Ovakva trenutna neodlučnost i sve ostalo uzrok je da smo otkupili svega 74%.

Prilikom otkupa mi smo izvršili oko 20 hapšenja, novčano kaznili oko 40 uglavnom bogatijih seljaka, mnogima se odvozilo, na mjestima smo i mast uzimali mesto kukuruza. Da je ovaj otkup bio nerealno zadužen svjedoče naši članovi KP koji su u prvoj i drugoj kampanji predali sve svoje obaveze ali njima nije stvarno ništa ostalo. Još jedna činjenica potvrđuje da je naš kotar nerealno zadužen što za cjelo vreme na našem kotaru nije prodan nijedan metar hrane, na slobodnoj prodaji. Kod nas je potpuno nestalo pijace žitarica, dok je ranije bila vrlo živa pijaca.

Nasuprot našeg kotara, na ostalim kotarevima ljudi stalno donose na pijacu, čak sa našeg kotara narod masovno odlazi na druge kotareve i plaća metar kukuruza po 1500 din. pa čak i 2000, a žito 2500 dinara.

Kampanja za naplatu poreza na našem kotaru je završena sa punim uspjehom i ako smo imali najnesređeniji financijski odsjek u Slavoniji, mi smo i jedno i drugo uspjeli srediti, tako da po tom pitanju klapa. Svakako da novi razrez za 1947. godinu baš nije tako povoljno primljen, ali uglavnom od jačih srednjaka i bogatijih, ali uspjeh će svakako biti siguran.

Kampanja krumpira je uspjela preko 150% ali zahvaljujući bonovima jer je kod nas roba postala faktor koji uslovljava političku situaciju, tolika je potražnja.

Ostale kampanje kao izgradnja popaljenih sela, sječa drva i sjetva i druge akcije dale su dobrih rezultata. Na primjer: mi smo pod vrlo teškim uslovima izvršili plan za 105% izgradnju popaljenih sela. Otkup masti 100%, sjetva uspjela 96%. Ostala privredna poduzeća na našem kotaru a kotarskog su značaja kao što je ciglana u Orahovici, kotarsko ugostiteljsko poduzeće, podbacili su iz više razloga.

Prvo, što sama organizacija rada nije bila zamjenjena sa novijim prikladnim sredstvima kojima se raspolaže.

Drugo, potcjenjivanje sindikata i ostalih političkih organizacija ukoliko su postojale, u koliko su postojale bile su samo forme radi.

Treće, samo rukovodstvo bilo je bez ike perspektive da se rad proširi i da je moguće, i da uopće treba prošiti rad. Ovakvi su razlozi i u ostalim poduzećima.

Pored niza neuspjeha i nedostataka mi smo imali i uspjeha u našoj privredi 1947. g. Naprimjer, u pojedinim selima uspjeli smo da izmijenimo radne odnose tj. da zamijenimo novom organizacijom i savršenijom formom rada. Osnovali smo 4 radne seljačke zadruge. Osnivanjem ove 4 Radne Seljačke Zadruga nama su otvorene široke perspektive na našem kotaru da ove godine osnujemo najmanje 5 Seljačkih Radnih Zadruga na našem kotaru i time s jedne strane zaoštrili borbu protiv svih mogućih politikanata i špekulantskih tipova na selu, a sa druge strane popraviti političku situaciju i dovesti je u sklad sa linijom KP. I ako je kratko vrijeme kako su one osnovane, one su pokazale lijepe rezultate, na primjer, u jesenskoj sjetvi one su prije kiše posijale sa traktorima 100% po sjetvenom planu. Njihova su žita za sada najbolja. Oni su postavili plan za 1948. g. financijski, gradnje i ostalo. Ove su zadruge težište političke borbe skrenule sa nacionalne i vjerske na privrednu bazu i tako postale politički centar. Inače njihovo postojanje i politički uticaj osjeća se po čitavom kotaru, kulaci vrište i izmišljaju stotinu burgija da narod odgovore od zadruga, ali nasuprot toga, danas se vrše nove pripreme za osnivanje novih Seljačkih radnih zadruga, u tri sela, sve starosjedioci.

Inače zadruge su postale predmet diskusije po selima, na sjelu, prelu i na radu.

Naše se zadruge osnivaju pod vrlo teškim uslovima, zato što u zadrugu ulaze samo siro-tinja sa vrlo lošim stambenim zgradama, u kojima se ne može uskladiti praktični rad sa savremenošću organizacije. Stambeno pitanje to je kod nas opće i teško pitanje na kotaru, a sada se odražava u našim Seljačkim radnim zadrugama. One će nešto izgraditi ove godine ali to tek malo od onog što sve traži nova organizacija rada u zadrugama.

Izgradnjom zadružnih domova po našim selima, a naročito tamo gdje su Radne seljačke zadruge mi ćemo riješiti mnogo što će mo stvoriti politički centar, ali još mi ni izdaleka nećemo riješiti sve što bi trebalo.

Svakako izgradnja zadružnih domova po selima je pozitivno odjeknula i već sada ima o tome pozitivnih rezultata gdje su rukovodstvo seljačke radne zadruge u zajednici sa odborom Saveza boraca uspjeli okupiti čitavo selo Milanovac na dobrovoljni rad u privlačenju materijala za zadružni dom, takav rad i rukovodstvo je potaklo i ostala sela da se mnogo bo-

lje zainteresuju o izgradnji zadružnih domova i ovu politiku i plan su pozdravila sva naša sela.

Što se tiče kadrova članova partije mi smo u ove četiri Seljačke radne zadruge osigurali čvrsto rukovodstvo od članova partije, ali imamo sela u kojima postoje sve mogućnosti za osnivanje seljačkih radnih zadruga dok u tim selima nemamo ni jednog člana partije, no ipak ćemo i tamo osnovati Seljačku radnu zadrugu bez obzira da li ima članova partije a takovim zadrugama ćemo mi dati punu podršku za njihov opstanak i razvoj.

Pitanje Nabavljačko potrošačkih zadruga, njihovog aparata, poslovanja i uopće gledanja naroda na te zadruge.

Nedostatak u radu naših trgovačkih zadruga je taj što do danas nismo riješili pitanje kadrova koji će znati voditi trgovinu i to socijalističku trgovinu na našem selu. Imamo niz primjera nepravilnog postupka tih namještenika po tim trgovačkim i potrošačkim zadrugama.

Rad naših potrošačkih zadruga po selima su ometali i privatni trgovci koje mi još nismo ugušili bili u prošloj godini, tako da su ti privatni trgovci svojim odnosom prema potrošačima znali imati bolji postupak i na osnovu toga primamljivali naše ljude i odvrćali od zadrugarstva. Za nepravilno rukovođenje potrošačim radnim zadrugama na našem kotaru najveću odgovornost snosi tajnik bivši, kotarske zadruge koji je vodio oportunističku politiku prema razvoju zadrugarstva i u opće razvoja zadružnog pokreta na našem kotaru.

Što se tiče trgovine na našem kotaru o njoj se mnogo priča na svakom koraku. Tokom 1947. godine na kotaru uglavnom sa robom snabdjevalo se 75% potrošača preko zadruga. Tokom 1947. godine osnovano je i državno komunalno poduzeće Napredak u centru, koje je nepažnjom našom bacilo kotarsku zadrugu u zasjenak, pa čak i mjesne zadruge po selima. Neki su ljudi shvatili da treba osnovati svuda državna poduzeća što smo mi na vrijeme uočili i stvar ispravili tako da danas naše zadruge pomalo opet nadolaze u kolotečinu, pa čak su neke u kampanji za otkup pokazale vrlo lijepe rezultate.

U zadnje vrijeme pružena je znatna pomoć našim zadrugama u pogledu stručnih kadrova i stručne pomoći. Mnogi su nezdravi elementi koji su bili namješteni po našim zadrugama, izbačeni sa svoje dužnosti i postavljeni zdravi, povjerljivi i odani ljudi. Najbolnije pitanje za sada je pitanje zadružnih prostorija po našim selima, a koje pitanje će se riješiti izgradnjom zadružnih domova. U prošloj godini kao što smo naveli kotarska zadruga je bila bačena u zasjenak od državnog poduzeća, a mjesne zadruge su ometane od privatnih trgovaca, dok u posljednje vrijeme su na našem kotaru privatni trgovci većinom ugušeni i traže namještenje po našim zadružnim i državnim poduzećima, tako da naše zadruge po selima mogu neometano da posluju.

Što se tiče prehrane stanovništva na našem kotaru tu je stvar išla vrlo teško. Mi smo dobili 29 vagona žita za prehranu onih ljudi koji su sve svoje predali i za prehranu sirotinje na našem kotaru. Tek što se počelo dijeliti nekolicini sela tada je obustavljeno, tako da nam još niti do danas nije jasno iz koga razloga. Mi još do danas nismo našli drugi metoda nego da ih upućujemo tj. one ljude koji traže hrane od nas neka idu kupiti na slobodnoj prodaji izvan kotara, ali to još mogu učiniti imućniji ljudi, dok za siromaha je nemoguće platiti 1500-2000 Din. po jednom metru kukuruza, a to je stvarno nemoguće i mnogo za siromaha. Iz tih razloga mi još nismo na čisto kako da riješimo to pitanje. Isto pitanje je bilo i kod naših namještenika naročito u centru kotara, jer je ovdje najteže pitanje prehrane, a još tom ako dodamo stambeno pitanje koje se tako reći nije maklo sa mrtve točke. Od oslobođenja do danas mi

smo imali takovu situaciju da su nam namještenici bježali i davali otkaz na dužnosti baš usled stambenog pitanja na našem kotaru. S druge strane mi na našem kotaru nismo imali srednji škola, pa niti u samom centru, tako da je vrlo teško pitanje školovanja djece naših službenika i namještenika i iz tih razloga je svaki imao pravo da traži premještenje sa našeg kotara. U vezi toga ćemo imati uvijek takovo stanje sve dok se ne riješi stambeno pitanje, kao što je i pitanje dovršenja sedmoljetke, koje pitanje će biti riješeno i jedno i drugo u toku 1948. godine.

KULTURNO PROSVJETNI RAD na našem kotaru nije zadovoljavajući, pošto se djelovalo odvojeno. S jedne strane politički sve naše masovne organizacije su na to djelovale, dok s druge strane težište rada se uglavnom prebacilo na naš prosvjetni odsjek Kotarskog narodnog odbora, koji nije mogao dati sadržaja naše nove stvari.

Godina 1946/47. bila je prva godina sistematskog rada na uklanjanju nepismenosti, ali niti u toj godini nisu postignuti naročiti rezultati iz razloga što nisu bili u početku provjereni tečajevi, dali su odpočeli sa radom na vrijeme i koliko ima polaznika na tečaju. Prema podacima bilo je na našem kotaru nepismenih 303 m. i 817 ž. svega ukupno 1120 nepismenih. U toku 1947. godine radilo je 22 analfabetska tečaja u kojima je bilo obuhvaćeno 94 m. i 206 ž. ukupno 300 polaznika, dok je pojedinačno učilo 12 m. i 22 ž. svega 34. Uspješno je završilo radom 14 tečajeva, te je opismenjeno u tečajevima i pojedinačno 54 m. i 93 ž. svega 147.

U radu oko opismenjavanja najviše su se založili prosvjetni radnici, dok su masovne organizacije davale vrlo slabu pomoć. Poučavatelji su bili većinom učitelji, tako da je u tečajevima radilo 22 stručna poučavatelja i 6 nestručnih. Među najboljim selima koja su se istakla u radu na suzbijanju nepismenosti jesu Suhomlaka i Milanovac. Na kraj školske godine nagradilo je ministarstvo prosvjete za uspješan rad u tečajevima 8 učitelja i 3 nestručna poučavatelja, sa nagradom od 7780 Din.

Tokom godine provjeravali su se i dalje podaci o nepismenima, tako da danas imamo na kotaru 324 m. i 829 ž. ukupno 1153 nepismenih. Do kraja 1947. godine organizirano je na kotaru 27 tečajeva, sa ukupno 350 polaznika. U radu na likvidaciji nepismenosti zalažu se većinom prosvjetni radnici, dok masovne organizacije na terenu još uvijek daju slabu pomoć. Otvaranje tečajeva još je u toku. Obavezatno nam je opismeniti 620 nepismenih do 45 godina starosti, i 106 preko 46 godina, koje je najteže privući na tečajeve. Za rad u tečajevima imamo i kadar poučavatelja i materijal za tečajeve, tako da nam ovo pitanje nije teško rješavati.

U osnovnim školama rad u prošloj školskoj godini 1946/47. bio je uglavnom zadovoljavajući. Mnogi nastavnici još se ne snalaze u predavanju povjesti i zemljopisa jer nemaju nikakvih priručnika ni udžbenika, pa je uspjeh u nastavi ipak bio zadovoljavajući, a bio bi mnogo veći kad bi škole raspolagale savremenim sredstvima za nastavu, ali još većina naših škola nema ni ono najosnovnije. Savremene metode rada pretresane su u praktičnim i teoretskim predavanjima i sindikalnim učiteljskim grupama i kotarskim konferencijama. Na sastancima prorađivani su referati iz savremene političke i pedagoške literature držeći se najboljih Sovjetskih pisaca i pedagoga.

Učenici se odgajaju u školi prema novom planu i programu a van škole u pionirskim i omladinskim organizacijama, kako bi postali korisni članovi naše nove zajednice. U prošloj školskoj godini bilo je školskih obveznika 2915 a polaznika 2629, od ukupno 2629 polaznika

uspješno je završilo razrede 2199, a ponavlja razred 480 đaka. Dakle uspješno je završilo razred 83% redovnih polaznika.

Školu nije polazilo 286 obveznika što iznosi 9,8%. Vladanje učenika bilo je zadovoljavajuće. Nedostaci su bili u činjenici što se u prošloj školskoj godini nije mogao postići 100% polazak škole.

Materijalno stanje učenika je prosječno slabo jer su to većinom djeca seljaka i radnika koji su tokom rata materijalno upropašteni.

Na kraju 1947. godine radilo je na našem kotaru 24 osnovnih škola 3418 obveznika i 3196 polaznika /od ukupnog broja obveznika 222 ne polazi školu, pored svega nastojanja nije se uspjelo postići 100% polazak škole.

U osnovnim školama radi 30 nastavnika. Taj broj ni izdaleka ne zadovoljava potrebe, jer bi prema broju školskih obveznika trebalo još najmanje 9 nastavnika. Od toga broja 6 nastavnika studira privatno višu pedagošku školu.

Preodgoj starog učiteljskog kadra vršio se političkim predavanjima u okviru učiteljskih sindikalnih sastanaka i kotarskih konferencija. Većina nastavnika je marljiva u radu i postižu u obrazovnom pogledu uspjehe, dok u idejno političkoj izgradnji nisu mnogo napredovali, nešto radi preopterećenosti u poslu, dok manje radi aljkavosti i nesnalaženja i neprijateljskog raspoloženja prema današnjici.

Na kotaru postoji 22 državne zgrade, a svega ih je 15 sa učiteljskim stanovima, 4 škole rade u privatnim zgradama. Većina zgrada je u vrlo lošem stanju. U postojećim zgradama ima 37 učionica. U toku 1947. godine gradile su se 2 nove školske zgrade, dovršene su 3 nove školske zgrade, a popravci su izvršeni na 2 školske zgrade. Najhitnije bi trebalo izgraditi još 5 školskih zgrada.

Rad općeobrazovnih tečajeva u 1946/47. godini, radio je na području kotara samo 1 niži općeobrazovni tečaj, dok srednji općeobrazovni tečaj nije radio.

Na kraju 1947. godine radila su 3 niža općeobrazovna tečaja sa ukupno 50 polaznika i to omladine.

U tečajevima se radi po nastavnom planu i programu za niže općeobrazovne tečajeve. U njima polaznici stiču znanje osnovne škole i pripremaju se za polaganje ispita, na osnovnoj školi. Većina polaznika su oni koji su prošle godine završili analfabetski tečaj.

Rad tečajeva je dobar. U tečajevima rade stručni nastavnici - učitelji.

U kotarskom mjestu radi srednji općeobrazovni tečaj sa 31 polaznikom. U njemu su obuhvaćeni rukovodioci masovnih organizacija, Kotarskog izvršnog odbora, sindikata, zadruge, milicije itd. Na tečaju predaju nastavnici sedmoljetke i referenti prosvjetnog odsjeka. Rad u tečaju je otežan neredovitim polazkom tečajaca, te je teško postići zadovoljavajući uspjeh.

Što se pak tiče srednjih stručnih škola tu uglavnom dolazi do izražaja škola u centru kotara Orahovica, gdje je najviše zanatskih radnji i gdje je stvarno organizovano pohađanje škole. U školi su dva odelenja od 91 polaznika. Sami nastavnici su učitelji sa sedmoljetke i koji se stvarno zalažu da što više dadu općeobrazovanja naučnicima. Inače su svi organizirani u narodnu omladinu NOH i kandidati. Ogromna većina su bili na omladinskoj pruzi, obuhvaćeni su fiskulturom, pa još uvijek vrše nad njima utjecaj privatni majstori. U drugim većim mjestima isto tako je organizovano, samo tamo je slabiji na njihov politički uticaj.

Što se tiče korištenja štampe, radia i drugih kulturno prosvjetnih institucija, na našem kotaru nije došlo do izražaja osim u nekoliko sela gdje je inicijativa odozdo, kao što je Milanovac i Suhomlaka. Po pitanju štampe je ispod svake kritike, imamo sela gdje uopće dodje koja novina, ili ne dodje ni jedna.

Imamo članova KP koji ne čitaju štampu, a ostaloj masi i da ne govorimo. Tokom 1947. godine mi smo naročito u zadnje vrijeme tom pitanju mnogo posvećivali pažnje i može se kazati da se kod nas u zadnje vrijeme na selu mnogo više traži štampa. Mi svakako ove godine mislimo razviti do maksimuma rad na tome pitanju.

U 1947. godini postojale su na kotaru 4 čitaonice, u kojima su bili smješteni radio aparati. Najbolji rad čitaonice bio je u Suhomlaci gdje je ona zaista bila sjedište kulturno prosvjetnog rada i u njoj se održavala predavanja, slušale skupno radio vijesti. Rad knjižnice nije bio zadovoljavajući, ali se je pristupilo reorganizaciji, a budžetom je osigurana nabava knjiga.

U 1947. godini održano je 70 priredaba, i to većih u kojima je učestvovalo drugova iz kotarskog narodnog odbora, fronte, i ostalih masovnih organizacija iz samog kotarskog sjedišta, dok manjih priredaba i raznih usmenih predavanja je bilo mnogo više.

ORGANIZACIONO STANJE:

Stanje u partijskoj organizaciji, SKOJ-evskoj, Frontovskoj, AFŽ-e i ostalim organizacijama.

Stanje u partijskoj organizaciji kroz 1947. godinu bilo je slijedeće:

U početku 1947. godine bilo je 273 člana partije od toga je bilo svega 20 radnika, 179 siromašnih seljaka, 57 srednjaka i 2 imućna seljaka, 15 namještenika i 2 obrtnika. Nacionalni sastav, Srba 154, Hrvata 118, Mađara 1.

Na koncu 1947. godine partijska organizacija broji 297 članova, od toga 9 industrijskih radnika, 19 siromašnih seljaka 148, srednjaka 44 i jedan imućni, 63 namještenika, 2 obrtnika, ukupno 297.

NACIONALNI SASTAV:

Srba 171, Hrvata 125 i 1 Mađar.

Rad partijske organizacije na pripremi kandidata za prijem u partiju kroz 1947. godinu bio je vrlo slab a to se vidi iz toga što je partijska organizacija za mali broj porasla.

Nedostatci u tome su bili što se partijsko rukovodstvo po tim pitanjima nije dovoljno založilo. Kao glavni dio odgovornosti za nedostatke u radu partijske organizacije mogao bi se pripisati bivšem org-sekretaru koji nije vodio računa o radu i razvoju partijske organizacije niti je davao pomoći sekretarima partijskih jedinica na terenu, kako bi mogao svaki na svome terenu provjeravati ljude i njima prilaziti i pripremati ih za partiju, kao i primati nove kandidate i nove članove partije iz organizacije SKOJ-a, s druge strane niz nedostataka u radu sekretara partijskih jedinica koji su se događjali. Za te nedostatke, greške i propuste u radu nisu pozivani sekretari na odgovornost niti na ukazivanje grešaka kako bi mogli preko tih ispravki otkloniti nedostatke u radu svoje jedinice. Naši sekretari na terenu nisu dovoljno samostalni niti su samoinicijativni u radu te se stoga više puta dogodi da sekretar ima više puta propusta u radu te za razlog tome nadje izgovor, nisam dobio direktive od kotarskog komiteta.

Do polovine 1947. godine sav rad komiteta bio je sveden na org-sekretara koji je ujedno bio i pročelnik gradjevinskog odsjeka tako da u stvari nije imao mogućnosti da u dovoljnoj mjeri pomogne sekretarima niti ih je mogao pozivati k sebi na savjetovanje i ukazivati na njihove nedostatke i greške.

Općenito kotarski komitet do 1947. postojao je samo na papiru ali da je radio i da se njegov rad osjećao toga je bilo vrlo malo, s druge strane bilo je članova komiteta koji su svojim radom krnjili ugled i autoritet kotarskog komiteta, tako da je Okružni komitet takovu dvojicu isključio iz komiteta i to Damjanović I. i Majstorović Nikolu. Damjanović kao član kotarskog komiteta počeo je nemoralno živjeti i s druge strane svakojake izgrede i prljave riječi pred masom govorio tj. pred ženskim i kao takav izgubio je autoritet rukovodioca a kamo li jednog člana komiteta. Na osnovu takovog rada Okružni komitet Osijek kaznio ga je isključenjem iz komiteta. Bivši politički sekretar Majstorović kao partijski rukovodioc na kotaru u svome radu ostavio je vrlo loših tragova na našem kotaru tako da se još i danas na terenu susrećemo sa njegovim nedostatcima koje je on iza sebe ostavio, a to se najbolje odrazilo u nacionalnom pogledu, jer isti nije bio nacionalno raskrstio a sa druge strane išao je linijom lakšeg otpora. Zadatke koji su postavljani od višeg foruma pred rukovodstvo ovog kotara za njega su bili većinom nemogući i nepravilni tako da je većinom zastupao interese pojedinih špekulanata koji bi ih pogadjali. Na osnovu toga Okružni komitet Osijek kaznio ga je isključenjem iz kotarskog komiteta.

Iz toga se vidjelo da usled nezdrave politike članova komiteta postaje nezdravo stanje na kotaru i u partijskim organizacijama a kao najlošija pojava bila je ta što nije bilo jedinstva i saglasnosti u samom komitetu, vodila se dvojna politika. S druge strane vodjena je veliko srpska politika tako da kada treba neku pomoć narodu onda se gledalo s drugim očima na donja sela a s drugim očima na gornja sela, tj. na zasluge sela za vrijeme rata, tako da je narod na terenu izgubio povjerenje u rukovodstvo.

Na našem terenu po pitanju ideološke izgradnje članova partije nije se poduzimalo dovoljno rada niti je stavljen u zadatak partijskim jedinicama proučavanje materijala. Izmjenom rukovodstva u komitetu i dolaskom novih članova na dužnost poboljšalo se samo stanje komiteta tako da se moglo dati više pomoći partijskim organizacijama. Ovaj kotarski komitet doneo je zaključak na svom sastanku da se daje partijskim jedinicama potreban materijal za proučavanje i da svi članovi komiteta obidju partijske jedinice na terenu da bi se u svakoj jedinici popravilo stanje i prema prilikama i stanju u svakoj jedinici. Da im se ujedno da i potreban materijal tako da sa drugom polovinom 1947. godine dobile su potreban materijal za proučavanje. Proučavana su na terenu Komunist sva tri broja, kao i Istorija SKPb-a I, II i III glava.

Težak partijski materijal nije se mogao dati na proučavanje pošto su sekretari za sada još teoretski slabi, a osim toga proučava se svakodnevna štampa ali u tome ima dosta nedostataka tako da svi članovi partije nisu upoznati u svakodnevne novosti niti u tome pokazuju dovoljno interesovanje. Da bi se izbjegli ti nedostatci kod članova partije i slabo zainteresovanje u teoretskoj izgradnji poduzete su mjere da svaki od članova partije bude predstavnik jedne od društvenih masovnih organizacija a svaka takva organizacija na terenu dobiva svoju štampu. Prema tome svaki može da bude upoznat sa svakidašnjim novostima i da ih može prenijeti na ostale mase.

U 1947. godini održana su dva seminarra sa sekretarima partijskih jedinica i to proradjivalo se Nacionalno i Seljačko pitanje i koncem 1947. godine održan je seminar sa sekreta-

rima povodom referata druga Tita i Kardelja na drugom kongresu fronte. Po održanim seminarima bilo je prilično uspjeha i sekretari partijske jedinice su mogli pravilnije prenositi pojedine stvari na članove partije i ćelije.

DISCIPLINA: Disciplina u partijskoj organizaciji općenito, kao i kod pojedinih članova partije zavisila je od discipline partijskog rukovodstva odnosno od discipline kotarskog komiteta.

Pojedine partijske jedinice kao i sekretari jedinica pokazali su se vrlo dobro tako da u svom selu drže situaciju usvojim rukama dok pojedini sekretari kao i partijske jedinice su dosta labave i neodgovorne u partijskim zadacima.

Možemo navesti nekoliko primjera discipline i pravilnog rada nekih partijskih organizacija kao naprimjer u selu Valencu sekretar jedinice koji je prilikom otkupa bijelih žitarica održao masovni frontovski sastanak sa narodom i pravilno im prikazao važnost otkupa bijelih žitarica te je narod na masovnom sastanku jednoglasno zaključio da se višak preda u jedan dan. Sutrada seljaci čitavog sela predali su 100% svoju obavezu.

Takodjer imamo konkretan primjer u selu Milanovcu gdje je sekretar partijske organizacije preko narodne fronte organizovao seljake za sječú drva.

Dalje možemo navesti konkretni primjer nediscipline i slabog rada kod pojedinih partijskih organizacija. U partijskoj jedinici u Kamenolomu ima pojedinih članova kojima je puno platiti članarinu po skali i neodgovornost prema partijskim zadacima, ta se ćelija naročito slabo založila u pogledu pronalaska kandidata i SKOJ-evske organizacije.

Drugi slučaj imamo u partijskoj jedinici u Gornjoj Pištani, Borjanić Simo bivši član koji je u posljednje vrijeme zanemario partijske sastanke nije htio primati partijske zadatke od partijske jedinice niti je htio plaćati članarinu.

Prilikom otkupa bijelih žitarica dobio je zadatak od partijske jedinice da ima u odredjenom rajonu izvršiti otkup bijelih žitarica, isti je odbio i rekao da se on neće zamjerati sa narodom za takve stvari. Takodjer se često opijao tako da uslijed njegove neodgovornosti počela se pojavljivati nedisciplina i kod ostalih članova partije.

Pri obilasku partijski jedinica od strane članova komiteta na sastanku pokrenuto je pitanje Borjanić Sime o njegovom slabom radu i neodgovornosti našto se je isti izjasnio da ne želi biti član partije i da on nema nikakve koristi od partije već da samo partija ima od njega koristi guleći ga sa obavezama sa partijskom članarinom i da on u tome slučaju neće da bude član partije. Kotarski komitet je istoga pozvao na odgovornost i kaznio ga isključenjem iz partije.

Kao najslabije partijske jedinice na našem kotaru su bile Pušina i Čačinci. Partijska jedinica u Pušini koja je bila raspuštena prije godinu dana radi svog ne odgovornog rada, 1947. godine je ponovno raspuštena.

Razlog raspuštanja te jedinice je taj, što nisu održavali u opće sastanke niti su izvršavali zadatke kao što je otkup viškova a takodjer drugovi koji su radili u mjesnoj narodnoj vlasti nisu izvršavali zadatke a niti su vodili ikakvog računa o svom narodu na selu. Sastanke nisu održavali 5 mjeseci.

Da bi se stanje popravilo pozivali smo pojedince u komitet i odlazili više puta u selo ali ni jednom nismo uspjeli da ih prikupimo na sastanak. U partijskoj jedinici bilo je nekoliko članova koji su nastrojeni veliko srpskom politikom a sekretar partijske jedinice imao je vezu sa

križarskom bandom, koja se nalazila u šumi u blizini sela. Isti sekretar nalazi se kod kuće dok se ne završi rasprava sa križarskim vodjom Ivankovićem.⁶⁹ Od UDB-e za kotar Orahovicu dobili smo konkretne podatke da je pomenuti održavao vezu sa križarima.

Raspuštanje partijske organizacije u Čačincima usledilo je iz razloga što se zaključci sa sastanka partijske jedinice znadu po čitavom selu.

U jedinici je bilo ljudi koji su rušili ugled partije, tj. kod pojedinaca se pojavio šovinizam i pijančevanje. Prije raspuštanja partijske organizacije u Čačincima da bi se stanje popravilo pošto su isti bili nastrojeni velikosrpskom politikom. Pomenuti su bili razbijači bratstva i jedinstva a u zadnje vrijeme nisu se odazivali sastancima niti su plaćali partijsku članarinu.

Poslije isključenja istih nije se stanje popravilo nego se nastavilo i dalje sa pijančevanjem i istom politikom.

Da bi se stanje popravilo članovi komiteta su više puta odlazili na sastanak te jedinice i ukazivali na te nedostatke ali to nije ništa djelovalo na partijsku organizaciju te usled toga komitet je donio odluku da se ta jedinica raspusti. Nakon kraćeg vremena kroz provjeravanje formirana je nova partijska jedinica od nekoliko starih članova te od kandidata i SKOJ-evske organizacije.

Kao najbolji u radu jesu partijska organizacija u Orahovici, Suhomlaci, Milanovcu i Zdencima, koji su svojim zalaganjem uspjeli formirati Seljačke radne zadruge.

Rad partijske organizacije na uzdizanju kadrova.

Na našem kotaru je sasvim mali broj uzdignuto novih kadrova u 1947. godini. U 1947. godini bio je jedan od članova kotarskog komiteta u partijskoj školi, isti drug je org-sekretar KK.

Rukovođenje kadrovskom politikom kako u našim kotarskim ustanovama, naših poduzeća, tužioštva i drugih ustanova nije se dovoljno zabavilo problematikom u odgoju novih kadrova.

Za personalna pitanja bio je zadužen ispred kotarskog komiteta jedan od članova partije koji je ujedno bio personalni referent ali svakako komitet nije imao pravilnog uvida kakova se vodi politika kadrova na našem kotaru. Osim toga održan je vrlo mali broj tečajeva, seminara i drugih stručnih predavanja koja bi bila kao najosnovnija podloga za svaki današnji rad sa našim kadrovima.

Mi imamo na našem kotaru većinom u svim ustanovama i poduzećima činovništvo iz starih režima koje nam ne može pored svog rada odgajati nove ljude, s druge strane nemamo u svako doba puno povjerenje da će nam 100% pravilno izvršiti svaki zadatak tako da je potrebno mnogo kontrole nad samim činovničnim aparatom. U posljednje vrijeme kotarski komitet se po tim pitanjima ozbiljno pozabavio tako da su poduzete mjere i primljeno je priličan broj SKOJ-evaca koji se praksiraju uz stare činovnike kako bi danas sutra mogli primiti najpotrebnija mjesta i zastupati pojedine nepovjerljive činovnike.

Najbolnije pitanje na našem kotaru bilo je u kotarskoj zadrugi gdje su se bili uvukli razni špekulanti i trgovci bivše Jugoslavije koji su nanjeli zadrugi mnogo štete kroz svoj nevaljali rad.

⁶⁹ O skupini Stjepana Ivankovića više u: Z. RADELIĆ, n.dj., 276-277.

Ovaj kotarski komitet poduzeo je potrebne mjere i izbacio nekoliko takvih namještenika iz kotarske zadruge koji su u toku rata bili ustaše i gestapovci a na njihovo mjesto postavio mlade SKOJ-evce koji su svršili kurseve. Za kratko vrijeme i to još u toku ove godine mi ćemo moći sav naš činovnički kadar zamjeniti sa novim ljudima sem u financijskom odsjeku.

RUKOVODJENJE PARTIJSKE ORGANIZACIJE SA FRONTOM: po tome pitanju ne bi se moglo reći nešto naročitoga, jer kao što smo naprijed iznijeli da je u prvoj polovini 1947. god. partijska organizacija bila mnogo olabavila u svome radu, tako da se nije osjećala odgovorna ni za svoje odozgo dobivene zadatke, a kamoli za slab rad u fronti.

Na našem kotaru u posljednje vrijeme frontovska organizacija se prilično ojačala, tako da imamo aktivnih članova, koji imaju članske knjižice i plaćaju članarinu oko 2.000 članova. Ukoliko bi se posvetilo više pažnje tome radu partijska organizacija sa ostalim masovnim organizacijama, bilo bi mnogo boljeg uspjeha u svakom radu.

Glavni nedostatak u vezi rada frontovskih organizacija je taj, što je kotarski odbor narodne fronte bio samo na papiru, tako da nije posvećivao ni malo pažnje niti se osjećao odgovornim za nedostatke u radu frontovske organizacije. Sam predsjednik kotarskog odbora narodne fronte nije održao ni jednog sastanka sa frontovcima na terenu. Poslije reorganizacije kotarskog odbora fronte i primanja novih članova u odbor rad fronte na terenu se pokazao mnogo bolji, a to se pokazalo u tome što smo preko frontovskih organizacija uspjeli izvršiti pojedine akcije i to u masovnoj kontroli zasijanih površina jesenskih usjeva, u sječi šume, pošumljavanju, kao i u pojedinim mjestima, gdje je frontovska organizacija uzela više učešća u otkupu kukuruza, tamo smo uspjeli otkupiti 95%.

U pojedinim selima gdje se fronta više zauzela pokazani su vrlo dobri rezultati u vezi formiranja analfabetskih tečajeva i suzbijanja nepismenosti. Jedini nedostatak u radu frontovske organizacije u pojedinim mjestima, gdje nema partijske jedinice, te se nema preko koga voditi kontrola, niti se ima ko zadužiti za rad u fronti, tako da nam u tim mjestima šepa rad u frontovskoj organizaciji.

RAD SKOJEVSKE ORGANIZACIJE: na našem terenu je vrlo slab, razlog tome je taj što kotarski komitet SKOJ-a od početka 1947. godine pa sve do danas nije popunjen, a naročito prilikom odlaska omladine na omladinsku prugu, kada je iz komiteta otišlo 5 članova na prugu za brigadno rukovodstvo, s druge strane je i taj nedostatak, što je bio neplanski rad sa SKOJ-evskom organizacijom i površno kontrolisanje rada SKOJ-evske organizacije. Sam kotarski komitet SKOJ-a je vrlo malo posvetio pažnje svom ličnom teoretskom izdizanju, a SKOJ-evska organizacija na terenu takodjer je vrlo slaba. U mnogo slučajeva bi se moglo reći da je naša SKOJ-evska organizacija na terenu jedno pomoćno sredstvo za izvršavanje nekih kampanjskih akcija i zadataka. Za ovakav slab rad SKOJ-evske organizacije takodjer snosi odgovornost i sam kotarski komitet KPH, koji nije pružio nikakove pomoći komitetu SKOJ-a, niti je imao pregleda u radu kotarskog komiteta SKOJ-a, tako da do danas naš komitet SKOJ-a ne zna pravo stanje SKOJ-evskih organizacija. S druge strane kao osnovni i pogrešni rad je bio često mijenjanje SKOJ-evskog rukovodstva u komitetu. Još ni danas to pitanje nije riješeno, ali u najkraćem roku će biti riješeno. A kao glavni razlog je i to što u komitetu partije nema ni jedan član iz komiteta SKOJ-a, tako da komitet partije ne zna u svakom doba pravo stanje SKOJ-evske organizacije.

Pored svih loših strana u našoj SKOJ-evskoj organizaciji imamo i dobrih rezultata rada. Naša SKOJ-evska organizacija na kotaru uspjela je svojim radom organizirati tokom ovoga

ljeta i odpremiti 400 omladinaca i omladinki na omladinsku prugu Šamac-Sarajevo, zatim 60 omladinaca i omladinski na izgradnju tvornice u Željezniku. Na gradnji tvornice "Žitnjak" je učestvovalo 20 omladinaca sa našeg kotara. Zatim u našim lokalnim radovima naša omladina u toku ove godine je dala 2570 radnih dana, i to u izgradnji popaljenih sela, popravku puteva, gradnji mostova i u pošumljavanju. Koncem 1947. godine izvršena je reorganizacija u omladinskom rukovodstvu na čitavom kotaru i donešen plan rada pred našu omladinsku organizaciju za iduću godinu.

RAD SINDIKATA, do sada nije zadovoljavajući, pošto rukovodstva u našem sindikalnom vijeću još ni dan danas ne zna šta je njegova prava dužnost. Politički rad sa našim sindikalcima je vrlo slab, naši članovi sindikata u stvari ne znaju zašto postoji sindikat i što je sindikat za njih. Tako da u više slučajeva naši sindikalci misle da je sindikat neka ekonomska organizacija, za snabdjevanje živežnim namirnicama ili pak ostalim sredstvima za život. S druge strane u našem sindikatu imamo i takovih članova koji posjeduju do 9 jutara zemlje, i misle da preko sindikata treba zaštititi svoje privatno vlasništvo i tome slično, no to nam sve dokazuje da je rukovodstvo u sindikalnom vijeću dosta neaktivno i da nije shvatilo svoju dužnost. Iako imamo za predsjednika jednog od članova komiteta, kojem je to sektor po kom je zadužen kao član komiteta KPH, mi još do danas nismo uspjeli da preko našeg sindikata razvijemo socijalističko takmičenje među našim radnicima, s druge strane ne vidi se dovoljna briga kod naših radnika po pitanju čuvanja narodne imovine i brige za što boljim iskorišćavanjem radne snage u svakodnevnom radu.

S druge strane ne vidi se aktivnog rada u izvršenju planom postavljenih zadataka, pa čak svakom sindikalcu nije jasno šta donosi naš petogodišnji plan, to su sve rezultati slabog političkog rada sa sindikatom.

Rad na kulturno prosvjetnom polju sa našim sindikatima takodjer je dosta slab, a razlog tome je taj što nemamo dovoljno prostorija, koje bi se mogle u tu svrhu koristiti, a s druge strane i to je nedostatak što naši radnici nisu okupljeni u zajedničkim stanovima, već su još i danas većinom vezani za svoje privatno vlasništvo i raštrkani svaki na svoju stranu tako da poslije svog obaveznog rada, na kom su svakodnevno zaposleni, čim kućne čas njihovoga završetka na državnom poslu oni napuštaju i odlaze da bi do noći još stogod kod svoje kuće uradili. To uslovljava da naši radnici ne mogu tako lako doći do višeg stepena i do boljeg kulturnog nivoa, kao što je to mogućnost tvorničkim radnicima u gradu. No i pored tih nedostataka imamo i dobrih strana u našem sindikatu i preko našeg sindikata smo ipak postigli neke rezultate.

Ipak mi danas preko našeg sindikata djelujemo na naše činovnike i odgajamo ih u novom duhu, a to se je pokazalo u tome da naši namještenici kao i radništvo ne drži se striktno onog radnog vremena, već više puta, ako to potreba iziskuje preostane se mnogo više preko radnog vremena. S druge strane ako se postavlja pitanje nekog masovnog rada takodjer naši sindikalci, to još do danas nisu nikada odbili.

U početku 1947. godine imali smo 14 sindikalnih podružnica, sa 1.033 člana, a koncem 1947. godine povećalo se za 7 sindikalnih podružnica sa ukupno 619 članova, tj. ukupno 1652 člana.

Rad A.F.Ž-a. Po pitanju organizacije žena na našem kotaru imamo zaduženog jednog od članova komiteta, kao i jednu drugaricu člana partije koja je zadužena ispred komiteta za rad sa AFŽ, koja pokazuje prilično interesovanja u radu sa ženama i u nekim mjestima su žene pokazale vrlo lijepih rezultata u masovnom radu. Tamo gdje imamo drugarica članova par-

tije, koje su zadužene ispred svoje jedinice po pitanju rada [sa] ženama, tamo su lijepi rezultati, a tamo gdje uopće ne postoji u selu partijska organizacija tu je i rad AFŽ-a dosta slab.

Imamo konkretnih primjera dobrog rada u pojedinim organizacijama žena, i to u samom mjestu Orahovici, gdje su žene putem priredaba, dobrovoljnog rada, kao i dobrovoljnih priloga uspjele doprinijeti da uredi jednu ulicu, i to se vrlo dobro pokazalo i dobro uticalo na žene po drugim rejonima, s druge strane organizacija žena je pokazala vrlo dobre rezultate u odašiljanju paketa omladini na prugu, kao i doček omladine prilikom završetka pruge, kada su žene u mjestu priredile svečani doček našoj omladini. No pored dobrih rezultata i pozitivnih strana ima i negativnih, a te negativne strane većinom proističu kod naših drugova rukovodioca, koji podcjenjuju organizaciju žena, pa čak ne dozvoljavaju svojim ženama odlaziti na razne sastanke, dogovore i akcije koje žene preuzimaju na sebe.

Iz ovog godišnjeg izvještaja može se vidjeti da kroz 1947. godinu a naročito u prvoj polovini 1947. godine kotarski komitet kao cijelina nije pravilno funkcionisao niti je imao u opće zdrave poglede na situaciju koja se je zbivala na ovome kotaru, a nije po tome poduzimao nikakove oštrije mjere da bi se takovo stanje popravilo sve dotle dok nisu viši partijski rukovodioci svojim obilaskom kao lični svjedoci rđavih djela na ovome kotaru i usled toga pojedine članove komiteta isključili i postavili odgovornije ljude, tako da se stanje na ovome kotaru u priličnoj mjeri popravilo.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Polit-sekretar⁷⁰

Milan Mesić-Komunardo

---

⁷⁰ Izvještaj je potpisao Milan Mesić, politički sekretar.

63. KOTARSKI KOMITET KPH VALPOVO

KOTARSKI KOMITET KPH
V A L P O V O

Broj: 40

Dana 17 siječnja 1948. g.

PREDMET: Godišnji izvještaj za
1947. godinu. - dostavlja se

CENTRALNOM KOMITETU KPH
(Org. Instruktorsko odelenje)

Z A G R E B

U vezi Vašeg dopisa br. 218 od 5. januara 1948. godine dostavljamo vam godišnji izvještaj za 1947. g. i to:

Politička situacija u 1947. g. na kotaru Valpovo odvijala se u jeku ekonomski[h] akcija kroz borbu za ostvarenje i ispunjenje Petogodišnjeg plana. Izvršenje plana proizvodnje u poduzećima na našem kotaru u 1947. g. je glavnina radništva prihvatila, što se vidi iz postignuti uspjeha jer je plan za 1947. g. premašen.

U borbi radništva u izvršenju zadataka iz I. godine Petogodišnjeg plana dolazili su do izražaja nekolicina radnika koji planski rad nisu volili, a čija postavljanja za neplanski rad su dolazila od pojedinih neprijateljski elemenata, koji su u svojoj politici doživjeli neuspjeh.

Radnici su kroz ostvarenje plana imali borbe i sa tehničkim rukovodiocima, koji su u mnogo slučajeva imali birokratski i bezdušni odnos prema radnicima, a često i pesimistički gledali i razvijali teoriju o nemogućnosti izvršenja zadataka, što je na radništvo dosta negativno djelovalo.

Broj radnika bio je zadovoljavajući kvantitativno, ali kvalitativno i politički nije zadovoljio, jer je regrutovan mnogo sa sela i kod kuće je vezan uz privatno vlasništvo, a idejno je vrlo slab, te je i radna disciplina kod istih bila dosta slaba.

Isti radnici su također može se reći religiozni i mnogo su svetkovali razne praznike, tako da su pojedina odelenja morala obustaviti rad i po 24 sata jer isti nisu dolazili na rad.

U izvršenju plana u poljoprivredi većina seljaka je svatila obaveze prema državi, ali radi stari navika rada teško ih je bilo ubjediti na potrebu planskog rada, što smo kod većine seljaka političkim objašnjavanjem uspjeli i prihvatili su planski rad, a takodjer su shvatili i ostale obaveze prema državi.

U proletoj sjetvi je plan sjetve ostvaren, a plan jesenske sjetve je i premašen, a takodjer smo kod jesenje sjetve imali uspjeha u povećanju tj. proširenju oranica.

Uspjeh je postignut putem objašnjavanja na masovnim sastancima u selima.

Poteškoća je bilo kod kontrahiranja (sklapanja ugovora sa seljacima u pogledu sjetve industrijskog bilja) jer su se izgovarali, da nisu sijali, te su sa nepovjerenjem gledali na indus-

trijsko bilje, no međutim skidajući plod i dobar urod npr. kod šećerne repe i sl. nema više poteškoća, jer su seljaci uvidjeli i osjetili korist od industrijskog bilja.

Pravilnom evidencijom i objašnjavanjem narodu postigli smo otkriti zatajene površine zemljišta.

Obavezu prema državi u pogledu otkupa žitarica seljaci u velikoj većini nisu prihvaćali i tražili su slobodnu prodaju.

U vezi s tim u kontrahaži pšenice i kukuruza nismo uspjeli ostvariti predviđen plan, jer su seljaci izjavljivali, da ne znaju koliko će im zemlja doneti prihoda te iz tih razloga nisu htjeli sklapati ugovore dok ne vide koliko će uroditi.

Obavezni otkup, kao i kontrahaže žitarica nismo u cijelosti mogli izvršiti, a razlog su elementarne nepogode kao suša, radi koje nam je urod žitarice spram normalnog uroda dosta podbacio, dok su jednim dijelom otkup kočili špekulanti.

U kampanji naplate poreza kroz 1947. god. je vršena naplata i za protekle 1945. g. 1946. g. te se obveznicima kroz tri godine poreza nakupilo i ako nisu u suštini bili protiv naplate poreza, nisu ga mogli svi u cijelosti isplatiti, ali se ipak pored nerazumijevanja i teškog shvaćanja u pogledu naplate poreza uz mnogo objašnjavanja i političkog rada na selu, uspjelo glavninu poreza naplatiti.

U vezi navedenih kampanja na selu kulaci su gledali, da pod svoj uticaj dobiju siromašnije, a srednjake za saradnike što su u otkupu djelomično uspjeli. Dok kod naplate poreza više se ispoljila klasna borba i siromašniji slojevi su odobrali razrez poreza, uvidjevši pravilnost istog, ali i pored toga nismo uspjeli dovoljno zaoštriti odnose između njih jer još nisu sigurni u državu, da nikada više nećeju biti ovisni o njima, te ih se boje.

Rezultat izbora za narodne odbore održani u proleće 1947. g. obzirom za postotak glasanja bio je dobar.

Narodna Fronta i pored slabih organizacija na selu bila je organizator i rukovodioc svih predizbornih akcija.

Najteže poteškoće su bile prigodom kandidiranja, jer je neprijatelj (mačekovci) najviše kočio samo kandidiranje. Tako u pojedinim selima nismo mogli dostaviti kandidacione liste do posljednjeg momenta. Tako, da u nekim selima nismo uopće mogli prigodom kandidiranja postavljati nekakvi izbor kandidata tj. postavljati naše ljude, već su kandidirani oni koji su se htjeli primiti kandidature. Te pored propagiranja pasivizacije sa strane neprijatelja ipak su kod kandidiranja, a također i kod izbora (glasanja) nastojali, da prodju njihovi ljudi većinom bogatiji seljaci. Tako samim izborima nisu narodni odbori naročito mjesni kvalitativno popravili se u očekivanoj mjeri, jedino što je očišćen dobar dio kulaka, dočim radna sposobnost se vrlo malo popravila.

U Fronti nema trvenja i suprotnosti između Frontovaca, jer ono što je okupljeno u frontu i donekle aktivno to je prilično jednodušno.

Nacionalni problem na kotaru ne postoji, jer samo u dva sela ima Srba, koji se odnose u svim akcijama kao i Hrvati.

Narod najviše postavlja pitanje obaveza, zatim kada će biti dovoljno industrijske robe. Odobravaju pojedine oštre mjere narodne vlasti zbog toga što su uperene uglavnom protiv špekulanata. Žale se na obaveze, da su velike (otkup, porez) na nepravilnosti, koje se nalaze od strane organa Narodne vlasti, koje su se događjale prilikom raznih otkupa, zatim pristra-

nog odnosa pojedinih članova narodnog odbora u pogledu raspodjele raznih doznaka i t[ome] sl. Usljed slabog političkog rada narod nije u masama upoznat s našom spoljnom politikom, a oni koji su poznati odobravaju zaključivanje ugovora sa susjednim zemljama (Madjari ugovor sa Madjarskom) a u zadnje vrijeme povodom zaključivanja ugovora neprijateljski elementi govore, da se to vrše pripreme za rat. Općenito sklapanje ugovora ima povoljan odjek kod masa, koje su orjentirane dobro prema današnjici.

Rad mačekovaca se osjećao dosta kroz sve naše akcije, ali ne organizovano. Njihov uticaj je najjači i djeluje na siromašne naročito ustaške familije.

Razni radikalski (JRZ i SDS)⁷¹ elementi povezivali se sa mačekovskim elementima služe se općenitim parolama reakcije. Četničkih elemenata nema osim nekoliko pojedinaca, koji se ispoljavaju isto kao i mačekovci. Svi ovi širili su parolu jesenas, kada su skočile cijene, da ima novca kao kuna za vrijeme NDH čime su htjeli prikazati, da naša država neće dugo kao i NDH, te da se žito izvozi u inozemstvo, razne parole o ratu i slično.

Utjecaj klera je vrlo jak, a naročito podršku ima kod ustaških elemenata, kao i kultur-bundaša⁷², a također i mačekovaca.

Metode rada neprijatelja su najčešće i najmasovnije pasivizacija u političkim i ekonomskim akcijama. Tako npr. u selu Šagu jednim dijelom mjesni narodni odbor koči sve akcije. U razrezu (zaduženju žitarica, otkupu razrezu i naplati poreza) u opće nisu ništa sudjelovali i govore "Država neka ništa od nas ne traži, a mi nećemo od države". To je uglavnom djelovanje mačekovaca iako nema kulaka već sve sirotinja i srednjaci u selu.

Kombinat Belišće, kao najvažnije industrijsko poduzeće izvršilo je plan proizvodnje tj. sva odelenja su premašila 100% jedino pilana je 98,3% a ako se uzme sve skupa onda prosjek iznosi 107%.

Ostala poduzeća su većinom izvršila plan osim ciglane, koja je podbacila 60%, a to iz razloga što je plan proizvodnje postavljen na osnovu mehanizirane proizvodnje, a mehanizacija tj. mašine su sa zakašnjenjem postavljene na ciglanu.

Partijska organizacija postoji u Belišću, kao cjelina dobro se je založila u proizvodnji, a članovi Partije, kao radnici tu su se istaknuli radom i većina ih je udarnika i svojim radom služe za primjer ostalim radnicima. U ostalim poduzećima nemamo part. organizaciju, već po jedan ili dva člana Partije, a većina je poduzeća i bez članova partije.

Radna disciplina kod onog dijela radnika, koji su vezani uz produkciju (proletarijat) u 1947. g. je poboljšala se u odnosu na 1946. g. a kod onih radnika, poluproletera, koji su vezani i za kuću i zemlju radna disciplina nije na visini kako smo to već naprijed naveli.

Proizvodni planovi nisu razradjivani sa radnicima tj. radnici nisu upoznavani sa planom i nije politički dovoljno im objašnjeno. Zatim podružnice sindikalne nisu pravilno djelovale na radnike u pogledu razrade plana. Kod ciglane politički rad medju radnicima vrlo je slab osim toga i nebrinavanje u pogledu nastambi a i snabdjevanje nije bilo na visini.

U decembru mjesecu 1947. g. vršena je mobilizacija radne snage za šumu i bilo je uspjeha, te je u većini sela 80% od predviđenog broja mobilisano za rad u šumu. Drugih većih radova nije bilo.

⁷¹ Jugoslavenska radikalna zajednica i Samostalna demokratska stranka.

⁷² 'Kulturbund', kulturno-prosvjetno udruženje pripadnika njemačke nacionalne manjine osnovano u Kraljevini SHS 1920. Više u: Vladimir GEIGER, Nestanak Folksdojčera, Zagreb 1997.

Popaljenih sela nije bilo, već desetak kuća, koje su napravljene tj. planom predviđeno je i izvršeno.

Otkup bijelih žitarica ostvaren je 85% od obaveznih viškova a kukuruza 83% obaveze. Otkup je izvršen uglavnom pomoću otkupnih komisija i ekipa. U početku otkupnih kampanja vršene su političke pripreme putem konferencija i masovnih sastanaka. U samom početku najbolje su se odazivali siromašni i srednji seljaci, dočim su bogati djelomično predavali i otkupne ekipe su ovakove pojedinačno pozivale na predaju. Ovakovi su davali izvjesnog otpora, jer su se suzdržali od predaje i time su djelovali i na ostale proizvođače. U kampanji otkupa bijelih žitarica hapšeni su špekulanti i četiri su kažnjena po sudu od 7-18 mjeseci. Od ovi trojica su bogati, a jedan srednji seljak, 14 je bilo kažnjeno novčano od 1.500 do 5.000.- Din. Uglavnom su svi bogati seljaci, kažnjavanjem po sudu pokrenut je otkup i bilo je nešto malo rezultata, ali potpuno otkup nije otkupljen, za to što je urod podbacio.

U kampanji otkupa kukuruza upotrebljavane su iste metode, kao i kod otkupa bijelih žitarica. Kažnjeno je po sudu 8 sa kaznom od 5 do 12 mjeseci, svi su bogati seljaci. Administrativno je kažnjeno 9 sa kaznama od 3.000.- do 5.000.- Din. Kažnjavanje nije dalo rezultata, jer se počelo kažnjavati pri kraju kampanji otkupa i kažnjeni su kulaci, koji i nakon kažnjavanja nisu mogli više predati, jer nemaju kukuruza i to ili su malo zasijali i nisu imali potreban urod ili su kukuruz trošili. U dvadesetak slučajeva je vršen prisilan otkup i odnešena je mast od pojedinaca bogatih, koji velike količine duguju, a kukuruza nemaju. Otkupni aparat u otkupu kukuruza je bio slab i nije rukovodjeno iz centra i nije se u početku radilo po planu i organizovano, već je otkupni aparat bio rasplinut i to je bio jedan od glavnih uzroka, da nije postignut veći rezultat. Osim toga bilo je i nepravilnih zaduženja kod pojedinaca tj. zaduživano je po maksimumu i ako je trebalo kod pojedinaca zaduženje uzeti po minimumu.

Plan proljetne i jesenje sjetve je ostvaren, a jesenji i premašen. Također je ostvaren i plan sjetve industrijskog bilja. Kod sjetve industrijskog bilja u proljeće bilo je malo natezanja, ali uz pojačani polit. rad ipak je plan ostvaren. Kod ostvarenja planova sjetve nije bilo naročitih problema.

Prije razreza poreza izvršene su pripreme formiranjem komisija i komisije su kod razreza uglavnom se rukovodile, da se razrez može i ostvariti. Poslije razreza održani su zborovi poreskih obveznika i zborovi su uspjeli, oko 70% obveznika su došli na zbor. Kulaci su bjesnili na razrez i puntali su i srednjake protiv razreza.

Nakon razreza otpočela je naplata i najbolje su počeli plaćati srednjaci i siromašni. Naplata je išla vrlo slabo, političke mjere nisu bile dovoljne, te se pristupilo prisilnoj naplati, te je u nekoliko sela od par kulaka otjerana stoka (svinje, goveda, konji) odmah nakon toga naglo je počela naplata tj. skršenje otpora kulaka i pojedinih špekulanata i raznih političkih neprijatelja, koji su širili razne parole u vezi naplate poreza, koji su kočili naplate. Tako je postignut priličan uspjeh u naplati poreza.

U 1947. godini formirana je jedna seljačka radna zadruga, a krajem godine formirano je još tri, tako da ima sada četiri seljačke radne zadruge. Novoformirane tri zadruge ne rade još kolektivno, već vrše pripreme za proljeće, da zajednički obraduju zemlju. Najveća je poteškoća u raspačanosti zemlje i pomanjkanju zgrada za stoku. Ne možemo još za sada govoriti o političkom uticaju ovih zadruga na seljake izvan zadruga. Isto tako ne možemo nešto reći o njihovim uspjesima.

Nabavlačko-potrošačke zadruge postoje u svim selima i njihov rad se uglavnom sveo na prodaju ind. artikala (seoske dućane) preko 90% naroda je u ovim zadrugama i narod gleda na ove zadruge kao svoje. Sadašnji kadrovi neće moći zadovoljiti daljem razvoju naših zadruga i potrebno će biti osposobiti sadašnje kadrove a i brojčano povećati. Pojedini zadružni odbori su kočnica za razvitak zadruga, jer se bore protiv podizanja zadružnih kredita, i opće protiv proširenja rada zadruge.

U pogledu prehrane radnika i namještenika postoji razlika u tome što radnici u kombi-natu Belišće dobiju 50% pšenično, a 50% kukuruznog brašna, a radnici u ostalim mjestima 10% pšenično i 90% kukuruzno. Tako npr. ciglarski radnici i u još nekim poduzećima nisu u tom pogledu izjednačeni sa radnicima u Belišću iako su teški fizički radnici. Osim toga radnici sleđuju kruh i tako ostaju bez ikakove količine brašna (za zapršku). Snabdjevanje je prilično dobro teklo. Seljaci su se prehranjivali iz svojih zaliha. U pogledu prehrane ostalih gradjana nije bilo problema. Proizvadžaćima, koji su predali sve viškove vraćeno je žita za prehranu što je povoljno politički djelovalo.

Problem stambenog pitanja postoji u Belišću, gdje radnici stanuju u vrlo lošim nezdravim i tijesnim prostorijama, raznim kočaćima. Taj problem bi trebalo čim prije riješiti, jer ovako loše stambeno pitanje djeluje i na samu proizvodnju.

Drugi komunalni problema nema.

Nepismenih na kotaru ima preko 600, od toga 450 preko 45 godina starosti - uglavnom stariji svijet.

Rad na suzbijanju nepismenosti je vrlo slab sa strane društvenih organizacija. Tečajem je obuhvaćeno 52 nepismena, a pojedinačno uči 60 nepismenih. Po ovom pitanju društvene organizacije nisu povele računa, već je ovaj rad uglavnom pao na učitelje.

Osnovne škole postoje skoro u svim mjestima, osim u par malih zaselaka tj. postoji 17 osnovnih škola i 1 sedmogodišnja škola. Polaznika ima 2.626 sva djeca dorasla za školu obuhvaćena su školom. Ni jedan školski centar nije zatvoren, sve škole imaju dobre prostorije. Nastavnički kadar je stručno dobar. Većina učitelja su stariji ljudi, politički su negativni i teško se saživ[*l*jav]aju sa radom u novom duhu.

Na kotaru ima dva srednje obrazovana kursa (Valpovo i Belišće) sa 50 polaznika. Kvalitet polaznika je dosta slab i rad tečajeva je općenito slab. Polaznici neredovito polaze tečaj i rezultat tečajeva do sada je vrlo slab.

Sedmoljetka imade jedna (Belišće) na kojoj ima 8 nastavnika koji su stručno dovoljno spremni, a i politički nisu negativni.

Postoji jedna obrtna škola (trorazredna u Belišću sa 115 naučnika). Do sada je rad i uspjeh bio slab, nije bilo rukovodstva. Za bolji uspjeh škole potrebno bi bilo osnovati dom naučnika. Zatim postoji naučnički tečaj u Valpovo sa 53 polaznika. Jedan mali broj ne polazi tečaj redovito jer ih poslodavci sprečavaju, no i pored toga uspjeh je tečaja dobar.

Održano je u Belišću dva tečaja za daktilografkinje na kojem se osposobilo 36 polaznika, zatim dva knjigovodstvena tečaja na kojem se osposobilo 9 polaznika, te tečaj za drvodjelce (predradnika i namještenika i 12 polaznika završili su dobrim uspjehom).

Štampa je vrlo slabo proširena osobito na selu. Ima sela u koja silom po koje novine stižu, dočim u nekim selima sa ovim stoji mnogo bolje. Inače narod rado čita štampu samo se slabo vodi računa, da se štampa doturi na selo.

Radio-aparata imade nešto u kotarskom centru, Belišću i Petrijevcima, a u ostalim selima jedan do dva, a najviše sela bez radia. Čitaonice imaju samo u par sela. Ima nekoliko diletanških grupa, raznih društava, negdje vatrogasnih, fiskulturnih i priredjivane su kulturno prosvjetne priredbe.

Partijska organizacija na našem kotaru početkom 1947. g. brojala je 233 člana. U toku cele godine bilo je anuliranih, isključenih, i prevedeni u kandidate i SKOJ 56 članova KP-e. Dok je novih primljeno 11 čl. Oko trideset čl. KP-e se u toku ove god. promjenilo tj. jedni su otišli, a drugi došli na kotar s tim da je 3 čl. KP-a došlo više na kotar nego što je otišlo van. Prema tome u toku cjele god. a naročito u drugoj polovini partijska org. se nalazila u znatnom brojčanom opadanju, tako da je koncem 1947. g. brojilo 191 član.

U socijalnom pogledu stanje se kretalo na sledeći način: Broj radnika čl. KP-a smanjio se i pao od 66 na 55 čl. Ovaj broj se smanjio zbog toga, što je isključeno 14 čl. Dok je primljeno novih čl. KP-e svega osam radnika, a jedan dio smanjio se zbog odlaska radnika na razne dužnosti u druge kotareve. Broj seljaka u toku god. smanjio se od 86 na 50 čl. I to sve siromašni, od toga je br. siromašni seljaka smanjio se za 44 čl. Dok se broj seljaka srednjaka čl. KP-e povećao od 8 na 15 čl. Uzroci porasta srednjaka seljaka čl. KP-e sastoje se iz toga što je taj broj proizišao u toku godine samo s formalne strane, što smo polovinom 1947. g. vršili reviziju plaćanja članarine te smo pronašli 10 čl. koji su se do tada vodili kao siromašni seljaci, a po svom socijalnom položaju bliži su srednjacima te smo ih tako prebacili i iskazali među srednjacima. Dok su u toku god. 3 čl. KP-e od srednjaka seljaka isključenih iz KP-e. Naglo opadanje bilo je kod siromašnih seljaka i to zbog toga što je isključeno i otpalo iz Partije 14 čl. Dok je primljeno svega tri nova člana. Ostala razlika proizlazi iz toga što su jedan veći broj siromašnih seljaka u toku godine primili razne dužnosti u privrednim i drugim ustanovama te kao takvi iskazani su u namještenicima. Broj nameštenika čl. KP-e i pored toga što je 22 čl. u toku god. izključeno i otpalo od partije, povećala se od 54 čl. na 67 čl. Razlog toga je, koje navodimo u obrazloženju za sitne seljake i s druge strane što je veći broj namještenika čl. KP-e u toku god. došao na naš kotar nego što ih je otišlo sa kotara. Kod ostalih nije bilo nekih znatnih promena.

U nacionalnom pogledu u toku god. nije bilo znatnih promjena. Tako smo imali početkom 1947. g. 41 čl. KP-e Srba, 180 Hrvata, i 12 čl. ostalih nacija. Dok koncem 1947. g. brojala je organizacija 42 Srbina, 138 Hrvata i 12 čl. ostalih nacija. Dakle po nacionalnom sastavu organizacija se smanjila jedino kod Hrvata, ta činjenica se objašnjava time što je vrlo mali dio naroda našega kotara učestvovalo u N.O.B-i i partijska organizacija je uglavnom stvarana i proširila se posle oslobođenja. Tako smo kroz proveravanje partijski dokumenata, kao i proveravanje na radu i zadacima otkrili mnoge negativne i štetne elemente za partiju, bilo zbog svoje prošlosti, bilo da su se ispoljili kao krajnji oportunisti, a u nekim slučajevima i neprijateljski se odnosili i zauzimali stav prema našim ekonomskim akcijama ili pak svojim slabim moralnim kvalitetima krnjili ugled partije. Morali smo u toku 1947. g. najozbiljnije pristupit čišćenju part. organizacije.

Tako je u većini u nacionalnom pogledu otpalo iz partije Hrvata, dok se brojno stanje čl. ostalih nacija nije menjalo, jer tu smo imali u većini starijih članova i proverenih kroz borbu koji su došli na razne dužnosti izvana. Rad part. org. na pripremanju Kandidata za prijem u partiju u toku 1947. g. nije bio na visini, činjenica je da smo imali i poteškoća u tom pogledu zbog specifičnosti našega kotara obzirom da imamo vrlo malen broj ljudi koji nisu učestvovali i bili u raznim neprijateljskim vojskama i organizacijama. No međutim nismo dovoljno

posvetili pažnje sve do pred konac godine regrutovanju članova u partiju iz SKOJ-evske organizacije iako imamo vrlo dobrih i provjerenih mladih ljudi od kojih ćemo moći u kratkom vremenu da veći broj primimo u KP-e. Razlog da part. org. nije brojčano ojačala nego se stalno nalazila u padu je i taj što su nam, a naročito u seoskim ćelijama, članovi KP-e vrlo slabo izgrađeni i teško mogu ocjeniti ljude u radu i zadacima.

Na ideološkom-političkom polju izgradnje članstva, iako se radilo nije bilo sistema i plana u radu. Proučavano je u seoskim jedinicama iz pitanja Lenjinizma, seljačko pitanje, zatim članci iz Partijske izgradnje, članak Zemljoradničko Zadrugarstvo u planskoj privredi od Kardelja, zatim referati sa drugog Kongresa N.F-e Jugoslavije i drugi referati naših viših rukovodioca koji su izlazili u tekućoj štampi. Partijska organizacija Valpovo i Belišće proučavale su osim napred navedenih članaka još i druge članke iz part. izgradnje kao Osnovna part. org. u fabrici, partija i sindikat, Osnovna partijska organizacija u Sovjetskoj vlasti i druge članke.

Sam metoda rada kao što je već napred rečeno nije bio pravilan jer se nije dovoljno organizovano pristupilo ka tome radu nego je svaka ćelija učila na svoj način. Ne može se reći da nije bilo uspjeha u tome, ali stanje takovog rada nije zadovoljavajuće.

Part. disciplina nije još zadovoljavajuća, veći broj ćelija radi dobro i redovito održaju sastanke dok imamo nekoliko kako smo istakli u mjesečnim izvještajima koji vrlo slabo ili skoro nikako ne rade. U tome se odražava i odgovornost prema izvršenju part. zadataka, gde u takvim ćelijama članovi KP-e vrlo slabo ili nikako ne izvršavaju zadatke, aljkavi su i nedisciplinovani. Tako imamo i takvih slučajeva gde su Frontovske organizacije i frontovci zaskočili partije.

U izvršenju konkretnih zadataka u većini članovi izvršavaju, ali im nedostaje samoinicijative, a naročito su slabi da istupe politički u borbu i obranu onog stava koji je partija pred njega postavila tj. da istupe pred mase. Tako imamo na primer u Belišću gde part. org. i pojedinačni članovi KP-e služe za primer u radu, ali su slabi organizatori i agitatori u masi.

Po pitanju obaveze imali smo u početku otkupa bjelih žitarica poteškoće sa nekim članovima KP-e koji nisu shvatili potrebu predaje obaveze, a bilo je slučajeva kao slučaj ćelije u Brodancima gde je cjela ćelija zauzela stav da je nepravilan otkup i u početku nisu htjeli voziti, ali nakon održanih nekoliko part. sastanaka i savetovanja svih članova po tom pitanju stanje se popravilo i kod drugih obaveza to više nije dolazilo do izražaja. No bilo je potrebno nekoliko i isključiti iz partije.

Pitanje rukovođenja sa vanpartijskim organizacijama u toku 1947. god. nije se pravilno i uspješno odvijalo. Jedno od najboljih pitanja jest pitanje Fronte. Naš Kotarski komitet ovom pitanju nije bio dovoljno posvetio pažnje što se vidi iz toga da nam Fronta još uvijek organizaciono nije učvršćena, a jedno od najvažnijih pitanja što je i uzrok takvome stanju što još do danas nismo našli načina da rešimo pitanje tajnika kot. fronte. Tako je do nedavno bio tajnik Fronte Polit sekretar našega komiteta koji je ujedno i tajnik Kot. N.O.-a i zbog opterećenosti posla u Kot. N.O-u Fronta je stalno igrala drugo stepenu ulogu. Kasnije je primio dužnost tajnika kotarske Fronte org. sekretar našeg komiteta no razumije se da i ovo nikako nije bilo pravilno rešenje da se Fronta pokrene i oživi.

Tako imamo više nego polovinu sela gde Fronta organizaciono uopće ne postoji.

Uzrok tome je i taj što su ljudi izabrani u mjesne odbore u većini pasivni, a jedan dio koje su u toku godine tukle razne naše ekonomske akcije istupaju i protiv, a kamoli da bi išta radili u Fronti. Tamo gdje imamo Partijske organizacije stvar stoji nešto bolje, ali i tu partija

nije ostvarila dovoljnu rukovodeću ulogu i često se dešava sklonost da komunisti sami rešavaju neke stvari, a ne usuđuju se preko Fronte da istupe pred mase i da rad postave u širinu.

Dakle još uvijek nismo našli načina kako da omasovimo rad Fronte nego obično tamo gde postoji partijska organizacija rešavamo sva pitanja preko njih, dok gde nemamo part. organizacije to se čini u većini preko vlasti.

Sa SKOJ-evskom organizacijom Komitet je rukovodio preko jednog člana komiteta koji je bio zadužen po SKOJ-u, a neko vreme je bio i sekretar komiteta SKOJ-a član KK-a partije. Omladinska organizacija je u toku 1947. g. u organizacionom pogledu mnogo se učvrstila i u poboljšanju rada i aktivizaciji omladine imali smo vidnih rezultata.

Sa sindikalnom organizacijom, zadružnom granom i ostalim masovnim organizacijama Komitet je rukovodio preko rukovodioca tih organizacija koji nisu čl. Kotarskog komiteta, ali su čl. KP-e i kao takve smo ih vezali uz Komitet i preko njih sproveli direktive partije.

No tačno je da komitet nije imao dovoljan uvid i u potpunosti mogao biti upoznat u rad svih tih organizacija, obzirom na mali broj članova Komiteta često smo se znali gubiti i nismo našli formu da organizovano i sistematski rukovodimo sa svim tim van partijskim organizacijama. Nego se obično dešavalo da se rad odvijao kampanjski.

O masovnosti van partijskih organizacija moglo bi se govoriti o SKOJ-evskoj i Sindikalnoj organizaciji koje su i pored manjih nedostataka imale u toku 1947. g. na tom polju vidnih rezultata, i u priličnoj mjeri osposobile se za izvršenje zadataka koje se pred nju postavlja. Što se tiče N.F-e i organizovano masovno učešće u frontovskim radovima može se reći da u toku 1947. g. nismo uspjeli skoro ni malo to pitanje pokrenuti napred. Ne može se reći da narodne mase ne učestvuju u izvršenju Frontovski zadataka, što se vidi i iz rezultata rada u 1947. g, ali da nismo organizaciono učvrstili i povećali broj članova N.F-e, razlog je rukovodstvo tj. pomanjkanje kadra s jedne strane i s druge strane što se naš Komitet u toku 1947. g. nije tim pitanjima ozbiljno pozabavio. Tako da nam Fronta još uvijek broji svega par hiljada članova. [U] nekoliko sela kao što su Valpovo, Belišće, Petrijevci, Brodanci i Habjanovci uglavnom većih sela, u posljednje vreme to jest već pred konac 1947 g. rad Fronte krenuo je na bolje.

Poseban problem u toku 1947. g. bio je rad organizacije AFŽ-a. Ova organizacija u odnosu na 1946 g. znatno je oslabila. Sa organizacijom AFŽ Komitet je rukovodio preko tajnice AFŽ-a koja je ujedno bila član KK-a. No ista drugarica nije imala dovoljno uspjeha u radu, a niti kao mlada uživala autoritet kod žena, to je bio jedan od razloga, a ako ovome razlogu još dodamo i viđenje ekonomskih akcija u toku godine zbog čega su se uz nedovoljan rad i objašnjavanje mnoge žene pasivizirale i prestale raditi u organizaciji. Pred konac godine ostali smo bez rukovodioca AFŽ-a na kotaru, tako da je rad iste organizacije potpuno zaspao. Po pitanju odgoja i izdizanje part. kadrova u toku 1947. g. imali smo mnogo poteškoća i to je bilo, a još i danas predstavlja najbolnije pitanje u radu našeg komiteta i rukovođenju sa van partijskim organizacijama. Tako se kroz celu godinu samo članova KK-a izmjenilo osam tj. bilo je i ostalo kroz celu godinu svega tri člana komiteta. Dok je sedam članova u toku godine otpalo iz Komiteta i to: trojica zbog odlaska sa našega kotara, jedan zbog bolesti, dva zbog toga što nisu mogli zadovoljiti na dužnosti i jedan zbog lažnih podataka koje je dao u svojim partijskim dokumentima, dok nam se jedan član Komiteta nalazi u partijskoj školi. Od novih članova komiteta osim ovih koji su se menjali došlo je dvojica tako da Komitet sada broji svega 5 članova komiteta.

U pogledu odgajanja novih partijskih kadrova nailazili smo i nailazimo na poteškoće uglavnom zbog toga što nam je partijska organizacija po svom partijskom stažu dosta slaba. Osim toga velik broj članova su po svojoj prošlosti dosta problematični. Naročito nailazimo na poteškoće u radu seoski ćelija, gde imamo članove KP-e koji su odani i uporni u izvršenju konkretnih zadataka, ali dobrim djelom starijih ljudi i drugova bez ikakvih uslova za daljnji razvoj i izdizanje. Tako smo može se reći u toku 1947. g. iz seoskih organizacija iscrpili skoro sve sposobne članove i povukli na razne partijske i druge dužnosti u Kotarskim ustanovama i poduzećima. Dok se nismo pobrinuli, a često nailazimo i na poteškoće da preko onih članova koji su ostali u seoskim part. organizacijama, pronalazimo nove kandidate za partiju i često nam se nameće otkuda crpiti daljnje potrebne kadrove.

Način odgajanja kadrova u toku 1947. g. bio je uglavnom kroz provjeravanje u raznim ekonomskim i drugim akcijama klasnog karaktera, kao i putem održavanja sastanaka i konferencija na kojima smo im davali pomoć u radu. U toku 1947. g. obzirom na pojačanu klasnu borbu naročito na selu, kod jednog dela članova KP-e i to uglavnom starijih ljudi došlo je do izražaja oportunističko svaćanje i gledanje na akcije koje je predvodila narodna vlast i naša partija. Taki članovi otpadali su postepeno dok su mlađi ljudi odskakali i pokazali se revolucionarniji i uporniji u izvršenju prestojećih zadataka. Kroz takav rad i pored poteškoća koje smo napred istakli uspjeli smo osim drugih nižih kadrova odgojiti 4 druga uglavnom mlađi ljudi demobilisanih boraca koji imaju uslova da ih se primi u komitet. Od kojih je jedan već primljen i nalazi se u partijskoj školi dok smo za dvojicu poslednjih dana poslali predlog, a također imamo još jednog koji ima sve uslove da ga se u najskorije vreme primiti za čl. KK-a. Za ostale kadrove partijske rukovodioce u privredi i drugim ustanovama pristupili smo uglavnom izdizanju mlađih ljudi i to iz SKOJ-evske organizacije jer nam je to glavni izvor budući kadrova.

Što se tiče rukovođenja kadrovskom politikom u ustanovama državnog aparata komitet je sprovodio preko drugova članova KP-e u tim ustanovama. Uglavnom kadrovskom politikom u svim ustanovama i poduzećima na našem kotaru komitet rukovodi preko kadrovskog odeljenja.

Žena članova KP-e koje učestvuju u državnom aparatu imamo svega deset iz čega se vidi da ćemo u buduće i tom pitanju morati ozbiljnije pristupiti i ojačati broj žena članova KP-e.

Po pitanju izdizanja stručnih kadrova za našu privredu imali smo 5 stručnih kurseva. Rezultate istih izneli smo na 5 strani ovoga izveštaja. U pogledu izdizanja radnika u privrednim poduzećima uspjeli smo da od nekvalifikovanih radnika osposobimo 60 za polukvalificirane radnike.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁷³

⁷³ Izveštaj je potpisao Marko Milošić, organizacioni sekretar KK.